

**GOZDNO
GOSPODARSTVO**
SLOVENJ GRADEC D.D.

lsto: XXXVII april 2005 številka: 4

Viharnik

Poštnina plačana pri
pošti Slovenj Gradec
Cena 650 tolarjev

naslovna tema

Zavod za gozdove Slovenije Območna enota Slovenj Gradec v letu 2004

gozdarstvo

**Konceptni način sečnje v Gozdnem
gospodarstvu Slovenj Gradec**

kmetijstvo

**Uporaba gnojevke v času
vegetacijskega mirovanja**

veterina

Koprološke diagnostične preiskave

O delu Zavoda za gozdove Slovenije v letu 2004

spec. Milan Tretjak, univ. dipl. inž. gozd. Ⓒ Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Leto 2004 ni prineslo napovedanih zakonskih sprememb na področju gozdarstva niti podzakonskih na področju naravovarstva. Sprejet Zakon o divjadi in lovstvu je buril duhove predvsem med lovci, bistveno manj med lastniki zemljišč, čeprav bi moralo biti obratno. Vstop v EU pred letom dni je prinesel gozdarstvu nekaj dodatnih finančnih sredstev za vlaganja v gozdove in tako zadržal proračunsko praznino iz nacionalnega programa. Jesensko obdobje leta 2004 so zaznamovale volitve v državni zbor: nova pričakovanja ali sirromašenje dejavnosti?

vstopu v EU ostaja gozdarstvo v senci problemov kmetijstva, zato so se sredstva, namenjena vlaganjem v gozdove, v zadnjih letih skoraj razpolovila.

Po veljavni sistemizaciji, ki jo je sprejela Vlada Republike Slovenije, bi moralo biti na območni enoti 57 zaposlenih. Ker Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ne zagotavlja potrebnih finančnih sredstev za delovanje javne gozdarske službe, se je število zaposlenih zmanjšalo na 52, kar že značilno vpliva na obseg in kvaliteto opravljenih nalog. Organizirani smo v šestih krajevnih enotah: Mislinja, Slovenj Gradec, Dravograd, Prevalje, Črna in Radlje.

Od desetih gozdnogospodarskih načrtov je devet potrjenih, v letu 2004 je bil določen predlog gozdnogospodarskega na-

črta Gozdnogospodarske enote Radlje – desni breg, opravljeni so bili opisi sestojev, meritve in barvanje odsečnih mej v Gozdnogospodarski enoti Mislinja. Ker je naše gozdnogospodarsko območje v celoti pokrito z gozdnogojitvenimi načrti, le-te postopoma obnavljamo in ažuriramo z obstoječim stanjem, poudarek pa je na kvaliteti gozdnogojitvenega načrtovanja.

Na področju posegov v gozd in gozdni prostor je bilo v preteklem letu veliko nejasnosti v zvezi s spremembami gozdnih površin v kmetijska zemljišča. Ker še vedno ni prišlo do dogovora med Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Ministrstvom za okolje in prostor, ta problem iz nerazumljivih razlogov ni primerno rešen. V letu 2004 smo izdali 26 soglasij, 35 stro-

kovnih mnenj in 21 projektnih pogojev za posege v gozd in gozdni prostor. Z izdajanjem soglasij in predhodnih strokovnih mnenj skušamo ohraniti identiteto koroške krajine, pri tem pa uskladiti interese lastnikov gozdov z javnimi interesi. Izhodišče za vse posege v prostor koroške krajine so bili prostorski akti lokalnih skupnosti.

Višine sredstev za vlaganja v gozdove se vztrajno zmanjšujejo. Za subvencije v gojenje in varstvo gozdov smo v Območni enoti Slovenj Gradec v letu 2000 lastnikom gozdov izplačali preko 47 milijonov tolarjev, v letu 2001 okoli 39 milijonov tolarjev, v letu 2002 23 milijonov tolarjev, v letu 2003 nekaj več, in sicer 25 milijonov tolarjev, leta 2004 pa le 19,5 milijonov tolarjev. Komentar ni potreben! Ministrstvo za kme-

Lastništvo	Opravljena gojitvena in varstvena dela v letu											
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Zasebni gozdovi	2.578	3.405	4.443	5.685	5.044	6.135	6.368	3.936	2.898	3.477	3.485	
Državni gozdovi	2.791	3.443	3.032	3.014	2.861	3.007	3.375	3.073	2.625	2.223	1.952	
Skupaj	5.369	6.848	7.475	8.699	7.905	9.142	9.743	7.009	5.523	5.700	5.437	
Indeks 1994	100	127	139	162	147	170	181	130	102	106	101	

Preglednica št. 1: Opravljena gojitvena in varstvena dela

Obnova višinskih gozdov v Mislinji

(foto: Milan Antolić)

Milan Tretjak: Z izvedbo programa v letu 2004 smo zadovoljni

Ključni izhodišči, ki sta krojili obseg izvedbe programa dela in dejavnosti gozdarske službe sta bili Program razvoja gozdov v Sloveniji in višina proračunskih sredstev, ki so namenjena delu in delovanju Zavoda za gozdove Slovenije (v nadaljevanju ZGS). Prvo izhodišče predstavlja pobožne želje, drugo pa kruto realnost. Veljavna zakonodaja s področja gozdarstva nedvoumno določa pravno formalne temelje delovanja vseh pravnih subjektov gozdarstva, razpoložljiva finančna sredstva pa ne omogočajo izvedbe sprejetih programov dela v celoti. Ob

OBČINA	km leto 2004	2004 SIT/km	2003 SIT/km	2002 SIT/km	2001 SIT/km	2000 SIT/km	1999 SIT/km
Mislinja	218,34	92.111,40	98.608,00	72.021,00	89.517,55	83.222,84	134.423,60
Slovenj Gradec	300,75	125.189,62	118.085,00	98.906,00	105.513,30	89.347,47	145.669,30
Črna na Kor.	286,20	91.053,55	76.333,00	70.142,00	79.196,77	85.868,30	122.422,30
Mežica	46,55	107.824,10	116.509,00	66.684,00	144.228,32	106.436,72	169.760,70
Prevalje	103,80	114.530,79	106.506,00	115.045,00	124.419,98	97.942,00	105.759,60
Ravne	110,20	106.168,13	162.524,00	103.193,00	125.796,32	95.826,09	113.663,20
Dravograd	226,12	175.774,46	135.663,00	130.397,00	131.652,51	111.139,81	146.766,80
Vuzenica	116,43	109.155,14	111.448,00	90.280,00	87.803,00	80.619,43	100.538,20
Muta	33,32	157.165,00	162.554,00	94.767,00	181.680,28	139.855,04	106.040,20
Radlje (OE SG)	136,58	150.963,38	152.637,00	133.721,00	89.551,23	88.759,30	105.596,10
Ribnica (OESG)	78,40	81.793,74	64.878,00	94.538,00	95.856,24	85.107,06	83.924,00
OE SG	1657,56	118.940,58	110.676,00	85.379,00	92.512,00	92.617,01	125.831,50

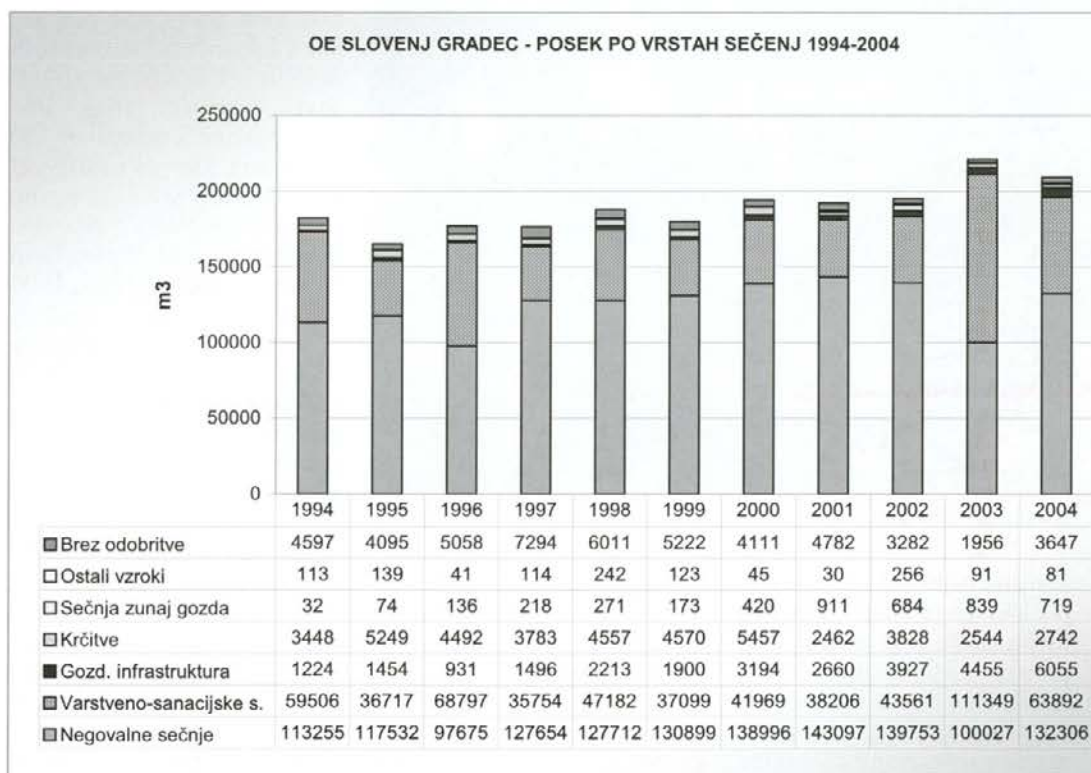
Preglednica št. 2: Vrednost opravljenih del po km gozdne ceste po občinah

tijstvo, gozdarstvo in prehrano je prikrajšalo lastnike gozdov za najmanj polovico planiranih finančnih sredstev. V letu 2004 nam je uspelo pridobiti 10 milijonov tolarjev za subvencioniranje nege v zasebnih gozdovih iz enotnega programskega dokumenta v okviru evropskih sredstev.

Iz preglednice št. 1 je razviden obseg dni iz gojenja in varstva gozdov, ki so bile opravljene v zasebnih in državnih gozdovih, ter indeks rasti v primerjavi z letom 1994.

Na osnovi Zakona o splošnem upravnem postopku je ZGS dolžan izdajati odločbe za odobritev poseka kakor tudi za vlaganja in ostale posege v gozdni prostor. V lanskem letu je bilo izdanih 3.919 odločb, od tega največ A odločb (sečnja), in sicer 47 %, B odločb (gojenje in varstvo) 22 %, C odločb (sanitarni posek) 28 %, D odločb (okrasna drevesa) 3 %. Zaradi že saniranih snegolomov, vetrolomov in žarišč podlubnikov se je bistveno zmanjšal obseg C odločb, in sicer v primerjavi z letom 2003 kar za 10 %. To dokazuje, da smo bili z lastniki gozdov zelo uspešni pri zatiranju podlubnikov, s čimer se drugod po Sloveniji ne morejo pohvaliti.

ZGS zagotavlja zimsko in letno vzdrževanje gozdnih prometnic, izdeluje programe vzdrževanja in spremlja njihovo izvedbo. Sredstva za vzdrževanje gozdnih cest so zagotovljena iz

Graf št. 1: Posek po vrstah sečenj 1994-2004

pristojbin, republiškega proračuna in sredstev lokalnih skupnosti. V letu 2004 je bil zgrajen 1 kilometer gozdnih cest in rekonstruiranih 0,8 kilometrov. Zgrajenih je bilo 24,6 kilometra gozdnih vlak (od tega 15,8 v zasebnih gozdovih), rekonstruiranih pa 19,04 kilometrov (od tega v zasebnih gozdovih 10,3 kilometre). Za letno in zimsko vzdrževanje gozdnih cest je bilo v letu 2004 porabljenih 223 milijonov tolarjev, od tega za zimsko vzdrževanje kar 83,9 milijonov. Za vsakodnevno po-

vezanost v zimskem času bodo lokalne skupnosti morale zagotoviti druge vire. Gozdne ceste so po Zakonu o gozdovih namenjene prevozu lesnih sortimentov iz gozda, kar je tudi njihov osnovni namen.

V preglednici št. 2 je prikazana dinamika porabe sredstev po kilometru gozdne ceste na nivoju občin.

Iz evidence poseka je razvidno, da je bilo v zasebnih gozdovih posekano 147.229 kubičnih

metrov, v državnih pa 62.213 kubičnih metrov bruto lesne mase. Sodelovanje z lastniki gozdov in zaupanje v strokovno delo ZGS dokazuje le 3.647 kubičnih metrov na »črno« posekane bruto lesne mase v zasebnih gozdovih. Relativno visok delež negovalnih sečenj (63,1 %) dokazuje, da ima strokovna izbira drevja za posek kljub relativno visokemu deležu sanacijskih sečenj (30,5 %) značilen vpliv na stanje gozdov in na dolgoročno gospodarjenje z njimi.

Iz grafa št. 1 je razvidna struktura sečenj po posameznih letih; v letu 2004 je bilo posekano skupaj 209.442 kubičnih

metrov bruto lesne mase, kar je nad povprečjem poseka prejšnjih let, vendar nekoliko manj kot v letu 2003.

Prelomnico v lovstvu je postavil nov Zakon o divjadi in lovstvu v lanskem letu. Divjad je državna lastnina, lovišča so dovolj velika (minimalno 2.000 hektarov), da je možno strokovno opravljanje s populacijami divjadi in zagotovljena usklajena ter trajnostna raba prostora. Za ZGS je bistveno, da ostaja nosilec načrtovanja,

ki je strokovno in profesionalno. ZGS je v upravljanje dodatno prevzel nekaj lovišč s posebnim namenom, tako jih je zdaj že deset. Določene so bile meje Lovsko upravljavskega območja Pohorje, ki teritorialno pokriva lovišče s posebnim namenom Pohorje z obrobniimi lovskimi družinami in vsa lovišča Koroške lovske zveze. Izdelavo in potrditev dolgoročnih in kratkoročnih lovskih načrtov bo izvajala Območna enota Slovenj Gradec.

Z zagotavljanjem pravočasnih in točnih informacij je potrebno permanentno razvijanje prostorskega informacijskega sistema ter testiranje novih programov in strojne opreme. Eden izmed večjih projektov preteklega leta je bilo poskusno delovanje spletnega portala za potrebe celotnega ZGS, kar je trenutno edina spletna stran ZGS. V okviru odseka je bila oblikovana in za tisk pripravljena zloženka KE Radlje in Učna pot Lopan.

Zgoraj navedenih aktivnosti je bilo več kot 100, skupaj se jih je udeležilo preko 2500 udeležencev. Na področju Krajevne enote Mislinja in Krajevne enote Radlje smo imeli 3 ekskurzije iz tujine. V letu 2004 sta bili izdelani dve novi gozdni učni poti, in sicer na Rahtelu v Slovenj Gradcu in pri Lopanu v Mislinji. Za obe gozdni učni poti sta bila izdelana vodnika.

Večje število strokovnih prispevkov smo objavili v lokalnem mesečniku Viharnik, del teh prispevkov pa smo predstavili tudi v drugih medijih, kot so: nacionalna televizija in radio, časopis Kmečki glas in strokovni list Gozdarski vestnik. Vseh prispevkov in člankov v lokalnih ter nacionalnih medijih je bilo več kot 100. V okviru območne enote smo za zaposlene organizirali več aktivnosti, kjer so uslužbenci izpopolnjevali svoje strokovno znanje na področju gozdarstva in vrednot okolja. V preteklem letu smo izdelali in izdali 4000 izvodov zloženke o gozdnih učnih poteh. Tudi v prihodnje ostaja ena izmed pomembnejših nalog sodelovanje s šolsko mladino, povečati pa moramo število stikov z drugimi javnostmi.

Območna enota Slovenj Gradec je sodelovala ali samostojno izdelala večje število projektov in raziskovalnih nalog. Najpomembnejše so: Natura 2000, INTERREG IIIC – gorski gozd, kataster čebelje paše, razvojni program podeželje, prebiralno gospodarjenje na Pohorju, sanacija zasmrečenih gozdov, fitocenološki elaborat itd.

Obseg nalog, ki jih za Sklad kmetijskih gozdov in zemljišč Republike Slovenije opravlja ZGS, se vsako leto večja. Območna enota je na osnovi pooblastila izvedla in organizirala izbiro drevja za posek v državnih gozdovih ter v ta namen izdala odločbe za posek in za gojitvena ter varstvena dela v državnih gozdovih za leto 2004. Velika pozornost je bila posvečena ekonomski presoji programa dela, kar je bilo pogoj za optimizacijo izvedbe del

v državnih gozdovih (vlaganja v gozdove, izgradnja gozdnih prometnic itd.).

Sodelovanje z Gozdnim gospodarstvom Slovenj Gradec, Gozdarsko zadrugo Slovenj Gradec in Koroško kmetijsko-gozdarsko zadrugo Slovenj Gradec dobiva ustaljeno obliko dobrega in učinkovitega dela predvsem na področju izvajanja del v državnih gozdovih in pri vzdrževanju gozdnih prometnic. V letu 2004 smo posebno pozornost posvetili dinamiki izvedbe sečnje in vlaganja v gozdove, v pomladanskih mesecih pa smo se posvetili preventivnim ukrepom pred podlubniki in takojšnji sanaciji žarišč podlubnikov.

Največkrat se z lokalnimi skupnostmi srečujemo na področju zimskega in letnega vzdrževanja gozdnih cest. Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi je bilo produktivno, kar je dobra osnova za poslovno sodelovanje v prihodnje. Strokovna pomoč pri izdelavi prostorskih planov in posegov v gozdni prostor je bila ena pomembnejših nalog v letu 2004. Lokalne skupnosti finančno sodelujejo pri usposabljanju lastnikov gozdov. Programi vzdrževanja gozdnih prometnic so bili izvedeni na osnovi javnega razpisa del, racionalnost porabe sredstev pa je bila zagotovljena s stalno terensko kontrolo ZGS in sodelovanja s službami lokalnih skupnosti na tem področju. Realna višina sredstev za zimsko in letno vzdrževanje je dosegala slabo polovico potrebnih.

Gozdarska inšpekcija je po pooblastilu MKGP nadaljevala z nadzorom vlaganja proračunskih sredstev v gozdove. Sodelovanje na drugih področjih je bilo korektno in v skladu s predpisi, ki so zakonska obveza za obe pristojni instituciji.

Sestavek je izdelan na osnovi Poročila o delu Območne enote Slovenj Gradec v letu 2004, ki so ga izdelali vodje odsekov in drugi sodelavci, potrdil pa svet območne enote.

Na gozdni učni poti

(foto: Gorazd Mlinšek)

Pomembnejše naloge na področju lovstva so bile: monitoring divjih živali, nega življenjskega prostora divjih živali, ocenjevanje škod po zavarovanih vrstah ter druge aktivnosti, ki so vezane na sodelovanje z lovskimi družinami in drugimi uporabniki prostora.

Temeljna naloga informatike je bila skrb za celovito informacijsko podporo pri delu, kar je pomenilo predvsem:

- vzdrževanje obstoječega sistema računalnikov in njegova posodobitev,
- izdelava ustreznih programskih rešitev za posamezne odseke in krajevne enote,
- razvoj informacijskega sistema in
- vsakodnevna podpora uporabnikom.

Razvoj podeželja, sodelovanje in usposabljanje lastnikov gozdov ter stiki z javnostmi so bile pomembne naloge s svetovalnega in izobraževalnega področja. Za lastnike gozdov smo organizirali deset delavnic iz gojenja in varstva gozdov, šest tečajev za gozdno tehniko v sodelovanju s Srednjo gozdarsko in lesarsko šolo Postojna in štiri samostojne tečaje za gozdno tehniko. Za lastnike gozdov smo organizirali štiri ekskurzije. Različnih aktivnih oblik usposabljanja se je udeležilo več kot 500 lastnikov gozdov.

Vodenje po gozdnih učnih poteh, sodelovanje pri naravoslovnih urah in dnevih, ekskurzijah, predavanjih in delavnicah so že stalne naloge, ki jih opravljamo predvsem za šolsko mladino in druge javnosti.

Vključevanje lastnikov gozdov v postopek priprave gozdnogospodarskih načrtov

Branko Gradišnik, univ. dipl. inž. gozd. Vodja odseka za gozdnogospodarsko načrtovanje

Načrtovanje razvoja gozdov je ena izmed najpomembnejših nalog Zavoda za gozdove Slovenije. Gozdnogospodarske načrte izdelujemo za obdobje veljavnosti desetih let. V njih so enakovredno obravnavani tako državni kot zasebni gozdovi.

V zadnjih letih želimo v proces izdelave načrtov čim bolj pritegniti lastnike gozdov, za katere pomenijo v gozdnogospodarskih načrtih zapisana določila (možni posek, obseg gojitvenih del) okvir za desetletno gospodarjenje, ki ga morajo revirni gozdarji

upoštevajo pri izdelavi gozdnogojitvenih načrtov. Ker se zavedamo, da so potrebe lastnikov gozdov različne, želimo od vsakega pridobiti čim več informacij o tem, kakšni so njegovi pogledi na gozd in gospodarjenje z njim, pa tudi kakšne bodo njegove po-

dobju, se bodo v okviru svojih časovnih zmožnosti oglašali pri lastnikih gozdov in se z njimi pogovorili o potrebah na kmetiji. Zaradi uveljavljanja subvencij za kmetijske površine je posebej pomembno, da lastniki kmetij sodelujejo pri odločitvi o prihodnji rabi zaraščajočih kmetijskih zemljišč, ki bi jih bilo potrebno, v skladu z določili Zakona o gozdovih, obravnavati kot gozdne površine.

V gozdnogospodarski enoti Plešivec (katastrske občine Dobrava, Graška gora, Podgorje, Sele, Spodnji Razbor, Zgornji Razbor, Stari trg, Šmartno, Šmiklavž, Veluna, Vodriž, Vrhe) bomo v letošnjem letu izvajali barvanje mej ureditvenih enot (obnavljanje mejnih znakov). Pravilnik o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih določa, da se meje oddelkov ne glede na lastništvo označijo z dvema vzporednima rdečima črtama. Zaradi zahtev Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki financira delo Zavoda za gozdove Slovenije, bomo obnovili le meje ureditvenih enot. Poudariti je potrebno, da ne bomo obnavljali vseh posestnih mej, ampak le tiste, ki sovpadajo z mejami

OE SLOVENJ GRADEC GOZDNOGOSPODARSKE ENOTE

Načrtovana ureditvena dela v letu 2005

trebe v prihodnjem obdobju.

V letu 2005 bomo izvajali različna ureditvena dela v štirih gozdnogospodarskih enotah na območju Mislinjske doline.

V gozdnogospodarski enoti Mislinja (katastrske občine Mislinja, Paka, Šentilj, Zgornji Dolič (del), Srednji Dolič (del)) smo v lanskem letu zbrali informacije o stanju gozdov. Opravili smo meritve na mreži stalnih vzorčnih ploskev in popisali stanje gozdov po osnovnih ureditvenih enotah. Na osnovi pridobljenih podatkov smo opravili analizo stanja gozdov in razvojnih trendov, kar je osnova za načrtovanje ukrepov za gospodarjenje z gozdovi v prihodnjem ureditvenem obdobju. Za lastnike gozdov so posebej pomembna določila o

višini možnega poseka in obsegu gojitvenih del, ki se nanašajo na konkretne gozdne površine v sklopu njihovega lastništva. V mesecu juniju bomo organizirali javno razgrnitev in javno obravnavo gozdnogospodarskega načrta, na katerih bodo lahko vsi lastniki gozdov posredovali svoje pisne oz. ustne pripombe, ki jih bomo v okviru strokovne sprejemljivosti upoštevali pri pripravi predloga načrta. Ker predstavljajo določila gozdnogospodarskega načrta izhodišče desetletnega gospodarjenja z gozdovi, ki ga morajo revirni gozdarji upoštevati pri izdelavi gozdnogojitvenih načrtov, pozivamo vse lastnike gozdov na območju gozdnogospodarske enote Mislinja, da se javne razgrnitve udeležijo in izrazijo svoje pripombe.

V gozdnogospodarskih enotah Paški Kozjak (katastrske občine Šentilj, Šentvid, Završe, Zgornji Dolič (del), Srednji Dolič (del) in Paški Kozjak) in Pohorje (katastrske občine Legen, Pameče, Gradišče, Golavabuka in Brde) smo v lanskem letu končali z barvanjem mej oddelkov. Vse lastnike gozdov na tem območju prosimo, da pregledajo obnovljene meje in morebitne pripombe sporočijo krajevno pristojnemu revirnemu gozdarju.

V letošnjem letu bomo v obeh gozdnogospodarskih enotah (Paški Kozjak in Pohorje) opravljali meritve na stalnih vzorčnih ploskvah in popis stanja gozdov. Strokovni delavci (taksatorji), ki bodo pregledovali gozdove in določali potrebne ukrepe za gospodarjenje v prihodnjem ureditvenem ob-

Meja oddelka

ureditvenih enot. Lastnike gozdov prosimo, da vse obnovljene meje v svojem gozdu pregledajo in o morebitnih napakah obvestijo krajevno pristojne revirne gozdarje.

Informativni gozdarski storži v marcu

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. ⚙️ Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Mesec marec je bil sorazmerno lep. Izredno mrzlo vreme se je iz februarja nadaljevalo samo prve tri dni v marcu, ko so bile najnižje jutranje temperature med -16 in -20 stopinj Celzi-

800 m nadmorske višine, višje pa je snežilo. Podobno je bilo tudi 19. marca – rahla kratkotrajna snežna nevihta je bila v nižinskih predelih Mežiške doline tudi v jutranjih urah na-

tiskov na 4 tone oz. 6 ton.

Toplo vreme je predramilo posamezne žuželke, med njimi verjetno tudi podlubnike, predvidevamo pa, da so nizke nočne temperature upočasnile njihovo aktivnost. Popolnoma aktivni postanejo podlubniki pri večurni temperaturi nad +16 stopinj Celzija. Na prisojnih izpostavljenih mestih so revirni gozdarji že postavili prve kontrolno-lovne pasti s feromonskimi preparati (Pheoprax za privabljanje velikega lubadarja, Chalcoprax za privabljanje malega lubadarja). Najbolj učinkovito je privabljanje podlubnikov v škatlaste pasti s pomočjo feromonskih vonjav v spomladanskem času. Za zmanjševanje nevarnosti prevelike razmnožitve podlubnikov je pomemben pravočasni »ulov« in pravočasna postavitve kontrolno-lovnih dreves, predvsem pa takojšni

odvoz hlovine (tudi starih zalog) in razrez neobeljene hlovine v lesnih skladiščih. Revirni gozdarji že izvajajo spomladanske kontrolne preglede ugotavljanja zdravstvenega stanja gozdov v revirju, lastniki gozdov pa morajo, v kolikor svojega gozda še niso pregledali, to storiti takoj. O odkritih žariščih naj obvestijo svojega revirnega gozdarja in obratno. Morebitna odkrita lanska jesenska žarišča lubadark (krošnje so še zelene ali pa se rahlo osipajo, z debel pa že odpada lubje), po vetru in snegu poškodovano dreveje in zelo slaba nevitarna (bolna) drevesa je potrebno takoj posekati in izdelati po predhodnem navodilu, označiti in izdaji C odločbe. V tej odločbi vam revirni gozdar določi tudi čas poseka in ostale ukrepe. Izvajanje našega in vašega dela bo nadziral tudi gozdarski inšpektor.

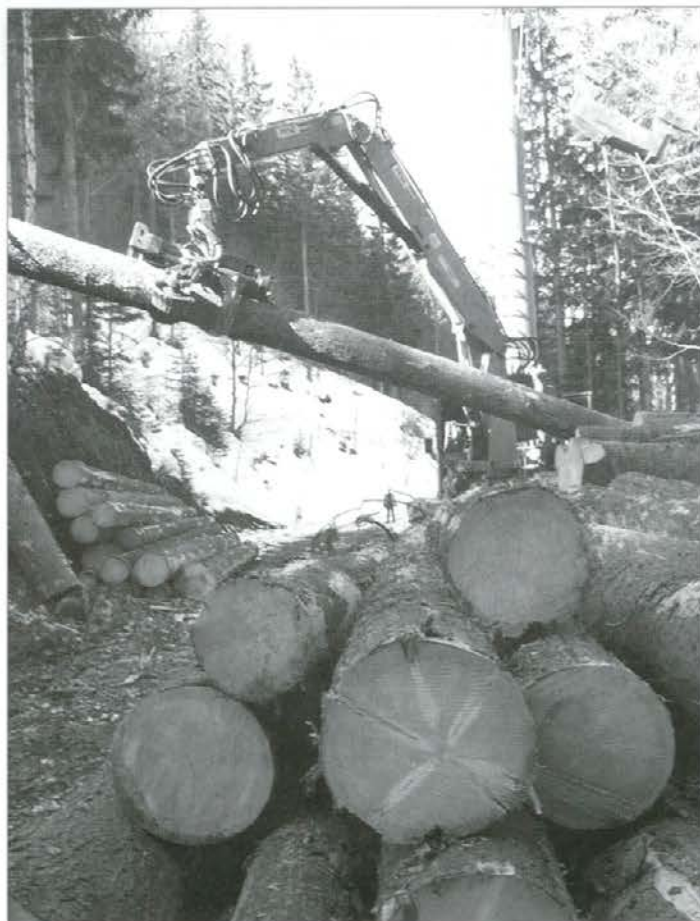

Gozdarji OE Slovenj Gradec ob sečišču

ja, čez dan pa se je »segrelo« do -14 stopinj. Noči so bile hladne (temperatura pod 0 stopinj) do 18. marca. V marcu so bila zelo velika dnevna temperaturna nihanja od -20 do +20 stopinj Celzija (18. marec). S pričetkom pomladi (21. marec) je postalo topleje tudi ponoči, ko so bile najnižje jutranje temperature celo do +8 stopinj Celzija, najvišje dnevne pa med +10 in +18. In kako je bilo s padavinami v prvem spomladanskem mesecu? Snežilo je ponoči s 3. na 4. marec, ko je v dolini zapadlo do 8 cm, v višjih predelih pa 15 in več cm snega. Snežna nevihta je v zgodnjih jutranjih urah 10. marca na rahlo pobelila tudi nižinske predele. V večernih urah 12. marca je rahlo deževalo pod

slednjega dne. Z otoplitvijo se je povečala možnost požarov, zato je bila 18. marca po vsej državi razglašena velika požarna nevarnost in prepoved kurjenja v naravi, kjer tla niso bila pokrita s snežno odejo. Z nastopom deževnega obdobja v obliki deževnih neviht 25. marca pa se je požarna ogroženost zmanjšala.

Na Koroškem do sedaj ni bilo nevarnosti, da bi prišlo do pozebe, saj so bila letos tla globoko zmrznjena. Je pa otoplitev po 9. marcu na prisojnih legah pripomogla k hitrejšemu spomladanskemu cvetenju gozdnih in drugih cest v območju, zato so po koroških občinah razglašene omejitve osnih pri-

Strojno spravilo z žičnico, kleščenje in razrezovanje s procesorsko glavo

Dogajanja, predvsem pa poškodovanost slovenskih gozdov po vzrokih žive (bolezni, žuželke, glive) in nežive narave (veter, sneg, plaz, poškodbe po onesnaženem zraku, usad, strela, poškodbe zaradi dela v gozdu) spremlja strokovna gozdarska služba za varstvo gozdov na Gozdarskem inštitutu v Ljubljani in na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter gozdarska inšpekcijska služba. V marcu smo v vseh štirinajstih območnih enotah Zavoda za gozdove vodje odseka za gojenje in varstvo gozdov sestavili poročilo o varstvu gozdov v letu 2004.

Zelo živahno je bilo v revirju Pudgarsko, kjer so gozdarji GG Slovenj Gradec v redno pripravljenem sečišču za izvedbo kleščenja, spravila in razreza dreves pri avstrijski državni firmi najeli žičnico s procesorsko glavo. Namen tega je v gozdu Smrekovca preizkusiti ta način strojnega dela, saj je prav kleščenje najbolj zamudno in drago delo, ter ugotoviti smiselnost dela s procesorsko glavo v gozdovih z debelim drevjem. Ta stroj so si ogledali številni gozdarji iz drugih območij Slovenije pa tudi lastniki gozdov. Verjetno si je vsak ustvaril svoje mne-

nje o iznosu večjega dela biomase (veje) iz gozda. Dejanski rezultati in ekonomska presoja nam bodo znani po zaključnih snemanjih delovnih procesov, katere so izvajali gozdarski strokovnjaki Gozdarskega inštituta iz Ljubljane. Ne smemo pa pozabiti, da se gozd ne more prilagajati tehnologiji dela in lesni industriji, temveč mora biti obratno.

10. marca 2005 smo se v gostišču Smogavc v Gorenju nad Žrečami sestali na strokovnem posvetu gozdarski strokovnjaki, zadolženi za varstvo gozdov. Tema posveta je bila poročilo o varstvu gozdov v letu 2004 s poudarkom na preventivno-varstvenih ukrepih obvladovanja podlubnikov v letošnjem letu. Posveta so se poleg gozdarjev s svojimi prispevki udeležili še strokovnjaki javne gozdarske službe za varstvo gozdov iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine in predstavnik tovarne BASF iz Nemčije, v kateri izdelujejo feromone. Po zaključku posveta smo se vodje odsekov za gojenje in varstvo gozdov sestali še na krajšem sestanku, na katerem smo bili informirani o predvidenih finančnih sredstvih za financiranje in sofinanciranje gojitve-

nih in varstvenih del, nabavi zaščitnih sredstev za varstvo gozdov v zasebnih gozdovih v letu 2005 in nabavi sadik za sadnjo v zasebnih in državnih gozdovih. V letošnjem letu bodo iz proračuna po nacionalnem programu sofinancirana gozdnogojitvena in varstvena dela v zasebnih gozdovih in tudi obnova po naravnih ujmah poškodovanih državnih gozdov. Sadike za obnovo v zasebnih gozdovih in sanacijo po ujmah poškodovanih gozdov, katere določi Zavod za gozdove, bodo plačane tudi iz državnega »žaklja«. Predhodno morajo biti vsa dela in vsi materiali, planirani v gozdnogojitvenih planih za leto 2005, usklajeni z gozdnogospodarskim načrtom gozdnogospodarske enote in zajeti v gozdnogojitvenih načrtih. Del načrtovanih gojitvenih in varstvenih del bo tudi letos sofinanciran iz evropskih sredstev (EPD program). Projekt bo v najkrajšem času razpisala Agencija za razvoj podeželja in kmetijske trge. V času pisanja Storžev so intenzivno potekale aktivnosti dopolnitve že veljavnega pravilnika vlaganj v gozdove in sklepanja pogodb o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove. Pravilnik o sofinanciranju je bil objavljen v

Uradnem listu 8. aprila 2005.

V Centralni enoti ZGS se že marljivo pripravljajo na letošnji Teden gozdov, kateri bo potekal v času od 23. do 28. maja. Moto letošnjega tedna gozdov bo Gozd in les zares. Tudi v naši območni enoti bomo pri-

Počitek

pravili številne aktivnosti, na katerih bomo javnosti poleg vloge gozda predstavili tudi vrednotenje lesa. ▀

Raziskovalni ploskvi v prebiralnem gozdu pri Sgermu in Barakarju

Zdenka Jamnik, univ. dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

V preteklih dveh letih je na območju Krajevne enote Radlje potekala obnova gozdnogospodarskih načrtov za gozdove na Kozjaku in na Pohorju. V okviru obnove obeh načrtov smo izdelali tudi projektno nalogo, kjer bomo spremljali razvoj prebiralnega gozda. Skupaj z opisovalci sestojev smo izbrali dva objekta, ki sta po novem načrtu opredeljena kot prebiralni gozd. Gre za ploskev na kmetiji Sgerm na Zg. Orlici in ploskev na kmetiji Barakar na Sv. Antonu na Pohorju. V omenjenih ploskvah smo želeli:

- analizirati zgradbo prebiral-

nega gozda (strukturo sestojev, socialne položaje, pomlajevanje),

- ugotoviti značilnosti in posebnosti takega gozda,
- spremljati razvoj gozda ob izvajanju vseh načrtovanih ukrepov,
- spremljati nego in poudariti njen pomen v prebiralnem gozdu.

Na osnovi analize smo določili ukrepe, ki so potrebni za vzdrževanje prebiralne zgradbe in smernice za spremljanje razvoja gozda na omenjenih raziskovalnih ploskvah.

Ločiti moramo med modelom prebiralnega gozda in dejanskim prebiralnim gozdom. Prebiralni gozd se spreminja v prostoru in času. Ni dveh popolnoma enakih prebiralnih gozdov, so si pa bolj ali manj podobni. (Bončina, A., 1994: Prebiralni dinarski gozd jelke in bukve).

Za ohranjanje prebiralnih gozdov je potrebna velika strokovnost tako gozdarja kot lastnika gozda.

Prebiralno gospodarjenje ne pomeni samo zgradbe sestojev, pomeni celovit odnos do gozda, kjer ni razvojnih faz, na drugi

strani pa daje velik poudarek posameznemu drevesu.

Za Sgermov gozd je značilno prebiralno gospodarjenje skozi več desetletij. Trdnemu pohorskemu kmetu Sgermu pomeni prebiranje gospodarjenje s posameznim drevesom, trajen donos različnega lesa, kvaliteto, predvsem pa minimalno nego, ki je potrebna za doseg kvaliteta gozda.

Ploskev meri 2,12 ha in leži na nadmorski višini od 520 m do 590 m nad gozdno kamionsko cesto Greglov jarek – Sgerm,

na severozahodnem pobočju. Ploskev je del prebiralnega sestaja, ki meri 32,42 ha. Opredeljena je gozdna združba jelovje s praprotmi (*Dryopteris Abietetum*). Proti jarku so prisotne še značilnice, ki nakazujejo bogatejša rastišča z vložki jesenovja.

Na kmetiji Barakar gozd ni glavni vir dohodka. Opravlja vse splošne koristne funkcije, lastniku pa pomeni predvsem rezervo. Lastnik ima poseben odnos do gozda kot celote in do

trih. Zato smo na terenu:

- izmerili prsni premer vseh drevesnih vrst (od druge debelinske stopnje naprej);
- ocenili vitalnost in socialni položaj dreves;
- izmerili višino tridesetih smrek in tridesetih jelk, proporcionalno razdeljenih po debelinskih razredih glede na lesno maso;
- izvrtali deset in dvajsetletni prirastek teh šestdesetih dreves.

Za prebiralni gozd je značilna

Sgermov prebiralni gozd (foto: Zdenka Jamnik)

vsakega posameznega drevesa, kar se kaže v prebiralni zgradbi gozda.

Ploskev, ki meri 0,65 ha, leži na nadmorski višini od 600 m do 640 m na jugozahodnem in zahodnem pobočju. Ploskev je del gozda, ki je kot prebiralni opredeljen na površini 9,42 ha.

Gre za netipično združbo jelovja s trokrpim mahom (*Bazzanio Abietetum*), še najbolj podobno revnemu jelovju (*Luzulo Abietetum*). Proti jarku se prepleta z vložki jelovja s praprotmi.

Za spremljavo in načrtovanje ter funkcioniranje prebiralnega gozda so pomembne določene informacije o sestojnih parame-

razgibana zgradba in pestrost drevesnih vrst po starosti, debelini in višini na mali površini. Značilna je vertikalna zaplnjenost in socialni vzpon. Govorimo o socialnih položajih, ki ga predstavlja posamezno drevo ali šop dreves glede na življenjsko okolje (višina, krošnja, svetloba, reakcijska sposobnost). Če gledamo prebiralni gozd razvojno, imenujemo posamezna drevesa zmagovalce, tekače, čakalce. Svetlobne razmere so glavni ekološki dejavnik, ki vpliva na možnost preživetja dreves in razslojevanje. Jelka je sencodržna drevesna vrsta, zato dobro prenaša senco in je tako glavna graditeljica prebiralnega gozda.

Pomlajevanje vseh drevesnih vrst, ki so graditeljice prebiralnega gozda, je ena od njegovih osnovnih značilnosti in pogoj za obstoj prebiralnega gozda. Zato smo na obeh objektih popisali tudi pomladek in na dveh slučajno izbranih transektih ocenili njegovo poškodovanost.

Z analizo strukture gozda in izmero sestojnih parametrov smo ugotovili, da oba objekta kažeta značilno prebiralno zgradbo. Struktura dreves in lesna zaloga po debelinskih stopnjah, analiza po socialnih položajih in analiza pomladka so nam nakazali smernice ter potrebne ukrepe za ohranjanje prebiralne zgradbe.

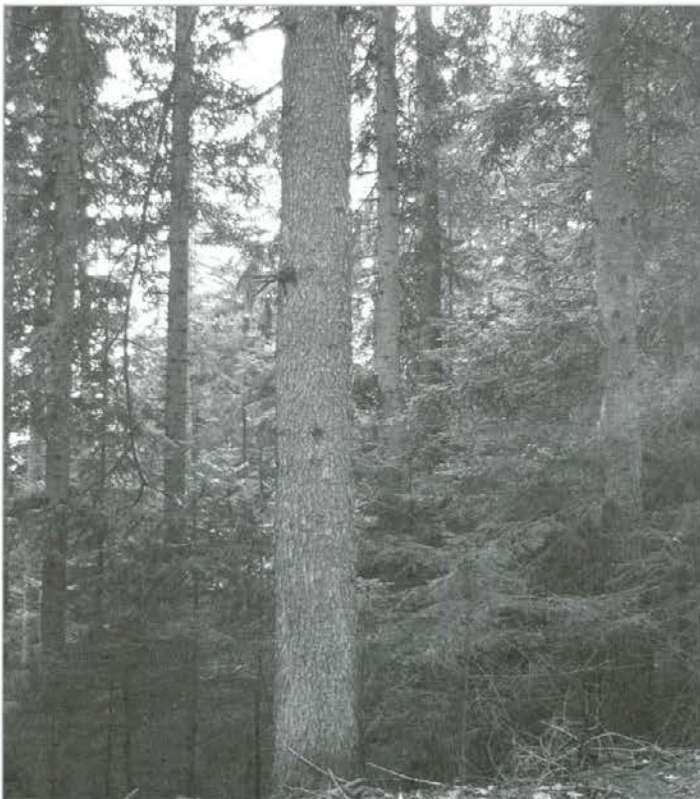
Z nego v prebiralnem gozdu posegamo v vse položaje in obravnavamo gozd kot celoto. Gojitveno ukrepanje mora izpolnjevati štiri funkcije, in sicer funkcijo izbire in vzgoje (nega v ožjem smislu), funkcijo pomlajevanja, funkcijo prebiralne zgradbe in akumulacije (nega v širšem pomenu). Poleg vzgoje so potrebni tudi direktni ukrepi (čiščenje, uravnavanje zmesi, individualna vzgoja), ki pa so v prebiralnem gozdu minimalni.

Ohranjanje prebiralne zgradbe zahteva spremljanje razvoja

gozda, analize in ukrepanje, predvsem pa strokovnost. Zato smo določili tudi smernice za nadaljnje spremljanje razvoja na raziskovalnih ploskvah:

- po desetih letih je potrebno ponovno izvesti analizo strukture gozda, vitalnosti po socialnih položajih, pomlajevanja in razvojnih tendenc;
- pri naslednji meritvi je potrebno izmeriti višine na enak način kot letos, osnovati nove višinskovolumenske krivulje ter uporabiti kontrolni način izračuna prirastka;
- na obeh ploskvah voditi natančen posek dreves;
- za ugotavljanje razvoja gozda in kvalitete drevja analizirati rast drevesa z debelno analizo;
- spremljati vremenske razmere v obdobju desetih let;
- spremljati semenska leta in semenjenje.

Ukrepanje in s tem razvoj gozda sta v veliki meri odvisna od lastnika gozda in njegovih potreb. Prebiralni gozd se spreminja v prostoru in času, zato ne moremo pričakovati, da bosta omenjena objekta trajno idealna primerka. Pomembna sta ideja in razvoj gozda.

Prebiralni gozd pri Barakarju (foto: Zdenka Jamnik)

Nega mladega gozda pri Bučineku v Vodrižu

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Gozdarji Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) opravljajo poleg glavnih nalog za dobro gozda tudi izobraževanje lastnikov gozdov in ostale javnosti. V letni plan izobraževanj so vključene delavnice, katere potekajo teoretično in praktično. Tako je bilo zelo strokovno živahno tudi 31. marca 2005 v prostorih gostilne Bučinek v Vodrižu. Lastnica

niti lastnike z nego mladega gozda, in to na primeru domačega gozda. S pomočjo ocene in analize stanja ter gozdnogojitvenih in varstvenih ukrepov so lastniki samostojno podali rešitve za še boljše doseganje kratkoročnih in dolgoročnih ciljev sonaravnega gospodarjenja v lastnem gozdu. Delavnice so po predhodnem izobraževanju zaposlenih znotraj

Najprej so se med seboj seznanili s pomočjo predstavitve domačega posestva, katerega so tudi sami podrobno narisali, posamezniki pa so ga po naključnem izboru predstavili tudi ostalim. Nekateri med njimi so bili pravi likovni in geodetski umetniki. Nato so jim bili s pomočjo računalniške predstavitve in praktičnih izkušenj predstavljeni

»Kako ocenjujete nego mladega gozda v domačem gozdu?« Poleg ocene stanja so lastniki podali pozitivne in negativne vzroke pri gospodarjenju, predvsem pri negi. Zanimivi so bili predlogi za izboljšanje dela v gozdu, kot so: več izobraževanj, še večje osveščanje lastnikov gozdov in drugih uporabnikov gozda, dodatno pridobivanje delovne sile, strojni

Aktivno sodelovanje lastnikov gozdov in moderatorjev gozdarjev med delavnico

Posvet vodij delavnice - od leve proti desni Mirko Cehner, Janko Mikeln, Branko Gajič, Avgust Kunc, Alojz Pucko
Foto: Gorazd Mlinšek

lokala, Metka Šmon, je v dopoldanskem času z veseljem odstopila večjo gostinsko sobo, v kateri se je zbrala pisana družba lastnikov gozdov iz slovenjgraškega gozdnogospodarskega območja (iz krajevnih enot Slovenj Gradec, Mislinja in Prevalje) in Območne enote Brežice (iz krajevne enote Radeče). Namen gozdnogojitvene delavnice je bil sezna-

ZGS odlično pripravili in vodili štirje moderatorji: Agust Kunc, gojitelj načrtovalec v KE Slovenj Gradec, Janko Mikeln, vodja KE Prevalje, Mirko Cehner, vodja KE Mislinja, in Branko Gajič, vodja KE Radeče. S pomočjo različnih metod izobraževanja so na nevsiljiv način aktivirali lastnike, da so aktivno sodelovali pri razglabljanju o negi mladega gozda.

negi in ukrepi v mladem gozdu, seznanjeni pa so bili tudi z državnim in evropskim sofinanciranjem in financiranjem vlaganj v gozdove. Zelo zavzeto so sodelujoči gledali film o negi gozda, kateri je nastal pod strokovnim vodstvom gozdarjev ZGS, Mirka Peruška in Toneta Lesnika, najbolj zanimiv pa je bil praktični pristop k reševanju vprašanja:

krožki. Delavnico so z zadovoljstvom zaključili z oceno, da je bila dobro pripravljena in izvedena, predvsem pa zelo koristna. Takšna je bila tudi ocena prekaljenega moderatorja Alojza Pucka (OE Maribor), ki je na delavnici sodeloval kot ocenjevalec in svetovalc.

Skrb za konjska kopita

Franc Jurač

V naših krajih je iz leta v leto več rejcev konj, ki so vključeni v razna konjerejska društva, kjer med drugim skrbijo tudi za nego konjskih kopit.

Posnetek smo naredili v Turiški vasi pri rejcu Zvonku Zdovcu (prvi z leve), kjer je Jože Krajnc (v sredini) oprav-

ljal redno čiščenje konjskih kopit. Jože Krajnc se že vrsto let ukvarja z rejo konj in veliko pozornost posveča ravno čiščenju kopit, rad pa pomaga tudi ostalim članom društva. Pri delu je Jožetu pomagal Bojan Tučman

Fotografija: F. Jurač

Konceptni način strojne sečnje in izdelave na Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec

Mitja Jandl, univ.dipl.inž.gozd.

V sestavku bom prikazal nekaj misli, ki so v gozdni proizvodnji vodile do tehnološkega koncepta izdelave od panja do gotovih izdelkov, ki predstavljajo strateško osnovo tržnih produktov v Gozdnem gospodarstvu.

1. Danosti

- Koroška pokrajina ima nadpovprečno dobre smrekove gozdove. Kvalitetna smreka je naravna danost, ki jo je smotrno izkoristiti tako, da s primerno predelavo dobimo cenovno najvrednejše produkte.

- Slovenjgraško gozdnogospodarsko območje je najvz-

javno s katerim s koncesijsko pogodbo gospodari Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, ima 30 % čistih žičničarskih terenov, kar predstavlja okrog 16.000–18.000 m³ pretežno smrekovega lesa, odvisno od odkazila.

Odkazilo v gozdovih Sklada na žičničarskih terenih je redčenje vseh vrst z izrazito nizko intenziteto, to je od 25–50 m³/ha, kar predstavlja omejitveni faktor za ekonomično rabo strojev pri povprečnem neto drevesu okrog 0,5 m³.

- Mejna področja traktorsko-žičničarskih spravil so zaradi zahtevnega terena za uporabo harvesterjev in forwarderjev

ki ga je nujno potrebno mehanizirati.

- Debelo drevje daje možnost razreza v daljše dolžine reznih produktov.

2. Koncept

- Primeren produkt iz »koroške smreke« je po našem konceptu konstrukcijski les vseh profilov in vseh dolžin, in sicer v čim večjem obsegu s prezeznim srcem. Tak način razreza zahteva debelejšje sortimente, zato ostajamo pristaši Mlinškove šole gojenja gozdov, kar pomeni individualno pospeševanje gojenja kvalitetnih debelih smrek, ki zagotavljajo različno vredne sortimente za različne namene porabe.

ki ga je nujno potrebno mehanizirati.

- Debelo drevje daje možnost razreza v daljše dolžine reznih produktov.

To nam po našem prepričanju zagotavlja edino kompetitivnost s severnjaki, kjer lahko zaradi terenskih in sestojnih razmer množično uporabljajo hardwester metodo ter proizvajajo kratek les, ki ga lahko transportirajo s forwarderji.

Posledica teh idejnih usmeritev je postavitve dvoosne krožne žage s teleskopsko nastavitvijo žagnih listov z maksimalno fleksibilnostjo razreza za vsak individualni sortiment posebej.

3. Tehnološka usmeritev strojne sečnje

Zaradi zelo težkih alpskih terenov z velikimi strminami menim, da je prioritetenega pomena vpeljava sodobne žičničarske metode spravila lesa na kamionsko cesto in procesorско obvejevanje na njej.

Omejitve pri uporabi harvester metode na gozdnogospodarskem območju

- Poglavitna omejitev je dolžina, ki je potrebna za naš koncept žaganja dolgih produktov za konstrukcijski les. To pravzaprav pomeni, da ne moremo uporabljati forwarderja. Ta omejitev je poglavitna tudi na mejnih področjih, kjer bi lahko kot hardwester uporabili recimo koračni bager, vendar so odvozi dolgih sortimentov (do 12 m) nemogoči. Poleg tega je na takih terenih tudi vprašanje, ali kot transportno pot za forwarder uporabiti vpadnice (erozija) ali graditi vlake za odvoz, saj so izpadi produktivnih površin v strmih terenih enormni.

- Gostitev prometnega omrežja je za naš način gospodarjenja z gozdovi omejena s tem, da na žičničarskih terenih preferiramo pravilno položeno

hodnejše alpsko območje, gorato (Pohorje, Uršlja Gora, Smrekovec, Raduha, Peca) do višine 2.200 m n. m., s strmimi pobočji, z dolinskimi pristopnimi cestami in s prvimi pobočnicami na približni razdalji 500–700 m. Območje, ki je v lasti državnega Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov

neprimerna, so pa potencialno možna za uporabo žičničarskih spravil po konceptu, ki ga bom predstavil v nadaljevanju.

- Imamo izkušene posadke za delo z žičnicami, veliko izkušenj s spravili z drčami, nihalkami, stacionarnimi žičnicami, kot prvi pa smo uvedli tudi mobilne žičničarske žer-

- Zaradi težavnega terena, težavne sečnje in spravila nam debelina po Zakonu o kosovnem volumnu daje prednost, kar še omogoča ročno sečnjo po sprejemljivih stroških.

Ob ugotovitvi, da pri našem delu porabimo 70 % časa za klešččenje, pa je strojno obvejevanje tisti delovni postopek,

cestno omrežje primerne gostote glede na terenske razmere in tehnologijo.

Izbrana tehnologija

Za terenske in sestojne razmere na gozdnogospodarskem območju Slovenj Gradec smo se v prvi fazi odločili za večdebno žičničarsko procesorsko tehnologijo strojne sečnje in izdelave, kar pomeni:

- ročno sečnjo z usmerjanjem drevoja v pravilne linije;
- krojenje po naročenih dimenzijah;
- strojno spravilo skrojjenih delov drevesa na kamionsko cesto z žičnim žerjavom;
- procesorsko obvejevanje na kamionski cesti s posebnim individualnim mobilnim procesorjem (demonstracija procesorske tehnologije na Pohorju, ki sem jo imel pred približno dvajsetimi leti in se je starejši kolegi še spomnijo) ali pa procesorsko obvejevanje z dvigalom, montiranim na žičnici;
- zlaganje naročenih sortimentov za žagalnico za sprotni odvoz, ostalo pa glede na možnost skladiščenja ob cesti. Možna je tudi uporaba kontejnerjev, saj bi tako lahko so-

no, tako da se lahko kamionski vlačilec podvleče pod njega in ga odpelje. Razkladanje je pri porabniku. Idejo kontejnerskega prevoza s pomočjo procesorja bom predstavil ob drugi priložnosti;

- zlaganje vej in odrezkov v kupe za izdelavo bal ali za odvoz, lahko pa se pustijo, da se iglice posušijo, nakar se lahko izdelajo sekanci za direktno uporabo ali pa za izdelavo pallet;
- za predvideno procesorsko obvejevanje lahko računamo s sekanci in odrezki, v našem primeru za področje žičničarskega spravila in mejnega žičničarsko-traktorskega področja, kar bi skupaj predstavljalo omembe vredno količino sekancev;
- s predvideno tehnologijo bomo pokrili tudi mejna področja, kar bo zelo povečalo uporabnost in ekonomičnost strojne sečnje in izdelave na gozdnogospodarskem območju.

Ugotavljamo, da bi zaradi prilagojene metode sečnje in izdelave, kjer po naročilih kupcev krojimo dolge sortimente, ter procesorskega obvejevanja de-

Zaradi povečanega učinka pri sečnji, spravilu, obvejevanju in sortiranju lesa s sodobno žičnico, nasproti obstoječi tehnologiji, ki jo uporabljamo sedaj (večje število Mini Urusov, VBV-jev 1500, traktorji, ki vlačijo les po kamionski cesti in kompletna ekipa za sečnjo, ki jo opravimo posebej že pred spravilom z žičnim žerjavom), bi še dodatno lahko pogrešali trikrat manj delavcev. Pri tem se šteje, da je ekipa pri Mini Urusu sestavljena iz treh delavcev za vodenje žičnice,

Z navedenim tehnološkim pristopom bi tako lahko učinkovitejše obvladali delo na žičničarskih terenih gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec.

4. Razvoj

Po osvojitvi koncepta celostnega pristopa od sečnje v gozdu do izdelanega konstrukcijskega lesa na žagalnici za že znanega kupca, smo na slovenjgraškem gozdnogospodarskem območju pred nalogo, da osvojimo še

rtimente odvažal kamion brez lastnega vgrajenega dvigala. Procesorska glava pravilne izvedbe na dvigalu lahko naklada kontejner, s čimer lahko pri vsaki vožnji naložimo 2.5 m³ več, kar je občutna skrita rezerva za zmanjšanje stroškov prevoza. Kontejner se hidravlično nastavi na primerno viši-

lež kleščanja pri ročni sečnji in izdelavi v strukturi delavnika znašal 50 %, kar pomeni, da bi se učinek pri sečnji dvignil za 100 %. Za predvideno sečnjo pri procesorski metodi bi za predvidene količine tako potrebovali enkrat manj delavcev kot pri sečnji z motornimi žagami.

pripenjanje tovorov in sortiranje s traktorjem pri VBV-ju na kamionski cesti, pri sodobnem mobilnem žerjavu pa iz treh delavcev, ki obenem tudi sekajo in upravljajo z žičnico. Učinki so vzeti, kot jih imamo pri nas in po pričakovanjih za sodoben žični žerjav.

vso logistiko premikov lesnih mas s tehnologijo vodenja projektov po operacijskih metodah (tehnika mrežnega planiranja ali pa vsaj uporaba gantogramskega vodenja projektov), kar sem ob priložnosti eksemplarično že predstavil vodstveni ekipi na GG-ju.

Lovci se predstavljajo

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Tako kot vsako leto so tudi v letošnjem zimskem času lovci analizirali rezultate dela, kar jim je zaupala država. Gospodarjenje z divjadjo, analizo lanskoletnega odstrela po vrstah divjadi in vzrokih pa tudi ostala za divjad in lovce koristna dela po posameznih lovskih družinah in za celotno lovsko območje Koroške lovske zveze so lovci obdelali na zborih lovcev in na zanimivo pripravljenih lovskih razstavah.

bazena in Koroške lovske zveze v Slomškovem domu v Mislinji organizirali srečanje s strokovnim posvetovanjem in otvoritvijo pestre lovske razstave. Na tem posvetu so sodelovali tudi gozdarji ZGS OE Slovenj Gradec, seveda pa ni manjkal tudi lovski inšpektor Drago Križan. Na posvetu so lovci z zanimanjem prisluhnili vodji ZGS OE Slovenj Gradec, Milanu Tretjaku, ki je slikovito predstavil vlogo ZGS pri gospodarjenju z gozdovi in pristojnosti javne gozdarske službe na področju lovstva. Zanimive so bile tudi strokovno predstavljene analize desetletnega gospodarjenja s srnjadjo in predstavitev skupnega odvzema divjadi v letu 2004, katere so predstavili Zdravko Miklašič kot predsednik komisije za veliko divjad pri Koroški lovske zvezi ter Jože Ogriz in Dušan Mlinšek kot predstavnika slovenjegraškega lovskogojitvenega bazena. O izvajanju nadzora nad gospodarjenjem s prostoživečo divjadjo je spregovoril gozdarski in lovski inšpektor Drago Križan. Da pa lovci ne znajo samo streljati, temveč se tudi kulturno udeleževati, so obiskovalce prepričali člani lovskega okteta LD Podgorje.

Lovci Mežiške doline so 3. aprila 2005 pripravili letni zbor lovcev in 38. lovsko razstavo

v prostorih mežiške osnovne šole, katere glavni organizatorji so bili lovci LD Peca – Mežica in ostali člani lovskih družin mežiškega lovskogojitvenega bazena (MLGB). Tudi to prireditev so pričeli s pesmijo in z recitali. Zapeli so pevci lovskega okteta LD Peca – Mežica, lovski tovariš Jože Libnik pa je zrecital nekaj svojih pesmi, katere so se mu verjetno porajale tudi med lovom. Med povabljenimi gosti so bili župan občine Mežica, Janez Praper, poslanec državnega zbora, Miro Petek, predstavniki društva prijateljev lova na avstrijskem Koroškem in lovci sosednjih družin na avstrijski strani meje. Zeleno druščino smo popestrili tudi gozdarji ZGS OE Slovenj Gradec. Po kulturnem programu sta vse navzoče pozdravila Leopold Mori, predsednik MLGB, in Pavel Steblovnik, predsednik LD Peca – Mežica. Nato smo prisluhnili poročilom predsednikov komisij za visoko in malo divjad, katera je s svojimi analizami dopolnil tudi lovski inšpektor Drago Križan. V nadaljnjem razglabljanju je lovce opomnil na spremembe, ki jih prinaša novi lovski zakon, predvsem pa na odnos javnosti do lovcev in izobraževalno vlogo znotraj lovskih vrst ter na pomen osveščanja šolske mladine in ostale javnosti. Kakšne so zadolžitve po državni dolžnosti

gozdarjev ZGS v slovenskem gozdnem prostoru kot tudi pri načrtnem gospodarjenju s prostoživečo divjadjo, so lovci z zanimanjem prisluhnili Milanu Tretjaku. Svoja strokovna podajanja je strnil z besedami, da moramo tako lovci kot gozdarji še naprej trdno sodelovati za dobro gozda in divjadi. Ob zaključku posveta mi je bilo ob poslušanju pozdravnih govorov avstrijskih lovcev v slovenskem jeziku zelo prijetno pri srcu, verjetno pa tudi ostalim v dvorani. Besede, izrečene v našem evropsko priznanem jeziku, so po mojem mnenju dale dobro pripravljene prireditvi še večjo vrednost. Prijetno pa nam je ob slovesu zvenela zapeta pesem mežiških lovcev.

Ogledal sem si tudi lovsko razstavo v Šentjanžu pri Dravogradu, katero so pripravili lovci LD Bukovje. V mali dvorani so v času od 13. do 16. marca uredili za širšo javnost zelo zanimivo kronološko predstavitev razvoja lovstva. Poudarek ni bil samo na pregledu lovskih potrebščin in lovske literature skozi čas, razstava je bila tudi ekološko obarvana. Na žalost je naš gozdni prostor, ki je tudi življenjski prostor najrazličnejših živali, vse bolj postlan s smetmi in drugimi odpadki. To razstavo si je ogledalo več kot tisoč obiskovalcev.

Leopold Mori poroča lovcem na zboru lovcev mežiško lovskogojitvenega bazena

Lovci pripravljajo lovske razstave že osemtrideseto leto. Ideja o tej obliki predstavitve delovanja lovcev se je širši javnosti porodila prav med lovci Mežiške doline. Te razstave postajajo iz leta v leto vse bolj zanimive in privlačne za javnost. Vse večji poudarek dajejo lovci na osveščanje javnosti, opazno pa je tudi tesno sodelovanje pri gospodarjenju s prostoživečo divjadjo med gozdarji javne gozdarske službe in lovci ter inšpekcijsko službo.

27. februarja 2005 so lovci LD Mislinja, predstavniki slovenjegraškega lovskogojitvenega

Milan Tretjak med predavanjem na zboru lovcev v Mežici

Kronološki razvoj lovstva na lovski razstavi LD Bukovje v Šentjanžu pri Dravogradu

Projektna skupina civilne družbe za ohranitev Smrekovca je v torek, 22. 3. 2005, v Mali dvorani Kulturnega doma Šoštanj sklicala okroglo mizo z naslovom: Kako ohranjamo Smrekovec?

Na okrogli mizi je bilo prisotnih 19 aktivnih razpravljavcev in 13 poslušalcev, skupno 32 udeležencev.

V razpravi so aktivno sodelovali predstavniki društev in drugih organov:

1. Planinsko društvo Šoštanj
2. Planinsko društvo Črna na Koroškem
3. Lovska družina Smrekovec
4. Lovska družina Mozirje
5. Savinjsko gozdarsko društvo
6. Krajevna skupnost Šentvid
7. Občina Šoštanj
8. Zavod za gozdove Slovenije, KE Šoštanj
9. Gozdarski inštitut Slovenije
10. Zavod za varstvo narave, OE Celje
11. Policijska postaja Velenje
12. Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Prisotni in aktivni razpravljavci so bili tudi nekateri po-

samezniki ter oskrbnika koč Doma na Smrekovcu in Doma na Slemenu.

Ob začetku okrogle mize je moderator v imenu organizatorja pozdravil vse prisotne in predstavil potek ter način dela okrogle mize. Uvodoma je bilo predstavljeno delo projektne skupine v lanskem letu. Nato smo prešli k vsebini okrogle mize, ki je potekala po predvidenih sklopih.

1. Problemi ohranitve smrekovškega pogorja

Vsak od aktivnih razpravljavcev je predstavil svoj pogled na to, v čem vidi probleme na smrekovškem pogorju. Ugotovili smo, da pogorje pesti naraščajoč motoriziran promet, predvsem število prepovedanih voženj z motornimi sanmi in kros motorji v naravnem okolju, vse bolj se pojavljajo tudi vožnje štirikolesnikov. Problem je tudi prekomerno nabiralništvo gozdnih sadežev, odpadki, ki jih puščajo obiskovalci, tvegana varovanja virov pitne vode, nejavljanje očitcev prekrškov ter neuskladenost delovanja sektorjev policije in inšpektoratov.

2. Reševanje problemov ohranitve smrekovškega pogorja

V drugi tematiki so prisotni podali svoja stališča in predloge glede možnih rešitev problemov. Ugotovili smo, da je zaznavanje problemov še vedno premajhno; tako s strani posameznikov in društev kakor tudi represivnih organov (policija, inšpektorati). Potreben je tudi pristop lokalnih skupnosti (lokalnega prebivalstva, občin, šol, druge javnosti). Rešitve so v večji angažiranosti lokalnega prebivalstva, konkretnih dejavnih policije in inšpektoratov v smislu nadzora in kaznovanja ter v splošnem izobraževanju. Dolgoročna rešitev je lahko tudi zavarovano območje, kar pa je odvisno od sporazuma vseh udeležencev ter izkazovanja pozitivnih razvojnih učinkov.

3. Ustanavljanje Naravovarstvene zveze Smrekovec

Namen delovanja Naravovarstvene zveze Smrekovec je združiti društva na širšem območju smrekovškega pogorja v skupne programe varstva narave, trajnostnega razvoja, okoljskega

izobraževanja ter nudenja pomoči lokalnemu prebivalstvu v skladnih vsebinah. Statut Zveze bo v roku dveh tednov objavljen na spletnih straneh www.smrekovec.net. Vabljeni vsa društva ter podporne organizacije (krajevne skupnosti, lokalne skupnosti, podjetja).

Ob koncu je bilo izvedeno kratko predavanje o ekološki vrednosti smrekovškega pogorja. Ob zaključku razprave so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. vsak posameznik s svojim pozitivnim zgledom deluje na krepitve kulturnega odnosa do narave;
2. prisotni sektorji pričnejo z usklajenim in učinkovitim delovanjem (policija, inšpektorati, strokovne institucije, občine);
3. ob kršitvah prepovedanih voženj v naravnem okolju kliči 113;
4. v letošnjem letu se izvede skupna preventivna akcija s policijo in Inšpektoratom za gozdarstvo. Pobudo poda Naravovarstvena zveza Smrekovec;
5. podpira se ustanovitev Naravovarstvene zveze Smrekovec, ki naj deluje v smislu trajnostnega razvoja.

Motorne sani – onesnaževalke naravnega okolja

Matjaž Lesjak, dr. med., Žalec

V sredo, 16. 3. 2005, je bil v Delu objavljen članek o uporabi motornih sani v Sloveniji (Dragica Sušnik). Članek precej dobro pokriva problematiko v Sloveniji, vendar se v točki, ki je najbolj boleča (uničevanje narave), spremeni v spravljivo kramljanje.

Sam sem napisal že več pisem na različne forume z zahtevami za ukinitve motornih sani. Odzvalo se mi je več posameznikov in samoorganiziranih skupin, ki si prizadevajo za ukinitve absurdnega prometa v neokrnjeni naravi (ki to sedaj

seveda ni več). Slovenija ni Kanada ali Švedska z ogromnimi prostranstvi brez cest, kjer prebivalci uporabljajo sani. Kdor je prehodil ali prekolesaril vsaj za vzorec naše pokrajine, ve, da je divja narava skrčena na minimum, da jo sekajo takšne in drugačne ceste, ki jih pozimi uporabljajo vozniki sani za »panoramsko vožnjo«! V članku novinarka navaja, da so sani drage in jih lastniki pač želijo izkoristiti. Res izjemen argument! Že sedaj je situacija obupna! Kaj šele bo, če bo dosežen sporazum »o skupnih interesih«!

Kot planinec, alpinist in turni smučar dobro poznam razmere pri nas, ampak to, kar se dogaja v zadnjih dveh letih, je postalo absurdno! Motorne sani sem srečal na Mrzlici, Uršlji gori, Pohorju, Menini planini, v gozdovih Koroške, na Kopi, na Ribniški koči itd., dvakrat za las preprečil trčenje s podivjanim voznikom ... Pa ne samo sani, ampak tudi ponorele terence in kros motorje! Argumentirano trdim, da sani upravljajo brezvestneži, ki se že sedaj požvižgajo na naravo in zakone in so praviloma nasilni, če jih opozoriš ne njihovo nekulturo.

Če bo zakonsko določeno, da je vožnja s sanmi v tem okolju dovoljena, bo situacija postala neobvladljiva. Kdo bo preganjal brezvestneže po gozdovih? Policije še na cesti ne vidite, kaj šele na brezpotjih.

Za vožnjo z motornimi sanmi ni možno navesti niti enega pozitivnega argumenta. Izjema je reševanje življenj in urejanje smučišč. Za takšne situacije bi bilo v Sloveniji dovolj deset sani. Vožnja z motornimi sanmi v neokrnjeni naravi je naduto dejanje, ki ga je treba ustaviti, dokler je še čas.

Mirko Kumer

Kmetija Pernat (domače ime) na Jamnici, zahodno od Šentaneli, je bila največja privatna kmetija v takratni predvojni in tudi sedanji občini Prevalje. Posestvo je merilo nekako 115 ha ali 200 joh. Leži v vzhodnem delu katastrske občine Jamnica, ki jo jamniški potok deli na dva dela, in na severu meji na državno mejo z Avstrijo. Dom kmetije leži na 800 m nadmorske višine, celotni grunt pa sega od najnižje točke na 700 m do najvišje na 1015 m. Spodnji del so travniki in polja, zgornji pa mešan gozd z največ smreke in bora ter redkejšimi macesni in bukvami.

je. Star je bil 69 let. Velikim poljskim in travnatim površinam je nekdaj pri volovski obdelavi moralo pomagati precej rok služinčadi. Šentanevci se spominjajo, da so pri opoldanskem kosilu na klopeh popolnoma zasedli mizo velikosti 2 x 2 m.

Posestvo je bilo v medvojni Jugoslaviji na spodnji meji upravičenosti do lastnega lovišča. Da je gospodar to mejo dosegel, je k posestvu dokupil manjše Kremečevo posestvo, katero so pozneje preimenovali v Pernečo pušo (950m). Tako je Pernat lovec v lastnem lovišču. Seveda pa se kot kmet z velikim gruntom ni mogel veliko posveča-

Kmetija Pernat

bližnji kmetiji Vodihar najel dva prostora, »štibla«, kjer se je namestil. Od tod je imel do lovišča le 100 m. Sedanja lastnica Vodiharjevega, Mica Juteršek, se spominja, da so klokanje petelinov ob jutranjem svitu slišali kar od doma. Šaljivo je pripomnila, da je takrat bilo v tem gozdu več divjih kur s petelini kot domačih na okoliških kmetijah.

LOVOZAKUPNIK HAUSMANIGER

Vinski trgovec Hausmaniger iz Maribora je imel mnogo poznanstev, saj je posloval na širšem področju tudi izven državne meje. Tako je seveda kot goste na odstrel petelina vabil svoje poslovne partnerje, sam pa se je kar udomačil na Vodiharjevem. Pri sebi je imel svojega slugo, po imenu Dolinška, ki je skrbel za ugodje svojega šefa in za goste – lovce na petelina. Mica Vodiharjeva se spominja, da so vedno dobro jedli in zalivali vsak odstrel petelina in da so jih ob sezoni odstrelili tudi do deset. Kako jutro so prinesli kar dva do štiri peteline.

Da je tudi sam Hausmaniger bil velik uživač dobrot, priča tudi priložena slika, ki se je ohranila od tistih časov: Hausmaniger leži na kmečkem

lojtrskem vozu, v katerega so vpreženi voli. Poleg njega stoji njegova hčerka, na levi strani stoji Jože Rac, ki je bil svojčas čevljar v Šentanelu (in je svojemu sinu zapustil to sliko) in honorarni lovski čuvaj za Hausmanigerja. Ob vozu stoji še kmet Vodihar. Dejansko se je zgodilo naslednje: lovozakupnik se je pripeljal z večernim vlakom iz Maribora na železniško postajo Prevalje, kjer ga je že čakal kmet Vodihar z vprego. Zmračilo se je že in med potjo sta se seveda večkrat pokrepčala z dobrim vinom, tako da je med potjo gost zadremal in zdrknil z voza. Tega pa kmet, ki je spredaj vodil vole, ni opazil in je mirno nadaljeval pot do doma. Tam je šele opazil, da je izgubil gosta. Seveda so ga šli nazaj iskat in ga še isti večer pripeljali na Vodiharjevo. V spomin pa je slika bila posneta naknadno.

KMETIJA VODIHAR

Omeniti velja, da je Vodiharjevo stanovanjsko poslopje majhno in je še vedno enako kot je bilo v tistem času. Mala lesena bajta, kjer se je stiskalo z očetom in materjo še šestnajst otrok. Oče je umrl 1983, mati pa 1987. Danes živita na tem gruntu hčerka Micka in nekaj let mlajši brat Drago. Posestvo leži 950 m

Zakupnik lovišča v Sent. Danijelu Hausmaniger. Ob vozu levo stoji Čuvaj Rac. Fotografija je nastala leta 1937.

Z domačije je lep razgled na celotno dolžino Pece pa tudi Uršlja gora je lepo vidna. Ob nedeljah se lepo slišijo šentanelski in pliberški zvonovi. Posestvu je bilo po drugi svetovni vojni po agrarni reformi odvzeto 40 ha gozda, kar pa je bilo vrnjeno v samostojni Sloveniji po letu 1990. Stari Pernat, Franc Koroš, je bil večji mož, tršate postave in s širokimi brki. Umril je zadet od kapi na poti od Šentaneli domov leta 1973 in danes ta kraj označuje lesen križ nad gozdno-kamionsko cesto ca. 500 m od domači-

ti lovu. Le tu in tam je uplenil kakega zajca ali srnjaka, dočim je velikega petelina dal za odstrel tujim.

Zanimivo je, da je bilo ravno v vršnem delu Pernatovega gozda najštevilčnejše stanišče gozdnih kur, velikega petelina in gozdnih jerebov. Ta del je imel več let v rednem zakupu vinski trgovec Hausmaniger iz Maribora. Znano je, da je ta vinski trgovec v zadnjem desetletju pred drugo svetovno vojno, ko je imel v zakupu to lovišče, ob sezoni v času rasti divjega petelina redno za dva meseca pri

Kmetija Vodihar

nad morjem na poševni ravnini nekako na robu gozdne grebena, ki se vleče iznad Šentanela proti Strojni. Ob nevihti sekajo strele okrog doma v najbližjo lipo. Pred leti je strela zažgala hlev. Vodo črpajo z elektročrpalko 200 metrov izpod hiše navzgor. Imajo čudovit razgled na Peco in sklop Karavank do Celovca. Seveda je vidno tudi Pohorje, Uršlja gora in vse ostalo hribovje do Raduhe. Polje slabo rodi, redijo le nekaj bikcev in par ovc. Svojtčas so v lastnem gozdu nabrali veliko brusnic za prodajo in tudi črnic za žganje.

Divji petelin

SEDANJI PERNAT – DEDIČI

Za starim Pernatom je leta 1973 prevzel sin Franc, ki pa ni gospodaril dolgo. Leta 1989 je umrl. Dedovale so tri hčerke:

- hčerka Sonja je prevzela prej odkupljeno malo Kremenčevovo posestvo (sosesčina Vodiharjeva tudi 950 m visoka), ki se je preimenovalo v Pernačo pušo;

- druga hčerka je prejela del gozda in njen mož si je postavil vikend v najlepšem delu

petelinjega rastišča. Tako je seveda na izumrtje obsojen še tisti eden ali dva petelina, ki sta se do danes ohranila od postopnega zniževanja do popolne zaščite v letu 1976 s sklepom Lovske družine Jamnica;

- hčerka Marjana pa je skupaj z domačijo dobila glavni del, vsega ca. 60 ha.

Na posestvo se je iz sončnega Stražišča nad Železarno Ravne priženil Meležnikov sin Stanko Merkač, rojen leta 1966. Ta se je pred tem izučil za strojnega mehanika, saj je stanoval blizu železarnice, pozneje pa se je zaposlil v Tovarni rezalnega orodja na Prevaljah, kjer je vkljub obilnemu delu na kmetiji še danes zaposlen.

Seveda sta si nova gospodarja kot mlada ustvarjalna človeka želela tudi sodobno urejeno gospodarjenje. Postavila sta nov hlev, v katerem je šestnajst glav govedi. Tudi stara stanovanjska hiša se je morala umakniti novi, lepi in sodobni stavbi. Od številnih starih stavb je ostala samo še kašta, danes preurejena v manjšo delavnico za domače potrebe (gl. sliki staro in novo).

Tudi polja, na katerih še sejejo rž in oves, kakor tudi travnike sta lepo zaokročila in poravnala grbine, tako da je danes obdelava s stroji čim lažja in ekonomična. Pri tem je padlo nekaj sadnih dreves, vendar je teh še dovolj za domač pridelek mošta (izjemo-

ma ga je letos manj, ker je pustošila toča).

Vkljub vsakodnevni službi gospodarja, družina, ki jo dopolnjujejo sorodnica in odrasčajoča sin ter hčerka, ki sicer še obiskujeta šolo, obvlada vse delo, ki ga dobro gospodarstvo zahteva. Odločili so se za ekološko gospodarjenje oz. kmetovanje, saj jim ob tem narava povrne njihov trud..

Da so ljudje v planini povezani z naravo, izpričuje tudi dejstvo, da se tako gospodar kot gospodinja zavzemata tudi za prostoživeče živali. On ugotavlja, čeprav ni lovec, da se v njihovem gozdu še zadržuje veliki divji petelin, in veseli ga, ko na travnikih

skoraj vsakodnevno vidi pasti se srnjad. Njo pa je razveselila smrdokavra, ki jo je po večletnem presledku spet opazila pri votlem drevesnem deblu.

Mladost, moč in volja ter znanje – vse premore.

Peca od Vodiharja

Kmetija Pernat

Staro poslopje kmetije Pernat

Uporaba gnojevke v času vegetacijskega mirovanja

Tatjana Krejan Košan, univ. dipl. inž. agr.

VPRAŠANJE: Ali obstaja meja med rastlinskim hranilom in odpadkom, ki je nastal kot stranski produkt živinoreje?

Onesnaženje površinskih in podzemnih voda s presežki hranil iz kmetijstva predstavlja velik problem v Evropi, je zapisano v operativnem programu za varstvo voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijske proizvodnje za obdobje 2004—2008, ki je nastal kot posledica izpolnjevanja obveznosti prenosa pravnega reda EU v slovenski pravni red, obenem pa je to tudi operacionalizacija ciljev, zapisanih v Nacionalnem programu za varstvo okolja. Vsi, ki pri nas poznajo podzakonske predpise, ki se nanašajo na varstvo voda pred onesnaženjem zaradi kmetijske dejavnosti, so si enotni, da je pomanjkljivost podzakonskih predpisov predvsem ta, da ne predstavljajo natančne obveznosti za kmetijske pridelovalce, pač pa na splošno določajo omejitve in pogoje. Je pa tudi res, da je raznovrstnih strokovnih informacij s področja vnosa živalskih hranil v tla, gledano s stališča Evrope ali širše, na voljo toliko, da jih slovenski kmetijski strokovnjak lahko uporabi pri svojem delu, dokler ne bo marsikatera rešitev, ki so jo druge države že sprejele v svojo regulativo, sprejeta tudi pri nas.

Gnojevka je ena od oblik živalskih izločkov in je naraven vir hranil – dušik za rastoče rastline, ki jim je dostopen v organski obliki preko mineralizacije ali v anorganski (nitrati) preko nitrifikacije, kot se strokovno imenuje delček procesa kroženja dušika v naravi. Gnojevka prihaja v okolje oz. na njivo v amonijski obliki. Pod vplivom prisotnosti določenih bakterij v topli in vlažni zemlji se pri določenih rastnih pogojih spremeni v rastlinam dostopno nitratno obliko. Opisan proces pretvorbe dušika v tleh poteka v aerobnih (zračnih) pogojih, v prvih 10 cm prsti, kjer je prisotno največ za to potrebnih nitrifikacijskih bakterij in je proces pri temperaturi tal od 10 do 15°C končan v 3—6 tednih, pri nižjih temperaturah (do 4°C) pa traja 10—15 tednov. Če želimo pri nitrifikaciji sproščen nitrat dobro izkoristiti, ga morajo rastline v čim večji meri porabiti takoj, drugače je kot rastlinsko hranilo izgubljen in postane z izpiranjem, odnašanjem ali kot plin denitrifikacije v anaerobnih pogojih »onesnaževalec okolja«.

Uradne meritve temperature tal na Koroškem v letošnjem februarju kažejo sledeče: temperatura tal na globini 2 cm je bila v razponu od -5,6 do +0,6 stopinj, na globini 5 cm od -6,0 do +0,4 stopinje, temperatura tal v globini 10—30 cm so bile ves februar pod lediščem, šele 12. marca je meritev po celotnem preseku tal prvič pokazala vrednost nad 0°C. To pomeni, da pri tako nizkih temperaturah poteka proces razkroja gnojevke zelo počasi, rastline pri teh pogojih ne rastejo in obstaja preveliko tveganje, da aplikirana gnojevka na njivi ne bo uporabljena v funkciji hranila.

Ne bom trdila, da prav vse (ker vseh res ne poznam), ampak mnogo držav ima v svoji regulativi zajeta naslednja dejstva: aplikacija hranil v obliki gnojevke je med zimo neprimerna in je njen najslabši način izkoriščanja, zato ker jih rastline v

času vegetacijskega mirovanja ne morejo absorbirati s svojim pridelkom, ki je glede na nadmorsko višino v isti državi lahko opredeljen časovno različno (primer Lichtensteina). Obstaja pa v tem času zelo veliko tveganje, da dodana hranila končajo v kakšnem vodnem telesu. Zmrznjena ali s snegom prekrita tla dopuščajo manjšo infiltracijo kot nezmrznjena gola tla, to je tudi eden od vzrokov, da so države prepovedale uporabo gnojevke pozimi. Nekatere dopuščajo navoz gnojevke na zasneženo odejo, če tla pod njo niso zmrznjena.

Termin zmrznjena tla je v pravnih o aplikaciji gnojil zapisan v različnih formulacijah, dejansko pa gre za isto stvar. Za Avstrije pomeni, da so zmrznjena do globine več kot 5 cm in ne samo površinsko. Nemci navajajo, da so tla globoko zmrznjena, kadar so zmrznjena globlje od 15 cm, merjeno od površine tal v globino. V S. Ameriki velja, da so tla zmrznjena, če je v zemlji najmanj 5 cm debela ledena plast, in sicer v prvih 15 cm zemlje. Opisan je poskus z lopato: če ta ne gre v zemljo skozi ledeno plast, pomeni, da je globina večja od 5 cm. Če v normalnih zimskih pogojih med dnevno odjugo in večerno zmrzaljo limit 5 cm ni prekoračen, to pomeni, da samo zaradi razlike med dnevno in nočno temperaturo tla ne postanejo odmrznjena. Tudi nekateri slovenski strokovnjaki se držijo praktičnega nasveta, da če ne moreš zapičiti sonde za odvzem zemlje v tla (za kar je potrebna globina cca 15 cm), so tla zmrznjena.

Tveganje za onesnaženje voda, ki ga povzroča površinska aplikacija gnojevke glede na časovno uporabo, pada v naslednjem zaporedju: zima > pozno poletje > zgodnja jesen > zgodnje poletje > pomlad – pred vegetacijo. Veliko strokovne pozornosti je namenjeno tudi »spomladanski« uporabi gnojevke, saj zaradi hitrega dviga temperature tal, odjuge, pre-

nasičenosti tal z vodo, velikega spreminjanja poteka hitrosti naravnih procesov v tleh, signifikantne denitrifikacije itd. prihaja do velikih izgub dušika kot hranila.

Nekatere države na podlagi dovoljenja pristojnega okoljskega organa v neki določeni skrajni sili dovoljujejo uporabo gnojevke tudi pozimi, vendar tudi v teh primerih tla ne smejo biti nasičena z vodo, zmrznjena, pokrita s snežno odejo (več kot 10 cm) ali izsušena. V teh primerih predpisujejo še večje odmike od vodovarstvenih pasov, vodotokov, drenažnih jarkov, strožje pogoje glede naklona zemljišča, maksimalne skupne uporabljene količine in najmanjši odstotek obvezne pokritosti terena z ostanki pridelka oz. posevka.

Letni gnojilni načrt ne sme nikoli vsebovati zimske uporabe gnojevke kot običajno prakso ali pa kot način, da se s tem zmanjšuje potrebna kapaciteta zgrajenih skladišč za gnojevko.

Dušik (gledano kemijsko) iz gnojevke izgineva z odtekanjem ali izpiranjem, izhlapevanjem, denitrifikacijo ter bakterijsko absorbcijo. K temu največ pripomore nepravilni čas uporabe, ko gnojevka ni več hranilo, ampak postane odpadek, njiva, kjer je bila uporabljena, pa odprto odlagališče, kjer se hranila izgubljajo.

Gospodarjenje z živalskimi odpadki je kompleksna znanost, ki zajema več področij bioloških ved, tovrstni odpadki predstavljajo bogastvo rastlinskih hranil, ne pa zgolj stranski produkt živinoreje, ki se ga je potrebno enostavno znebiti. Uporaba živalskih odpadkov ima za kmeta gospodarsko korist, na okolje pa ne sme imeti negativnih vplivov.

ODGOVOR: Meja obstaja teoretično, v praksi pa so jo tudi mnogi slovenski kmetje zbrisali z nepravilnim načinom rokovanja z gnojevko.

Koprološke diagnostične preiskave

Martina Sušec, dr. vet. med, VP Slovenj Gradec

Koprološke preiskave so preiskave iztrebkov invadiranih živali in spadajo med najpogostejše parazitološke preiskave. Z njimi ugotavljamo notranje parazite – zajedavce: jajčeca in ličinke ter razvojne oblike, in sicer njihovo velikost, barvo, obliko in notranjo zgradbo jajčec.

Uporabljamo naslednje metode:

- **sedimentacijska koprološka diagnostična metoda:** ugotavljamo tako imenovana »težka« jajčeca (digeni sesači, ježerilci, pljučni zajedavci pri prašiču); glede na specifično težo se delci

razpršenih iztrebkov v vodi sesedejo. Opravimo dve sedimentaciji in sediment pod mikroskopom pregledamo;

- **flotacijska koprološka diagnostična metoda:** na podlagi fizikalnih lastnosti jajčeca helmintov, nematodov (razen Metastrongylidi) in oociste kokcijev v nasičenih raztopinah (raztopine s specifično težo 1.3 ali več) splavajo na površino;

- **preiskava brisov iztrebkov:** je najbolj enostavna metoda. Na predmetnico damo drobec iztrebkov, dodamo nekaj kapljic vode, pokrijemo s pokrovnico ter jajčeca mikroskopsko pre-

gledamo (*Strongyloides* spp., askaridi, anisakidi);

- **metoda po McMasteru:** je modificirana flotacijska metoda;

- **metoda po Vajdi:** temelji na biološki lastnosti ličink, da se premikajo k viru toplotne energije;

- **metoda po Baermannu:** je modificirana metoda po Vajdi.

Na okužbo z zajedavci pri živalih nas opozorijo bolezenski znaki, kot so hujšanje, kašelj, driska, toga nesvetleča dlaka itd., ki pa so netipični. Ravno zato je potrebna zanesljiva diagnostična metoda, da je tudi zdravljenje uspešno.

Po pravilniku o pridelavi in predelavi ekoloških kmetijskih pridelkov in živil mora **ekološki kmetovalec** v primeru suma na invadiranost živine z endoparaziti obvezno dati pregledati blato v pristojen veterinarski laboratorij. Le na podlagi diagnoze lahko zdravi živali z antibiotiki oz. kemično sintetiziranimi veterinarsko medicinskimi preparati, kajti preventivna uporaba teh izdelkov ni dovoljena.

Na naši postaji rutinsko opravljamo zgoraj naštetih metode.

Pomlad prihaja

Janez Bauer

Po dolgi zimi je le prišla. Tista topla pomlad, ki je ozelenela travnike prekrila z regratovimi cvetovi. Od ranega jutra do noči jih obiskujejo čebele in na nogah prinašajo v panj drobne grudice cvetnega prahu.

Res se je letos pomlad kar malo zamudila, zato se tudi čebelje družine razvijajo malo kasneje. Lani smo imeli takle čas za prve roje, letos pa so hladni vetrovi in mraz v marcu dodobra zavrli razvoj in rojenje. Pa to rojenje ni toliko odvisno od vremena, kakor od velikosti čebeljega doma. Naša čebela, kranjska sivka, je znana kot čebela, ki rada roji. Mogoče ji delamo krivico, mogoče jo napačno obsojamo in je za pojav rojenja pravzaprav kriv način čebelarjenja.

Pred časom smo imeli v Slovenj Gradcu zanimivo predavanje čebelarkega mojstra Matjaža Vehovca. Naslov njegovega predavanja, ki ga v nadaljevanju na kratko povzemam, je bil Vpliv velikosti panja na razvoj čebelje družine.

Naša čebela, kranjska sivka, je zelo prilagodljiva. Pozimi se njeno številčno stanje zelo zmanjša, zato porabi malo hra-

ne in lahko prezimi v majhnem panju. Zaradi tega vsi starejši čebelarji zagotavljajo, da čebelja družina v devetsatnem panju bolje prezimi in se spomladi hitreje razvija. Spomladi pa se njeno številčno stanje do srede maja silovito poveča. Tudi za več kot šestkrat. Poveča se poraba hrane, poveča se tudi prostor v panju, ki ga zaseda. V vrhuncu razvoja v juniju doseže tudi sto tisoč čebel in te čebele potrebujejo tudi veliko prostora. Tako za med, ki ga prinesejo, kakor tudi za zalego in cvetni prah. Če naše čebele visijo v dolgih bradah na pročeljih naših panjev, potem je to zato, ker nimajo dovolj prostora. Taka čebelja družina ob pomanjkanju paše hitro preide v rojilno obdobje in izroji. Roj in izrojenec pa nikdar ne prineseta toliko medu kot močna čebelja družina. Torej je takrat, ko opazimo čebele, ki brez dela počivajo na pročeljih naših panjev, tak panj premajhen. Takšna družina bo kmalu izrojila in s seboj odnesla vse medene viške. Kaj nam je torej storiti?

Skozi letošnjo zimo, bila je kar huda, sem naredil zanimiv preizkus. V čebelnjaku sem zazimil čebeljo družino v plodišču in

medišču, jo dobro nahranil s petnajstimi kilogrami sladkorja in odel z deset centimetrov debelo izolacijsko volno – tervolom, da jih čez zimo ne bi zeblo. Ob čebelnjak pa sem postavil majhno družino v petsatnem panju, prav tako sem jo dobro nahranil, odel je pa nisem. Samo pokrtil sem jo, da panj ne bi zmočilo. Preko cele zime je panj, zbit iz navadnih desk, stal na prostem in nudil zavetje majhni čebelji družini.

Spomladi sem ugotovil, da sta obe družini preživele. Vendar pa se je čebelja družina v petsatnem panju razvijala veliko hitreje, saj je za ogrevanje majhnega prostora porabila veliko manj energije. Kmalu je postala utesnjena in sem jo moral prestaviti v večji panj. Razvija se bistveno hitreje, kot čebelja družina v velikem panju, ki je sicer dobro zaščiten pred zunanjim mrazom, a čebele porabijo za ogrevanje takega panja veliko energije in se zato čebelja družina počasneje razvija. V vrhuncu razvoja pa bo tak panj premajhen, prostornine ne moremo več povečevati in čebele bodo počivale na pročelju panja in prej ali slej izrojile.

Kako se temu izogniti, nam je svetoval že naš najslavnejši če-

belar Anton Janša, prvi dvorni učitelj čebelarstva na dvoru cesarice Marije Terezije. Čebele prezimijo v majhnem kranjiču, nato dodajamo naklade, podklade in priklade, kar je vse popisal v svojem Popolnem nauku o čebelarjenju. To je tista knjiga,

katere nauki veljajo še danes, čeprav je že več kot sto let, kar je izšla.

Naša kranjska čebela mora prezimiti na majhnem prostoru, a brez vlage. Spomladi ji moramo preudarno širiti prostor, da se bo lahko razvila v veliko čebeljo družino v panju, kjer bo imela toliko prostora, da ne bo pomislila na rojenje in bo nanosila polno medu. Kako priti do tega, pa je skrivnost izkušnje in posluha za razvoj čebelje družine, ki je ne obvlada vsak.

Milena Cigler Gregorc, inž. agr.

Nepozabni so dnevi, ki smo jih z družino preživeli v lepem delu Ljubljane – v Trnovem, pri svakovih sorodnikih, ki so ob južni steni svoje hiše gojili kaj drugega kot slastne marelice. Jaz sem bila še otrok, sestra, ki je dvanajst let starejša, pa se je na začetku učenja kuharskih spretnosti na vse možne načine trudila trikrat dnevno uvrstiti v jedilnik – marelice. Tako smo uživali marelične cmoke (fenomenalni, preliti s kisló smetano), marelični kompot, sok ali moderni juice s stepeno smetano, vmes je kuhala marelično marmelado; skratka, cedile so se marelice in mleko...

Že barva tega sadeža da slutiti, da vsebuje izredno veliko karotinov (kot korenček), ki imajo pomlajevalni učinek. Zato ni čudno, da ljudstva v gorah Karakoruma živijo povprečno deset let dlje kot Srednjevro-

pejci. Marelica je sadež, ki ljubi toploto. Gojenje v naših krajih je sicer tvegano, toda ob južnih stenah ali s pokrivanjem v času cvetenja (spomladi hitro zacveti) se da tudi tukaj pridelati lep pridelek, seveda za ljubiteljsko rabo.

Domujejo v južni Kitajski, južni Evropi, Avstraliji, Severni Afriki in Kaliforniji.

Polovico količine karotinov, ki jih potrebuje odrasel človek, vsebujejo že tri marelice. To sadje vsebuje tudi veliko niacina, (za živčevje in energijo), folne kisline (za obnavljanje krvi in rast celic), pantotensko kislino (vitamin B5 – za vitalnost, razgradnjo maščob, lepe lase) in vitamina C – za krepitev imunskega sistema.

Skratka, če naštejemo še nekaj koristnih lastnosti marelic, npr., da krepijo sluznico kože, lase, nohte, pomlajujejo, lajša-

jo astmatske težave, izboljšujejo krvno sliko, pomagajo pri suhem grlu in žrelu, pri utrujenosti in slabi koncentraciji, varujejo celice pred imunskimi strupi in prostimi radikali, poleg tega so strašno sladke in okusne, torej se ni treba siliti z njimi, da bi jih jedli, je to več, kot sploh lahko pričakujemo od sadeža.

Marelice so tudi idealen sadež za privajanje otrok, ki ne marajo sadja, na uživanje le-tega, saj ob pogledu na mehke, nežne, rahlo rdeče plodove otroške roke kar same sežejo na pladenj, mi pa smo zadovoljni, ker otroci uživajo in se zdravo hranijo. Marelice so idealne tudi za slabokrvne ljudi, to pa otroci in starejši pogosto so.

Žal tudi za marelice velja isto kot za vse južno sadje, da jih je potrebno temeljito oprati, ker jih v južnih deželah škropijo, zaradi česar se škropiva naha-

jajo pretežno v lupini. Operimo jih v topli in hladni vodi ali pa jih olupimo. To storimo tako, da plodove za pet sekund položimo v vrelo vodo in jih potem zlahka olupimo.

In še recept:

Mareličina skodelica

Sestavine za 2 do 4 osebe:
8 naravno pridelanih marelic
1 lonček jogurta
1 lonček smetane
2 jedilni žlici medu
1 ščepec ingverja

Marelice operemo in jih neolupljene narežemo na majhne koščke. Zmešamo jih z jogurtom in medom. Smetano trdo stepemo in vmešamo v jogurt. Naložimo v skodelice in v hladilniku ohladimo. Potresemo s ščepecem sveže naribanega ingverja.

Uporaba zelišč v vsakdanjem življenju

Katarina Žagar

Da se v vsakodnevem življenju čedalje bolj povečuje uporaba zelišč, je potrdila tudi ljubiteljska zeliščarka Fanika Jeromel, ki je na povabilo Podjetniškega

centra Slovenj Gradec v februarju 2005 spregovorila o pomenu in vlogi zelišč. Pred številnimi obiskovalci je predstavila več kot petdeset različnih vrst zelišč ter prikazala tudi možnosti uporabe zelišč pri kuhi. Obiskovalci so lahko poskusili kruh z orehi, zeliščni biskvit in se okrepčali s čaji.

Posebno povabilo!

Ljubiteljska zeliščarka Fanika Jeromel bo za vse, ki vas

zanima spoznavanje zelišč, pripravila 24-urni sklop delavnic, ki bodo potekale od aprila do junija 2005.

Program delavnic je celosten in obsega vse od seznanjanja in spoznavanja različnih zelišč, ki uspevajo na mislinjskem Pohorju, do sušenja in predelave zelišč v npr. tinkture, živila (kruh itd.). Govorili bomo o možnosti registracije dejavnosti in trženja izdelkov: nabiranje, sušenje, shranjevanje, zdravilni pripravki in nasveti za pripravo (čaji, tinkture, oljni izvlečki, sirupi, mazila, kreme, vino itd.); o zeliščih v kuhinji in praktični pripravi le-teh (začimbe, olja z zelišči, zeliščni kisi, namazi, konzerviranje, zamrzovanje zelišč itd.), spoznavali zelišča v domačem vrtu in na mislinjskem delu Pohorja, se seznanili z domačo lekarno (zelišča za lajšanje bolezní di-

hal, srca, ožilja, želodca itd.), spoznavali strupene rastline ... (delavnico vodi Podjetniški center Slovenj Gradec).

Delavnice bodo potekale v zeliščni sobi Fanike Jeromel in v naravi: travniki, obronki gozdov, zeliščni vrt.

Prvo srečanje bo 23. aprila 2005 ob 10. uri na Medvedovi kmetiji pri ge. Faniki Jeromel, Velika Mislinja 15.

Prijave na delavnico so obvezne pri Podjetniškem centru Slovenj Gradec, Ronkova 4, Slovenj Gradec, po telefonu 88 42 927 ali preko e-pošte: info@podjetniskicenter-sg.si.

Delavnice so za občanke in občane občine Mislinja brezplačne, saj jih financira občina Mislinja!

Ferdo Smolnikar - obrnil je osemdeseti list

Nevenka Kotnik

»Življenje ni praznik, mladost se ne vrača, a vendar ga je vredno živeti, saj vse se z leti poplača.«

Ferdo Smolnikar

Večino sončnih nedeljskih dni me poti, peš ali s kolesom, za razvedrilo vodijo vse do Podgorja, kjer me vedno razveselita nasmejana obraza dedka Ferda in babice Fanike. Oba zdravega videza ne kažeeta svojih let, zato nam je vsem devetim vnukom kar nemogoče verjeti, da je naš vedno poskočni in za delo vnet deda obrnil osemdeseti list svoje knjige življenja. Ob našem obisku zadovoljno sede za domačo mizo in si mane svoje žuljave roke, ki si jih z občudovanjem ogledujem, saj se na njih kažejo sledi težke, a vseeno lepe življenjske zgodbe.

Na ta svet je privekal še pred prihodom pomladi, 12. marca leta 1925, v Nebojseči bajti na Gradišču. Njegova družina je bila velika. Spremljalo ga je pravljичno število sedem; toliko je bilo bratov in sester, s katerimi je spoznaval veselje in krutost tega sveta. Da svet ni vedno rožnat, je uvidel, ko je že kot otrok moral pošteno poprijeti za delo, ki mu je bilo poplačano z vsakdanjim kru-

hom. Vse pa se da prenašati, če živiš v domačem gnezdu, ob najdražjih, ki te tolažijo ob hudih urah. Dedijevo toplo družinsko gnezdece pa je prehitro razdrila sovražnikova roka, ki ga je prisilno poklicala v tuji svet. Še ne polnoleten je moral med vojake. Vojna vihra ga je zvelkla daleč od doma, v Nemčijo in Francijo. Konca vojne pa mu ni bilo dano se veseliti, saj je bil še sedem mesecev ujetnik v Angliji.

Ko se je na božič leta 1945 končno vrnil domov, mu življenje zaradi povojnega časa ni bilo nič lažje. Nič ni križem sedel, takoj je pljunil v roke.

Da ne bi čutil pomanjkanja, je šel služiti na Plešivec, kjer je kot »furman« prevažal les v dolino. Težko delo, ki pa mu ga je usoda na trenutke zabelila s kančkom sladkosti, kakršna ne povzroča sladkorne bolezni. Tako je lahko brezskrbno okušal svoj sadež ljubezni, ko je pri Verjansku, gori na Plešivcu, spoznal Faniko, ki je gospodinjala in stregla delavcem in popotnikom, da niso lačni in žejni zapuščali Križanove gostilne. Mladi Ferdo je začel misliti na toplo družinsko gnezdece, ki bi si ga bil rad ustvaril in za katerega je bil zaradi vojne močno prikrajšan v svoji rani mladosti.

Ljubezen dveh preprostih mladih ljudi je naglo zagorela in začela roditi sadove.

Kmalu po poroki jima je življenje ob izgubi prvorojenca zarisalo neizbrisen pečat, ki še danes skeli v njunih srcih. Bila sta vztrajna in kljub bolečini borbena za svojo srečo.

Leta 1951 se jima je rodila hčerka Zofka, za njo pa še sinova Milan in Ferdo, s katerimi sta se leta 1958 preselila v Podgorje, kjer sta si kupila hišo.

Ferdo je bil s svojo mlado družinico končno na svojem. Zdaj je bila njegova skrb preskrbeti družino, ki je postajala čedalje številčnejša.

Zapostlil se je v Tovarni usnja, kjer je sprva kot delavec v

proizvodnji in nato kot vratar pridno delal vse do upokojitve. Da pri hiši nikoli ni bilo lačnih ust, je skrbela tudi žena Fanika, ki je pridno gospodinjala in bila nepogrešljiva delavka na velikih sosednjih kmetijah. Družina se jima je izpopolnila še z rojstvom dveh otrok, Mire in Matjaža; za svojo petperesno deteljico sta si z roko v roki močno prizadevala, da bi ji nudila lepše življenje, kot sta ga bila deležna sama.

Danes se lahko štirikratni pradedek Ferdo pohvali, da se mu je ta vseživljenjski trud bogato obrestoval. Otroci so si ustvarili svoje družine in z vnuki in pravnuki se radi vračajo v topli in vedno veseli dom.

Življenje je dedija že kot mladega fantiča, polnega energije, naučilo, da je škoda časa, ki bi ga preživel v brezdelju. Zato se ni čuditi, ko dandanes stopimo na dvorišče in ga zasačimo sredi vnetega izdelovanja brezovih metel, ki čarobno švigajo in puščajo za seboj urejeno dvorišče in čist hlev, po katerem bi lahko stopali tudi bos, pa si ne bi umazali nog. Še do nedavnega je sam skrbel za živino, ki mu je zelo pri srcu. Še vedno, kljub zdravstvenim tegobam, ki jih s seboj prinese starost, rad poprime za delo v hlevu in pomaga svojemu zetu Kristjanu.

Kadar ga zmoti slabo vreme ali pa se mu zahoče sproščenege klepeta, se spravi za kuhinjsko mizo in začne s svojim posebnim pipcem v spretnih rokah rezljati zobotrebce iz smrekovega in vrbovega lesa, za katerega pravi, da je za tovrstno delo najprimernejši. Na takšen način s neverjetno hitrostjo nastaja domača »ribnška solata«, s katero dedek oskrbi vso družino in še sorodnike ter znance po vrhu.

Rada ga obiščem, saj je vedno pripravljen za pogovor in ko pride čas za slovo, vedno pravi z nasmehom na obrazu: »Ostani še, pa zlaži se še kaj!« Potem-

takem človek kar ne more hitro iz hiše.

Vse nas okrog sebe razveseljuje s svojim smislom za humor in rad pove kakšno zanimivo zgodbo iz časov, ko je bil še otrok.

Ob okrogli obletnici mu njegovi otroci z družinami, vnuki in pravnuki z velikimi črkami pišemo v čestitko, DA GA IMA-MO RADI.

**»Naj te misli vodijo
še veliko srečnih, mirnih,
zdravih let,
zaklade tvojega življenja
spoštuje naj celi svet!«**

NASMEH OBLJUBLJA

Nasmeh obljublja, nasmeh!

Kaj temu pravijo oči?

So mar prijazne? So mar
zvičajne?

Iskrijo se, iskrijo res, a kaj
mi pravijo, ne vem!

Kaj temu pravi bog? In kaj
reče temu vrag?

Ljubezen, strast, smehljaj
– ki reče vse, nič ne pove!

Prijateljev ni več, ginevajo

... odhajajo kot se prete-
klost

z mene lušči, pada ...

Črto naredim in – zate
črto. Naj bosta dve, ki sta
za eno.

In ti? Prihajaš k meni?
Ali zapuščaš me, še preden
te je dih objell?

Nasmeh obljublja, nasmeh

...

Zlatko Verzelak

Rudi Rebernik – osemdesetletnik

— Ida Robnik —

So ljudje, ki z vsakim letom pridobijo nove vrline, potem pa rečemo, da postajajo modri; tako je pridobival leta naš sodelavec Rudi Rebernik. On pa

Rodil se je na grofovski kmetiji pri Kristavčniku kot najmlajši izmed šestih otrok.

pravi: »Tako hitro so minila, še včeraj sem bil mlad!«

Poznamo ga po njegovem pisanju o krajih in ljudeh, ki jih je v svojem življenju srečeval, z njimi delal ali jih kako drugače doživel. Ti zapisi bodo ostali kot dragocena pričevanja, zgodovina načina življenja in dela ljudi iz krajev pod Uršljo goro. Svoj osebni jubilej je Rudi praznoval 4. aprila letos. Čeprav mu je pred leti bolezen že hotela upočasniti tempo življenja, se ni predal, »spravil jo je v tire« in aktivno, polno živel naprej. Vse življenje se z mislimi, čustvi in s pisanjem vrača v svoj rodni kraj, na Kristavško na pobočju Suhega Dola, kjer mu je stekla zibelka kot najmlajšemu izmed šestih otrok. Rasel

je v lepem naravnem okolju, med gozdovi, s pogledom na suhodolško dolino, Pohorje in Uršljo goro. Gozd ga spremlja od njegove rane mladosti, ko je kot pastirček pasel živino na travnikih, obdanih z gozdovi, in nemalokrat tudi v gozdu, pot v šolo ga je vodila skozi gozd, prvo zaposlitev po končani osnovni šoli je našel v plešivških gozdovih, kasneje je delal kot revirni gozdar, zadnjih deset let pred upokojitvijo pa je delal v Tovarni ivernih plošč, tudi z lesom.

Svojo zgodbo o preživljanju obdobja vojne, ujetništva in vračanja domov nam je Rudi sam opisal v enem izmed svojih številnih prispevkov. Zgodbo o njegovem družinskem življe-

nju smo objavili ob praznovanju petdesetletnice njegovega skupnega življenja z ženo Tončko, Jogovo s Plešivca.

Knjige so njegove sopotnice vse od mladih dni, rad pa prebira tudi drugo čtivo. Še do nedavna je ustvarjal lepe in uporabne izdelke na svojih statvah, šival gobeline, vedno pa je rad kaj zabeležil, napisal zgodbo, fotografiral. Večino njegovih zapisov smo lahko prebrali v Viharniku, že nekaj časa pa razmišlja, da bi pripravil zbir le-teh v knjigi, ki bo gotovo dobrodošla kulturna in zgodovinska publikacija, pomembna za prihodnje rodove.

Želimo mu še veliko lepih in ustvarjalnih let.

Uredništvo Viharnika

Ko se srečajo veterani

— Mirko Tovšak, oec. —

Ivan Čas, ki ga domačini in združniki bolje poznajo kot Marovškovega očeta iz Turiške vasi, je v lanskem letu zajadril v devetdeseta leta življenja. Nam združnikom je njegov visoki jubilej kar nekam ušel s seznama praznovanj starih, zaslužnih združnikov. Enako

se je zgodilo na Zvezi hranilnih kreditnih služb Slovenije in Zadružne zveze Slovenije, kjer je bil Ivan Čas eden tistih, ki so orali ledino pri ustanavljanju teh pomembnih združnih institucij.

Pred kratkim pa se je na njegov jubilej spomnil dolgoletni di-

— Franc Jurač —

Ivana Hribaršek s Pake nad Velenjem, ki bo letos meseca avgusta dopolnila 83 let, že vse od svojih otroških let igra na harmoniko. Če je slabe ali dobre volje, ji je harmonika vedno v veselje, vzame jo v roke, zaigra in pozabi na tegobe. Radi ji prisluhnejo domači, še posebno pa vnukinji Veronika in Katarina, ki ob poslušanju zlezeta na krušno peč in babico spodbujata pri igranju.

rektor Zveze HKS Miha Demšar, ki prav tako že nekaj let uživa zaslužni pokoj. Obiskal ga je na domu in v prijetnem druženju sta se skupaj spomnila na prenekateri pomemben dogodek iz zgodovine združ-

ništva in združnega hranilništva. Tako kot se spodobi, pa sta nazdravila tudi Ivanovemu jubileju z iskreno željo, da bi v krogu svoje družine preživel še vrsto zadovoljnih in srečnih let.

Znebimo se izrabljenih avtomobilov

Jože Lesjak, komunalno cestni inšpektor občine Ravne na Koroškem

Nekaj besed o novi zakonodaji

Že meseca maja lani je bila domala v vseh medijih razširjena informacija, da je z vstopom Slovenije v Evropsko skupnost dne 1. 5. 2004 začel v Sloveniji veljati novi sistem ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili, po katerem morajo lastniki svoja stara izrabljena ali uničena vozila oddati v razgradnjo. Določilo se nanaša na vsa osebna vozila, namenjena za prevoz potnikov do osem oseb, ter tovorna vozila z največjo maso 3,5 tone.

Razgradnja vozila pomeni, da pooblaščen podjetje vozilo v celoti razstavi na osnovne sestavine, uporabne in odpadne materiale pa pošlje v nadaljnjo predelavo. Razgradnja je tehnološko čist postopek brez negativnih vplivov na okolje. Za območje koroške in savinjske regije je država podelila koncesijo za razgradnjo vozil velenjskemu podjetju Karbon, d. o. o. (tel. 031 320 084).

Stara bremena

V novi sistem ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili je Ministrstvo za okolje, prostor in energijo pritegnilo k sodelovanju tudi lokalne skupnosti – občine – in jim ponudilo priložnost, da organizirajo zbiranje starih odpadnih avtomobilov, tako imenovanih starih bremen, za katere bo odvoz krila država, in sicer do 30. aprila 2005. Za staro breme se štejejo izrabljena motorna vozila, ki so bila objavljena iz prometa pred 1. majem 2004. Tako so občine v sredstvih javnega obveščanja že vse od lanskega maja objavljale opozorila glede ravnanja z izrabljenimi vozili, vendar ugotavljamo, da ta glas nekoliko težje prodre na podeželje. Na marsikateri kmečki domačiji za vogalom hleva ali pa kar na dvorišču še danes stojijo popolnoma neu-

porabna stara vozila, ki čakajo tudi po več let, da bo gospodar iz njih izvlekel še kaj uporabnega. Običajno se takšna vozila demontirajo kar po domače, da je zemlja vsa prepojena z odpadnim motornim oljem. Nazadnje pa so tako izropana vozila odrinjena nekam v naravno okolje.

Prav takšnemu ravnanju z odpadnimi avtomobili, ki pomeni za okolje in zlasti za podtalnico enega najhujših ekoloških obremenitev, je treba narediti konec – ne le zaradi predpisov, ampak predvsem zaradi našege okolja, v katerem živimo.

Kako ravnati z izrabljenim vozilom?

Zadnji uradni lastnik izrabljenega motornega vozila je pravno odgovoren za svoje vozilo, zato ga je dolžan odpeljati oz. oddati na določeno prevzemno mesto.

Za bralce Viharnika navajamo več takšnih prevzemnih mest na območju koroških upravnih enot, in sicer:

- Surovina Radlje ob Dravi, Mariborska c. 44 – tel. 887 11 28
- Surovina Slovenj Gradec, Pameče 163 – tel. 884 10 08
- Surovina Ravne na Koroškem, Dobja vas 188 – tel. 822 39 61
- na območju Občine Dravograd pa so na voljo kar štiri manjša odjemna mesta, in sicer: - v Črnečah (Sušnikov klanec)
  - na Zgornjem Viču (Blažjeva uta)
  - Na Meži (na stari lokaciji skladišča kmečke zadruge)
  - v Otiškem Vrhu (pri podjetju PUH blizu restavracije Korošica)

Na teh mestih prevzema vozila Javno komunalno podjetje Dravograd – tel. 872 11 10.

Za prevzem izrabljenih vozil

lahko dobijo stranke točne informacije pri navedenih prevzemnikih, ker so pogoji prevzema različni, odvisno od tega, ali je vozilo kupljeno pred 1. marcem 2003 ali po njem in tudi od tega, ali gre za staro breme ali za redni postopek odjave vozila.

Vsi zgoraj navedeni prevzemniki izrabljenih motornih vozil opravijo po naročilu občanov tudi odvoz vozila do prevzemnega mesta na stroške naročnika.

Vse lastnike oziroma imetnike izrabljenih motornih vozil želimo s tem prispevkom opozoriti, da je že skrajni čas, da se znebijo teh avtomobilov. Najbolje je, da to storijo po lastni odločitvi najkasneje do 30. aprila 2005, ko koncesionar še prevzema tista vozila, ki predstavljajo staro breme, brezplačno. S tem se bodo lastniki teh vozil tudi izognili neljubim inšpekcijskim ukrepom in nepotrebним stroškom, če bi zamudili navedeni rok.

Tako je končalo zadnjo vožnjo vozilo v rokah mladih vinjenih voznikov.

Domačija, ki je »bogatejša« za ekološko breme.

Foto.: J. Lesjak

Avto leta tudi v Koprivni

Janez Švab, inž. gozd.

Bralci Viharnika poznajo Hedovega Vanča iz Koprivne v drugačni vlogi, kot sem ga spoznal sam. Na turističnih tednih v Črni so ga srečali kot skoraj najbolj umazanega oglarja, marsikateri ima doma njegov unikaten vitel, nekateri imajo cepilec za cepljenje drv,

kaj bi lahko naštel, po čemer je prepoznaven zanimiv možak.

Tega vitalnega moža pri dobrih sedemdesetih letih že od nekdaj zanima inovatorstvo. Rojen v veliki družini ni imel možnosti za šolanje, torej so ga učili odprte oči in življenje. Do prestavnih razmerij, do medsebojne usklajenosti delovanja ni prišel skozi zapletene formule iz fizike in matematike, pač pa skozi poizkušanje.

Po pogovoru s prijateljem iz Avstrije, ki je iskal primerno »pisanko« za svoje vnuke, je prišel do ideje, da bi naredil majhen avtomobil. Projekt je poimenoval »AVTO LETA« in se zadeve lotil.

Zbral je ogromno starih delov iz drugih strojev in pričel sestavljati. Cilj mu je bil majhen avto, težak do sto kilogramov, ki dosega hitrost tja do 30, 40 km na uro, do cene nekje okoli 300 000 sit, ki ima baterijski vžig in je varen.

Uspelo mu je. Avto je dolžine 1,5 m, širine 1 m, težak okrog 70 kg, ima štiritaktni bencinski motor, nožne zavore,

redki se ponašajo z njegovim traktorjem ali motornimi sanmi, nekoliko več je v uporabi »topov za delanje salam« in še

sklopko, skratka ima vse, kar imajo »veliki«. Ta mali »veliki« avto je terjal okrog tristo ur dela in prvi je že v Borovljah kot »pisanka«.

Verjamem, da bo Vanč še izdelal kakšno »pisanko«, še bolj pa mu želim izpolnitev življenjske želje – izgradnje pravega helikopterja.

Nova ptičja krmilnica

Franjo Štern, inž. gozdarstva

Na podružnični šoli Leše smo skupaj z učenci in učiteljicami postavili novo ptičjo krmilnico, stara je bila namreč že dotrajana. Gozdarji iz KE Prevalje smo prispevali ptičjo krmo in tako je bilo veselje otrok še večje.

Nova ptičja krmilnica pred šolo na Lešah.

Leški otroci pred šolo.

April

Viktor Levovnik

»Zimske muhe« prinesejo v mesec april kar nekaj nevšečnosti. Pravijo, da april devetkrat kmeta spodi s polj. Prav tako ne štedi z mrazom. Večkrat se je zgodilo, da so v aprilu sneg orali. Ta sneg drevju ne škodi, razen če polomi veje.

Kmet v aprilu ne sme zamuditi s setvijo, kajti če se to zgodi, take posevke uničijo živali: krti, miši, bramorji in mnogi drugi podzemni prebivalci. Zato v zgodnji vigredi kmetje radi hitro posejejo.

Mesec april je šegav mesec. Navadni fantje pišejo ljubezenska pisma dekletom, ki čakajo princa iz sanj. Marsikje po prispe-

lem pismu temeljito čistijo hišo in se pripravljajo na obisk, potem pa spoznajo, da jih je april »nategnil«.

Vraže:

Če na dan prvega aprila prideš v hlev in se ti mačka dobrika okrog nog, pomeni, da boš zbolel.

Če vidiš podgano, da teče na skedenj, pomeni sovraštvo.

Če na večer v mesecu aprilu pogosto vidiš na nebu zvezdni utrinek, pomeni, da boš to leto srečen vse do drugega leta tega dne. Budno moraš paziti, da naslednje leto še isti večer opaziš zvezdni utrinek, da se sreča nadaljuje.

Leopold Korat

Od blizu in daleč (celo iz sosednjih župnij) se na veliko soboto zberejo ljudje pri kmetu Anžeju v Velunji. Ta kmetija spada še v župnijo sv. Urha v Podgorju. To srečanje ni kar tako, saj vsi

prinesejo košarice polne dobrot – lepi prtički, ki pokrivajo vsebino košaric, in rože na njih naredijo stvar še bolj slovesno. Tako je bilo tudi letos. Po končanem blagoslovu jedil, ki ga je

opravił župnik iz Podgorja, je že bilo čutiti veselje praznika. Da bodo naši zanamci še vedeli in videli, kako smo praznovali, kako so se praznikov veselili njihovi dediji in bice, smo pred

lepo domačijo kljub bolj kislemu vremenu naredili spominško fotografijo. Veliko smeha in dobre volje je polepšalo dan, ki je bil še postni, pa vendar poln vere in upanja v življenje. ■

Pred domačijo Anžej v Velunji

Jožefov sejem

Franc Jurač

Letos so velikonočne košare izbirali predvsem možje.

Letošnji tradicionalni Jožefov sejem v Slovenj Gradcu je bil po številu razstavljalcev in obiskovalcev največji do zdaj. Sejmarji so ponujali bogato paleto raznih izdelkov domače obrti, ni pa manjkalo tudi živil – od suhega sadja do orehrov, ki so jih obiskovalci na veliko kupovali za velikonočne praznike. Seveda pa letošnji sejem ne bi bil popoln brez orodij za spomladansko delo na vrtu in na polju. Na svoj račun so prišli ljubitelji okrasnih rastlin in dreves, manjkalo ni niti stojnic z oblačili in nakitom, največ kupcev pa se je zbiralo okoli pletenih košar, ki so jih kupovali za velikonočno žegnanje. ■

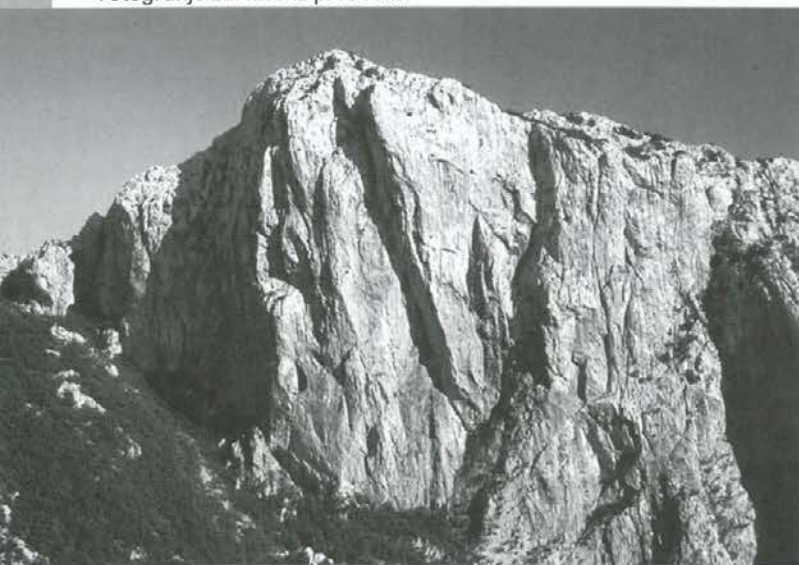
Na sejmu je obiskovalce zabaval Vinko s harmoniko.

Foto: Franc Jurač

Marta Krejan, prof.

Običajno je pač tako, da celo leto tuhtamo in načrtujemo, kje bomo zapravili denar, namenjen za dopust, predvsem pa, čemu vse se bo treba odpovedati, da bo načrtovanje sploh imelo kak smisel. Gotovo je poležavanje na plaži neke na hrvaški obali eden naših najpopularnejših načinov preživljanja dopusta, vendar pa zgolj mivka in morje nikakor nista dovolj, da bi lahko

Fotografije žal niso iz prve roke:

Ačička kuk – najmogočnejša stena v kanjonu

rekli: »Ej, kk fajn smo se pa letos meli na morju!« Nekje pač moraš postaviti šotor, kuhati, se tuširati, morda najeti apartma ali pa »iti jest ven«.

In potem smo tu tisti, ki imamo raje hribe in gremo na morje bolj zaradi tega, ker nakanje v slani vodi obožujejo ostali člani družine. Hrepenenje po hribih pa je potem še toliko večje (zanje namenjen proračun pa toliko manjši). Kakor koli, življenje je samo eno in še to zelo kratko, zato je vsekakor treba početi stvari, ki nas tako ali drugače zadovoljujejo in nam dajejo energijo. Zaradi množice želja in prioritete je pač treba sklepati kompromise.

Za nekatere je lahko potemtakem idealen dopust, če lahko uživajo morje in hribe hkrati.

V mislih imam (med drugim) Paklenico, eno izmed najbolj atraktivnih področij narodnega parka v severovzhodnem Mediteranu. Sotesko, ki jo objemajo visoki velebitski vrhovi, najdemo blizu obmorskega mesta Starigrada; Zadar je oddaljen nekje ... hm, morda štirideset kilometrov.

Čeprav je Paklenica vendarle raj za plezalce, ga gotovo ni ljubitelja narave, ki bi se iz

in v obeh ima vsak hribolazec možnost dodobra pretegniti noge, plezalci pa se zgrinjajo v Veliko Paklenico, kjer kljub že mnogim še vedno nastajajo nove plezalne smeri, različno dolge in vseh težavnosti. In kaj se po nekajurnem planinarjenju ali plezanju v poletni vročini še prileže bolj kot skok v morje?

V kanjonu za prvomajske praznike vsako leto organizirajo tekmovanje v hitrostnem plezanju, »Big wall speed climbing«, in takrat se tam res gnete plezalcev in tudi gledalcev, ki jih sicer plezanje niti ne zanima. Zadeva je vendarle izredno atraktivna ...

In verjetno jih je malo, ki vedo, da je ravno v tej soteski nastal tudi film o Winnetouju ...

Za pokušino pa si morda preberite, kako sama doživljam »morje malo drugače«.

Predlansko jesen, ko smo člani Alpinističnega kluba Ravne organizirali nekakšen podaljšan vikend v Paklenici, sem prvič zares otipala tamkajšnje skalo. Kar dosti smo plezali, čeprav smo imeli malce vremenske smole pa še mrz nam nikakor ni dopuščal kratkih rokavov, kar je botrovalo odločitvi, da smo lani vzeli s sabo malce več toplejših oblačil. Pa smo se ušтели: predzadnji vikend v oktobru je bil izredno topel, vsi dnevi so bili sončni in prvo noč smo prespali kar na prostem ob obali; pravo olajšanje po nekajurni vožnji, ko se nas je pet z ogromno prtljage tiščalo v fordu.

V petek zjutraj smo na hitro postavili šotore (tam okoli je kar nekaj kampov, ki so odprti celo leto, in verjeli ali ne, izredno poceni), se našli z Jurčkom in Mucem (AK Kozjak in AK Slovenj Gradec), katerima se je vikend začel že v sredo, potem pa jupiiii, gremo plezat! Zgrešena se imenuje smer, za katero smo se odločili Izi, Železni in jaz. Večina plezalnih

smeri v kanjonu je že opremljenih s klini ali svedrovci, to pomeni, da se pri plezanju varuješ na kline, ki so jih s tem namenom v steni pustili oz. navrtali drugi, kjer jih ni ali pa so razdalje med njimi predolge, pa uporabljaš drugačno vrsto varovanja (razni zatiči ipd.). Običajno sta v navezi dva plezalca, ki izmenično plezata naprej vsak en raztežaj, tokrat pa smo bili trije, pri čemer je malce bolj enostavno (predvsem časovno), če ves čas pleza prvi le eden. Dame imajo prednost, sta se strinjala soplezalca, zato sem se ovesnila z vso ropotijo, ki smo jo imeli in »potegnili vrv« čez prvi raztežaj. Ta je v vsej smeri najtežji, zato sem polna adrenalina in prepotena, kot bi pretekla vsaj dva kilometra, na varovališču pričakala fanta. S par požirki cedevite sem nadomestila izgubljeno tekočino in se lotila naslednjega »cuga«. Plezala sem naravnost nad soplezalcema, zato me je bilo še toliko bolj strah, kajti v primeru padca bi priletela naravnost nanju ... Po nekaj metrih sem jima veselo zakicala, da bosta v trenutku rešena bojazni, da vsi trije obvisimo na vrvi, ko sem pred sabo zagledala dva klina. No, bili so trije, vendar je bil v tretjega vpet en drug plezalec, ob katerem so se mi postavili lasje pokonci: skozi uho tretjega klina je lezel, za moje pojme izredno dolg, rjav cikcakast plazilec!

»Kača, kača!« in že sem plezala ritensko navzdol. In šlo je dosti hitreje kot prej, čeprav je plezanje navzdol precej težje. Dejansko povsem neupravičeno, vendar se dokaj bojim kač, zato smo s spustom po vrvi načrt spremenili. Čeprav smo se potem kar nekaj časa »navijali« v kratkih desetmetrskih smereh, pa z Izijem nisva mogla zaključiti dneva brez vsaj ene malce daljše. Izbrala sva si Snoopyja, splezala pa sva eno čisto drugo Risanko, tako da

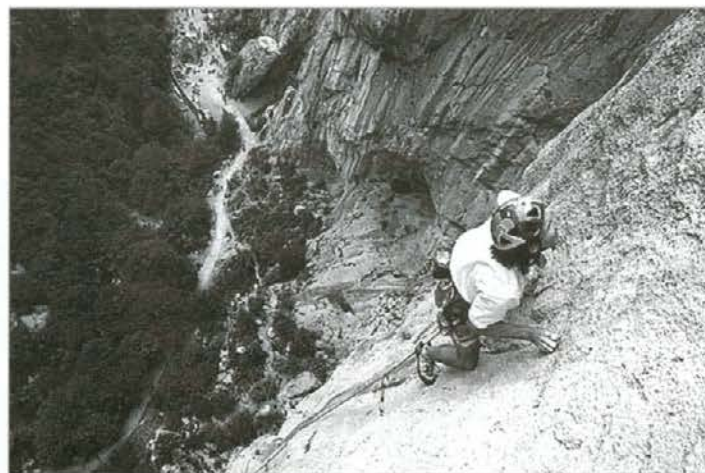
imava zdaj po pomoti v Paklenici svojo prvenstveno smer. Tako pač je, če plezata skupaj pubertetni in filozofinja, ki vsako vejo in senco zamenja za kačo.

Kar malce nevoščljiva sem bila ostalim, ko so potem pri večerji pripovedovali o preplezanih smereh in o vsem, kar se je tam še dogajalo.

Sobota in nedelja sta minili brez bližnjih srečanj s plazilci in »zlezli« smo kar nekaj lepih smeri, srečali dosti zanimivih ljudi, naši fantje, še posebej Domč in Štehi, pa so se dvakrat izkazali, ko so reševali iz zagate ljubljansko plezalko, ki je imela težave z avtomobilom; se pač zgodi, da med »plezarijo« izgubiš ključke od avtomobila in podobne stvari. Eni so se naučili tudi nekaj francoskih zadev ... hočem reči izrazov in podobnega, in to iz prve roke; v kampu sta namreč taborili

dve prikupni Francozinji, izredno dobri plezalki kratkih smeri, ki sta se zadnji dan pridružili koroškimi fantom v eni stopetdesetmetrski smeri.

V Paklenico zelo radi prihajajo ljudje iz vse Evrope: srečali smo nestrpne Nemce, ki so nas hoteli prehiteti v Centralnem kaminu, predlani smo se

Tekma – s plezalske perspektive

naučili nazdravljati madžarsko, na Čehe tako ali tako naletiš povsod, sonarodnjake pa itak srečaš prej vse kje drugje kot doma.

Ker sem običajno šla v Paklenico le zaradi plezanja in še to v ne ravno toplem letnem času, so se temu ostali člani družine izognili, vsekakor pa

bom kmalu tudi njim pokazala čudovite kotičke in mogočne stene, ki se dvigajo iz soteske le dva kilometra od jadranske obale. Prepričana sem, da nikomur ne bo dolgčas, sploh hči bo gotovo uživala, saj obožuje morje, hkrati pa je vedno bolj navdušena nad plezanjem.

Za vstop v park je treba plačati vstopnino, ki pa pravzaprav niti ni visoka, dijaki in študenti imajo popust, plezalcem in navdušenim raziskovalcem pa se splača vzeti večdnevno karto. Tisti, ki se bojimo kač, moramo morebitna srečanja z njimi vzeti v zakup, saj lahko nanje naletiš tudi ob precej prometni poti, vendar pa, roko na srce, se plazilci bolj bojijo nas, kot mi njih.

»Tko je lepo, da je že skor kičast,« je Paklenico nekoč opisal Tomaž Humar. Prepričajte se sami!

Sprava

Bernarda

Skoraj vsak dan poslušamo in po TV gledamo grozote vojne. Ob vseh teh prizorih se lahko le zamislimo in smo srečni, da živimo v miru in blagostanju.

Pa se zavemo, da letos mineva že 60 let, kar se je končala druga svetovna vojna, ki je prizadela vse ljudi. Hvala Bogu, naša generacija tistega časa ni doživela, poznamo pa ga iz pripovedovanja naših staršev in iz šolskega programa, ki smo ga predelovali vsa učna leta. Leta in leta se je pela slava in hvala le naši strani, a šele po padcu komunizma so se odkrile še druge plati. Nimamo pravice kogar koli obsoditi, a vseeno čast je. Spomenki Hribar, ki se je zavedala, da so bili vsi vojaki ljudje, čeprav na napačni strani in so svojo pripadnost kruto plačali. Ona je želela spravo med enimi in drugimi in tudi tistim »nepravim« izkazati čast pokojnika.

Mnogo je grobov po naših gozdovih, mnogo pokopanih mladih ljudi, ki so bili proti svoji volji mobilizirani. Veliko jih je padlo med borbami, do-

sti pa že v svobodi, ko so se po vsem hudem vračali proti domu.

Mnoge grobove je zasulo listje in nihče niti ne ve zanje, so pa tudi taki, za katere vemo, ne vemo pa imena padlih.

Tudi blizu mojega doma je bila gomila z dvema nemškima vojakoma, ki sta se po končani vojni vračala iz pekla Rusije proti domu. Doma sta bila v Sobotah, v sosednji Avstriji, in tako rekoč pred domačim pragom sta nesrečno končala svojo življenjsko pot.

Lansko leto sta se pojavila otroka – hčerka in sin enega od pokopanih. Vsa ta povojna leta sta koprnela po očetu; zlasti sin, ki očeta ni poznal, saj je bil rojen med njegovo odsotnostjo. Poizvedovala sta za njim in želela najti njegov grob. Uspelo jima je zbrati dovolj informacij in najti kraj, kjer je počival njun oče. Letos v januarju so izvršili izkop in poslednje ostanke čez en mesec pokopali v Gradcu.

Tako osamljena sta počivala sredi gozda, le peš pot je vodila

mimo. Zapuščena od vseh ljudi, saj sta bila vojaka sovražne vojske. Le moj oče, ki je pod prisilo služil nasprotno stran in poznal trpljenje in grozote fronte, jima je podaril majhen spominček na smreko ob grobu. Križ, ki je mimoidoče opominjal, da tu nekdo počiva.

Ko sem bila še otrok, sva z očetom pogosto hodila tam mimo in takrat mi je vedno dejal: »Poglej, kako sama stal! Tako sam leži nekje daleč v Rusiji tvoj stric in Bog ve, ali je kdo našel njegovo gomilo. Cvet, ki ga položim tu, naj bo spomin njima in tvojemu stricu, kjer koli že je pokopan!« Te njegove besede so mi ostale globoko v srcu in moja družina je nadaljevala očetovo delo. Za dan mrtvih so tudi na njunem grobu gorele sveče in je cvetelo jesensko cvetje. In takšen grob sta našla njuna potomca in bila srečna ob pogledu nanj. Srečna zato, ker se je našel nekdo, ki je pokopana, čeprav nemška vojaka, priznal za ČLOVEKA.

Mogoče bodo moje besede koga izmed starejših, ki so

preživeli vojno vihro, prizadele in me bo pri sebi obsodil, a vsi tisti vedite, da so tudi moji starši prispevali visok davek k tedanjemu režimu. Mogoče so vojno še težje previharili, ker je bil oče nemški vojak. Pa ne samo on, večina teh okoliških fantov.

Ne morem z besedami povedati, kaj sem občutila ob odprtem grobu teh dveh vojakov; ob odprti jami, ki je razodevala dve popolnoma ohranjeni okostji s prestreljenima lobanjama. Tako me je stisnilo pri srcu in me presunilo ob tem, da lahko samo želim in molim, da se takšni dogodki ne bi kdaj ponovili.

Mislím, da so sedaj naši svoj mir in zadoščenje tako pokojni kot njegova otroka, ki sta očetove ostanke z vsemi častmi položila v grob na domačem pokopališču.

Upam in srčno želim, da smo tudi mi s svojimi dejanji (čeprav nevede) vsaj malo pripomogli k spravi in ublažili krivico tistega nesrečnega dne leta 1945.

Podelili plakete venetskega konja

Stanko Hovnik

V Slovenj Gradcu v Galeriji likovnih umetnosti je 24. marca 2005 Turistično društvo Slovenj Gradec podelilo plakete venetskega konja.

Turistično društvo Slovenj Gradec podeljuje priznanja venetskega konja posameznikom in institucijam, ki so zaslužni za razvoj turizma v mestu.

Častna člana društva: Jože Berce in Karel Pečko.

V uvodnem govoru je predsednik društva, Ivan Bošnik, predstavil bogat program načrtov za leto 2005 s poudarkom na

ujeljavljenih projektih, kot so Dežela škratov, Gozdna turistična pot Plešivec in Gozdna učna pot Rahtel.

Podžupan Mestne občine Slovenj Gradec, Jože Jeromel, je zagotovil sodelovanje občine pri izvajanju programa turističnega društva.

V zahvalo za požrtvovalno delo in tudi za finančne prispevke so plakete prejeli:

Jože Ješovnik za kiparske mojstrovine, izdelane iz naravnih materialov, ki jih lahko občudujemo ob reki Suhodolnici in v parku Splošne bolnišnice, Ivan Leskovšek za prispevek na področju amaterske kulture, še zlasti pri organizaciji številnih prireditev v okviru Odprtih vrat Slovenj Gradca, Jože Kozmus, ki finančno podpira Turistično društvo Slovenj Gradec (izpostavili so ureditev Aerodroma – gostišča na letališču v Mislinjski Dobravi in sodelovanje pri vrtini za toplo vodo v neposredni bližini letališča), in Ivan Škodnik, ravnatelj Poklicne gostinske in lesarske šole

Slovenj Gradec, za ohranjanje ljudskega stavbarstva Mislinjske doline. Vzgojno-varstveni zavod Slovenj Gradec si je priznanje zaslužil za dolgoletno sodelovanje pri organizaciji prireditev v okviru Odprtih vrat Slovenj Gradca in v zadnjih letih pri nastajanju projekta V deželi škratov, Zavod

za gozdove Slovenije, Krajevna enota Slovenj Gradec, pa za požrtvovalno delo pri nastajanju številnih pohodniških poti v Mislinjski dolini.

Večer so popestrili učenci glasbene šole Slovenj Gradec.

Foto: Metoda Hovnik

Z leve v prvi vrsti: Karel Pečko, Ivan Bošnik, Jože Jeromel, Jože Berce, Ivan Škodnik in Ivan Leskovšek, v drugi vrsti: Jože Ješovnik in Tone Levč.

84. letni občni zbor GD Pameče

Stanko Hovnik

Gasilci bi uredili mini muzej

Pameški gasilci štejejo dolgost delovanja svojega društva s številom občnih zborov, ki so enkrat letno. Na letošnjem je predsednik društva, Milan Mavsar, v svojem poročilu na-

Udeleženci Občnega zbora GD Pameče.

štel vse opravljene akcije po letnem programu, poudaril je veliko skrb društva za izobraževanje članov ter novo pridobitev – tehnično opremo in video tehniko za te namene. Največ sredstev so namenili nabavi osebne in tehnične zaščitne opreme. Tudi vzgoja mladih je bila ena izmed priorit, zanjo pa je skrbel operativni del društva.

Veterani vsako leto aktivno sodelujejo na tekmovanjih, kjer dosegajo zavidljive uspehe. Lani so se udeležili občinskega in regijskega tekmovanja ter se uvrstili na zbirno državno tekmovanje. Vse tekmovalne enote so dosegle dobre rezultate. Skupno so osvojili trinajst pokalov in številna priznanja. Tudi gasilke so vedno dobro

delovale; v preteklem letu so usposobili desetine članic, ki vidno napredujejo.

Pameški gasilci skrbijo za ohranjanje gasilske opreme, ki ima že muzejsko vrednost, in upajo, da jim bo uspelo urediti mali muzej, za kar bodo seveda potrebovali denar. V mesecu požarne varnosti so pripravili razstavo te opreme in organizirali dan odprtih vrat za šolarje in krajanje.

Gasilci Pameč in Trobelj so lani v požarih in nesrečah posredovali osemkrat.

Zelo dobro sodelujejo s krajevno organizacijo ZB NOV Pameče, še posebej pri organizaciji proslav, pohodov k Jesenku nad Pameče, pri spominskih proslavah ustreljenih dvanaj-

stih talcev 11. julija 1944 v Pamečah in drugih, za kar so jim krajanje izredno hvaležni.

Predsednik GD Pameče, Milan Mavsar, bere poročilo o delu društva.

Foto: Stanko Hovnik

Velikonočni pogrinjki nekoč in danes

Aleš Tacer

V prostorih društva upokojenec in invalidov v Radljah ob Dravi je od 18. do 28. 3. 2005 potekala razstava z naslovom Velikonočni pogrinjki nekoč in danes. V okviru razstave so se pod skrbnim mentorstvom Majde Vidoz predstavile članice sekcije društva Nagelj s čudovitimi prazničnimi pogrinjki, ročnimi pleteninami in kvačkani izdelki. Njihove umetnine so lepo dopolnjevala ročna dela ljubiteljskih rezbarjev Vlada Smrečnika iz Št. Janža pri Radljah in Mihe Zlatarja iz Sp. Vižinge, poseben ton vsemu temu pa so vdihnile razstavljene slike slikarjev Alojza Erjavca in Saše Plevnika iz Radelj. Ustavil sem se, da si oko za kratek čas odpočije na čudovitih umetninah in da spregovorim par besed z ustvarjalci, ki so bili veliko ur teh dni navzoči, vsakomur na voljo za podrobnejša pojasnila in razlage o razstavljenih delih. Prav je, da bralcem Viharnika predstavimo te čisto navadne ljudi iz naše sredine, ljudi, ki se vsak po svoje trudijo ohraniti umetnost ročnih spretnosti tudi poznejšim rodovom. In zaradi tega so res nekaj posebnega.

Vlado Smrečnik: V lesni stroki živim in delujem že iz otroških let. Očetu sem pomagal pri vseh delih, tudi tkati, tako sem spoznal statve. Po upoko-

jitvi sem se resneje lotil svojega dela. Neutrudno sem tesaril in rezbaril, naredil nič koliko lepih lesenih stropov, opažev, balkonskih ograj, kolovratov. Svečkov mlin na Remšniku krasi moje kolo na vodni pogon. Lansko leto sem naredil čisto ta prave statve in organiziral predstavitev predenja. Sem eden redkih, ki še obvladajo to obrt. Izdelujem veliko spominkov, kmečkih orodij, mnogo se ukvarjam z intarzijami. Tako skrbim, da ne zbledijo v pozabo stara kmečka orodja in opravila, ki so povezana z njimi. To je moja četrta skupinska razstava, svoje izdelke pa sem predstavil že tudi na VTV-ju. Delo mi je v veselje in lahko rečem, da bi menda kar zbolel, če ne bi imel tega svojega vsakodnevnega hobija.

Mihael Zlatar: Z rezbarstvom sem pričel pred dvanajstimi leti. V miniaturnih oblikah izdelujem stara kmečka orodja: gare, binte, stare kmečke hiše, vodnjake, vinogradniška orodja, sode, predstavljam nekdanji način pridelave lana. Dokler sem bil še mlajši, sem pomagal drugim pri postavljanju ostrešij, izdeloval sem razne uporabne izdelke za prijatelje in znance. Zdaj sem v penziji in z velikim veseljem preko svojih del ustvarjam in obnavljam pridih nekdanjega življenja ljudi v naših krajih.

Alojz Erjavc: V letih aktivnega dela sem imel odprto obrt soboslikarstva in pleskarstva, kasneje tudi aranžerstva. Že iz tega je razvidno, da me je slikarstvo vedno privlačilo. Rad sem se posvečal sakralnim objektom, kot so križi, kapele, cerkve ... Tam človek res lahko odkrije prave mojstrovine v stoletja odmaknjenih stavbarskih in slikarskih mojstrov. Poslikal sem petintrideset kapel, v barvni slikarski tehniki renoviral župnijsko cerkev sv. Jurija na Remšniku in sv. Urbana na Radelci. Uporabljam različne tehnike: olje, svinčnik, kreda (portreti, tihožitja), sem pa tudi pokrajinski slikar, kajti narava nudi neizčrpen vir lepote tistemu, ki to zna videti in morda s svojo roko tudi prenesti na slikarsko platno. Razstave: nekajkrat v Radljah, v Ribnici na Pohorju, v Studenicah pri Poljčanah, na Ravnah ...

Saša Plevnik: Čeprav sem po letih še relativno mlada, sem po težki bolezni pristala med prijatelji starejše generacije. Sklenila sem, da prosti čas, ki je naenkrat zazeval v mojem življenju, zapolnim z nečim, kar bo osrečilo in napolnilo tudi mene samo. Slikam z vso vznesenostjo, v svoja dela polagam čustva in dušo. Koliko mi to uspeva, bodo presodili drugi, v dimenzijah časa, ki bo

najbrž za nas že odmaknjen. Mirno lahko zapišeš, da sem našla svojo pot in svoj stil. Ta hobi, s katerim se ukvarjam zadnja štiri leta, mi je pomagal prebroditi krizno obdobje in mi tudi danes pomaga živeti polno in z majhnimi radostmi osmišljeno življenje naprej. Rehabilitacija je še kako pomemben del človeškega življenja v določenem obdobju in slikarstvo je ena izmed terapij, ki daje priložnost vsakomur, da po kratkem za(o)stanku smelo krene naprej. Zelo rada slikam tihožitja, posebej pa krajine. Tehnike: olje, akvarel.

Takole! Sklenil sem krog in se ustavil še pri predsedniku društva upokojenec, Konradu Klemencu. Prijazno mi je povedal, da se v društvu zelo trudijo z različnimi aktivnostmi, da so zadnje leto postorili marsikaj. Naredili so klančino za invalide pred vhodom v prostore društva, obnovili so sanitarije, v prostorih se večkrat letno odvijajo razne dejavnosti in razstave. Tudi za naprej so polni načrtov in idej, pa kaj, ko se vedno in povsod zatakne pri denarju. A z veliko srčnosti, prostovoljnih in udarniških ur bodo kos vsem zastavljenim ciljem, je optimistično zaključil Kondi, kot ga kličejo prijatelji in znanci. Naj se jim želje uresniči, kajti sreča je na strani srčnih, dodajam. ■

Vlado Smrečnik ob svojih umetninah.

Mihael Zlatar ob svojih umetniških izdelkih.

Alojz Erjavc ob svojih slikah v okvirju. Slike brez okvirja so delo Saše Plevnik.

Odmev iz zamejstva ob izidu knjige Viktorja Levovnika

Hanzi Artač

Koroški narodopisec Viktor Levovnik nas je pri starosti 74-ih let presenetil s svojim knjižnim prvencem Kitice iz moje doline.

Narodopisec Viktor Levovnik je v preteklem letu v samozaložbi izdal svojo prvo knjigo, in sicer kot nekakšen zbornik, v katerem je zbral najlepše in najznačilnejše, kar je v svojem življenju zapisal za razne publikacije v Sloveniji in zamejstvu. Vsebino knjige je razdelil na tri dele: v prvem je zbral splošne črtice, v drugem narodopisne in v tretjem svoje pesmi.

Urednica Milena Cigler Gregorc pravi v spremni besedi: Kar ni uspelo njegovim razgledani in talentirani mami, je uspelo Viktorju, čeprav šele v jeseni življenja. Njegov prijatelj in sodelavec iz avstrijske Koroške, ljudski skladatelj Hanzi Artač, nam želi prikazati njegovo človeško in umetniško podobo v naslednjem sestavku.

Dragega mi prijatelja Viktorja Levovnika spoštujem, občudujem ter z njim sodelujem že skoraj četrto stoletja. Čisto po naključju sem ga spoznal po gospodu Francu Kattnigu pri celovski Mohorjevi. Od takrat sem ga večkrat obiskal na domu v vasi Zelovec pri Dravogradu. Tam živi v krogu svojih dragih v lično preurejeni 160 let stari hiški. V tem idiličnem okolju že nad 50 let ustvarja in piše za razne pu-

blikacije, časopise in revije. Je naš koroški narodopisec; je tudi član znanstvenega raziskovalnega centra SAZU v Ljubljani; je stalni sodelavec Mohorjeve v Celovcu itd. Izpod njegovega peresa so izšle številne črtice, igrice, pesmi, razni spominski zapisi ipd. Je vsestransko ustvarjalen in angažiran človek. Že nad 40

let je priljubljen in zaželen govornik na pogrebnih slovesnostih. Je posvečen za stalnega diakona in tako krajevnega župnika desna roka. Vsako leto ga otroci komaj pričakajo kot Miklavža, kajti nanje in tudi na odrasle sije iz njega posebna dobrotota. Kaj vse bi lahko še in še naštevali.

Bil je pravi samorastnik in v tem sva si precej duhovno sorodna. Zato je name vedno napravljaj vtis izjemno dragocenega človeka. Spominjam se njegovega prvega obiska, kako sva nekega dne poromala k fatimski Mariji na Sedelce. Takrat sem prvič občudoval njegovo globoko verovanje, ko mi je med potjo govoril o krščan-

skih vrednotah, kako nujno so potrebne za naše življenje. Mati – Domovina – Bog so zanj najdragocenejše svetinje, ki jih uresničuje v svojem vsakdanjem življenju. Najin pogovor se je potem prelil v molitev, ko me je povabil, da bi skupaj zmolila del rožnega venca.

V drugo me je počastil s svojim

obiskom, ko se je udeležil javne predstavitve moje 4. glasbene zbirke Sedelški zvonovi v farni dvorani v Selah. Takrat je pogumno stopil na oder ter z jasno in odločno besedo nagovoril zbrano občinstvo: »Dragi rojaki, z vsemi silami se boste morali boriti, da vam vaša slovenska beseda in pesem na Koroškem ne bo izumrla. Kaj žalostno bi bilo, da bi koroški Slovenci začeli obstajati le še na papirju ...« Odgovorili smo mu z navdušenim ploskanjem. Ko sem izdal svojo 5. glasbeno zbirko Dežela mojih sanj, mi je v spremni besedi zapisal več lepih spodbudnih besedi, kako naj nadaljujem s svojim samorastniškim skladateljskim poslanstvom, čeravno vsi vemo, da je to na našem Koroškem izjemno težko. Tej zbirki je posvetil tudi nadvse duhovito, a nekoliko otožno pesem V slovo.

Dragi prijatelj Viktor, kaj naj še dodam tem mojim skromnim vrsticam hvale in zahvale. Iz vsega srca ti želim, naj ti vse-mogočni Bog, ki ga tako iskreno in vdano častiš, nakloni še veliko krepkih in ustvarjalnih let delovanja. Napiši nam še veliko lepega, bodi še naprej svoji družini in vnukom skrben in ljubeč angel varuh, nam vsem pa za plemeniti zgled, ki ga naj posnemamo.

Ti želi nadvse hvaležni prijatelj

Borza znanja

BORZA ZNANJA

SLOVENJ GRADEC
tel. 02 88 38 30

Člani Borze znanja Slovenj Gradec ponujajo različna znanja in spretnosti:

- znanja nemškega jezika,
- znanja slepega tipkanja,
- znanja igranja na kitaro in klavir,
- znanja izdelave krpank (patchwork),
- znanja izdelave rešiljejev in vezenja,

- znanja izdelave nakita in lasnih okraskov,
- znanja izdelave sveč in
- znanja slikanja na tkanine.

V zameno pa iščejo:

- nasvete, kako opremiti prostore po metodi feng shui,
- znanja o protokolu ter
- računovodska znanja.

Več podatkov o ponujenih in iskanih znanjih vam bomo posredovali po telefonu: 02/ 88 46 402, lahko pa nas obiščete tudi osebno v Javnem zavodu MOCIS, Centru za izobraževanje odraslih na Partizanski 16 v Slovenj Gradcu (III. nadstropje Zdravstvenega doma Slovenj Gradec).

Marta Krejan, prof.

Pisci takih in drugačnih sestavkov pogosto povzemamo ali citiramo druge avtorje, kot vir nam služi različna literatura, pogosto se poslužujemo spletnih strani ipd., ob tem pa se zgodi, da pozabimo zapisati, kje smo te podatke dobili. Tako pri citatih kot pri povzemanju je zelo pomembno, da bralec ve, kje je pisec podatke dobil (to je določeno tudi z zakonom o avtorskih pravicah), kar mora biti razvidno že med samim sestavkom, natančni podatki o virih pa so običajno navedeni na koncu prispevka. Načinov za navajanje virov in literature je kar nekaj, običajno ima vsaka ustanova (npr. šole, univerze, časopisi ...) svoj način zapisovanja, vsem pa je skupno to, da so navedeni bistveni podatki.

Da ne bi prišlo do zmede ali kakih težav znotraj naše revije, smo se z uredniškim odborom *Viharnika* dogovorili, da tudi mi zapisovanje virov ponotimo. Ker je za vsako vrsto publikacije zapisovanje virov specifično, je le-teh kar precej, zato mislim, da je dovolj, če se zaenkrat posvetimo le najpogostejše uporabljanim. Med mnogimi možnimi načini zapisovanja se je pač treba od-

ločiti za enega, torej predlagam naslednje:

citat damo v narekovaje, če vmes kaj izpustimo, to označimo z oglatim oklepajem in tremi pikami; na koncu (tudi pri povzemanju, česar seveda ne dajemo v narekovaje) v oklepaju navedemo avtorja, letnico izdaje in stran: »citat [...] citat.« (Šuster 1998: 115–116). Če večkrat zapovrstjo povzemamo ali citiramo istega avtorja iz iste knjige, lahko v oklepaju namesto priimka in letnice v nadaljevanju napišemo prav tam: »citat.« (prav tam: 115–116). Natančnejše podatke o publikacijah, omenjenih v besedilu, napišemo v seznamu literature na koncu sestavka, in sicer po abecednem redu.

Pišemo takole:

- za knjigo:

Priimek, Ime, leto izdaje: Naslov. Kraj: Založba.
Šuster, Danilo, 1998: Moč argumenta. Maribor: Pedagoška fakulteta.

- če je več knjig istega avtorja:

prvo knjigo enako kot zgoraj, nato v novi vrsti namesto avtorja dve črtici, letnico izdaje itd. Knjige zapisujemo po vrsti od

najstarejše do najnovejše. Če je več knjig istega avtorja z isto letnico izdaje, potem na koncu letnice stično dodajamo črke abecede po vrsti.

Poe, Edgar Allan, 1985: Krokarkar. Izbrano delo. Ljubljana: Mladinska knjiga.

- - 1993a: Konec Usherjeve hiše. Izbrana dela 1. Ljubljana: Karantanija.

- - 1993b: Maska rdeče smrti. Izbrana dela 2. Ljubljana: Karantanija.

- - 1993c: Tisoč druga Šeherezadina povest. Izbrana dela 4. Ljubljana: Karantanija

- če je znan samo urednik:

Priimek, Ime (ur.), leto izdaje: Naslov. Kraj: Založba

Logar, Tine (ur.), 1995: Svetovna novela 19. in 20. stoletja. Ljubljana: DZS.

- za del knjige (če je npr. več avtorjev v eni knjigi, če povzemamo iz spremne besede ipd.):

Priimek, Ime, leto izdaje: Naslov dela v knjigi. Priimek, Ime avtorja knjige: Naslov knjige, (če gre za zbrana, izbrana ipd. dela vedno zapišemo tudi to). Kraj: Založba. Stran. Udovič, Jože, 1993: Edgar Allan Poe. Poe, E. Allan: Tisoč druga Šeherezadina povest.

Izbrana dela 4. Ljubljana: Karantanija. 115–127.

- za članek v reviji:

Priimek, Ime, leto izdaje: Naslov članka. Revija letnik/številka. Stran.

Kranjc, Simona, 1996/1997: Slovenščina v vrtcu. Jezik in slovastvo 42/4–5. 135–146.

- za leksikon:

Priimek, Ime (ur.), leto izdaje: Naslov. Kraj: Založba. Stran.

Javornik, Marija, 1997: Veliki splošni leksikon. Ljubljana: DZS. 198.

- za spletne strani:

Priimek, Ime, datum objave: Naslov. Pridobljeno datum, kdaj so bili podatki pridobljeni s spleta, iz naslov spletne strani.

Hladnik, Miran, 5. 7. 2002: Povest. Pridobljeno 15. 7. 2003, iz <http://www.ijs.si/lit/povest1.html>.

Zaradi lažjega razumevanja je priporočljivo, če se naslovi publikacij, ki jih pisec morebiti omenja v svojem sestavku, pišejo z ležečimi črkami. Bralec namreč pogosto ne ve, kje se naslov, ki je uporabljen sredi povedi, pravzaprav konča.

Mlinarsko v Bistri 1. maja 1926

Jožica Šavc, oec.

Fotografija je nastala 1. maja leta 1926 na Mlinarskem v Bistri. Spredaj sedi gozdar Šepul z otroki, drugi z desne je gozdar Germadnik z ženo Lizo, nato je prepoznan gozdar Fortin, ostali so krajani Bistre in pomembni vaščani Črne. Morda jih bo kdo prepoznal. Mlinarsko je pogorelo poleti leta 1944 in je bilo ponovno zgrajeno takoj po vojni. Taka struktura objektov je še danes.

Lastnica fotografije je bila Marija Napotnik

Janez Švab, inž. gozd.

Čas velikonočnih in čez nekaj časa tudi prvomajskih praznikov je potrebno obeležiti. Že davno tega so pokali možnarji, so pokale stare mlečne kangle ali velikokrat tudi stare škatle, ki jih je nemška vojska uporabljala za plinske maske.

Po drugi svetovni vojni pa v naših krajih ni bilo samo to. Čez Zavodnjo in Črno so se v sredini maja 1945 valile kolone Nemcev, Hrvatov, s krvjo Slovencev popackane roke domačinov. Kar dva dni in tri noči se je valila čudna kolona strganih vojakov, bosih otrok in zaradi negotovosti preplašenih odraslih čez Sleme, po dolini Javorskega potoka do Črne in naprej do Polane.

S seboj so tovorili vsemogoče, od vojaške opreme do tistega najnunjnejšega. Topovi, mitraljezi, municija, plinske maske in še kaj je ob dolgi poti največkrat končalo v bližnjem grmovju ali za smreko, najnunjnejše pa je nadaljevalo pot proti Poljani in naprej proti Pliberku.

Trije mladi domači pobje v starosti od osem do dvanajst let s polnim raziskovalnim elanom so pogledali za uporabnimi stvarmi. Očetje partizani so jim že kaj povedali o orožju, nekaj pa so zvedave glave tudi same pogruntale. Ob Javorskem potoku so nabrali kar nekaj »dumdumovk«, kar precej

protiavionskih metkov kalibra 12,7 mm in na koncu so v potoku našli tudi petkilogramsko glavo granate. Granata sama po sebi ni bila nevarna, kajti kot sem omenil, je bila to samo glava brez tiste energije, ki povzroči eksplozijo več kot 4,5 kg trotila. To so pa nadebudneži že vedeli. Na precej skitem kolo vozu v globačo so nanosili suhe stelje in ostale suhljadi iz gozda in pripravili vse za ogenj. Vedeli so, da morajo prešteti vse tisto, kar bodo vtaknili v ogenj in po eksplozijah ne smejo pogledati prej, dokler ne bo vse počilo. Na ogenj, ki je bil v velikosti današnjih kresov, so nastavili pet »dumdumovk«, pet »protiavioncev« ter granato. Lepo je pokalo, vse po vrsti, na to so se seveda kot izkušeni mladi vojaki že spoznali. Spodnji rob travnika jim je nudil dobro zaščito in tudi večkratno pokanje »dumdumovk« jih ni prevaralo. »Kaj pa zdaj, že kar dolgo je, granata pa še ni počila?« so se spraševali pobje in se pričeli dogovarjati, kdo bi šel pogledat. Ognja že ni bilo več, torej je pretekla že več kot ura in nestrpnost je rasla. »Grem jaz pogledat,« je moral biti pogumen Albin, najstarejši med njimi.

»Kaj pa če gremo pogledati vsi, menim, da je bila granata mokra,« je rekel srednji Nanta in počasi vstajal. V tistem času pa je oglušujoč pok dobesedno za-

brisal vse tri mladeniče na tla in kar nekaj časa so potrebovali, da so se spogledali in vsi dobro prebledeli.

Po dolgem času so šli pogledati razdejanje. Tam, kjer je bil ogenj, je zijala luknja, v katero bi lahko takoj pripeljali za dva voza gnoja in ostanki oglja so bili raztreseni kar do sto metrov daleč.

V nedeljo, pri maši pri sveti Magdaleni so bili otroci najbolj pridni, ko so se starejši pogovarjali o silovitem puku pred tremi dnevi. Stara Krištanca je povedala, da so pri njih popokale vse šipe na spodnji strani hiše in da je samo spustila vedro s hrano za prašiče, ki jih je šla krmiti prav v tistem času. Fantje so stvar pridno tajili, pa tudi starši so vsi srečni, da se ni nikomur nič zgodilo, na stvar kmalu pozabili. Bilo je v času, ko je bilo potrebno marsikaj postoriti na kmetiji in takšnih stvari pač niso utegnili pogrevati.

Sreča v nesreči

Trije mali heroji so raziskovali še naprej. Pridružil se jim je še mlajši Jožek, prav tako živega raziskovalnega duha. Tudi tokrat so našli tisto, česar je v teh letih in na teh krajih bilo v izobilju, »dumdumovke«. Zakurili so ogenj. V sredino ognja so naložili eksplozivna

telesa in šteli puke. Vse puke so pridno beležili, vendar se tudi izkušenim rado primeri, da stvari ne jemljejo dovolj resno in samo enkrat eksplodiran »dumdumovec« je priletel pred fante v zaklonu. Najmlajši Jožek, še neizkušen v teh stvarih, je hitro skočil iz varnega zaklona, prijel metek in ga hotel vreči nazaj v ogenj. Takrat pa je zabliskalo, močno počilo in iz fantovih rok se je pocičila temnorjava kri. Fant je prebledel in močno zajokal. Hitro so pogasili ogenj in nagloma odšli domov. K sreči Jožek ni izgubil roke ali prstov, vendar sta mu strah in znamenje na rokah ostala.

Šiba ni pela le po Jožekovih hlačah in tazadnji, pač pa so brezovo bolečino čutili vsi trije. V nedeljo so se starši med seboj že zmenili in tudi močan pok pred dnevi je bil na ta način raziskan.

Dumdumovke – manjše bombe, ki so počile večkrat zapored. Služile so predvsem za vnašanje nemira, negotovosti med vojake.

Protiaivionski metki – metki kalibra 12,7 mm, ki so imeli to lastnost, da je počilo eksplozivno polnjenje v srajčki (hilzni) in pa sam metek, ko je zadel ob trd predmet.

Ročno narejeni izdelki zanimajo tudi najmlajše

Katarina Žagar

V marcu so se na ogled ročno narejenih izdelkov v Podjetniški center Slovenj Gradec odpravili tudi najmlajši. Otroci iz slovenjgraškega vrta so si skupaj z vzgojiteljicami ogledali izdelke iz gline, lesa, čipke, porcelana, stekla.

Najbolj so jih zanimali stekleni prstani, nakit iz školjk, dišeča zelišča, igrače iz lesa, z veseljem pa so se za spomin tudi fotografirali!

Spomini na konec druge svetovne vojne

Milan Razdevšek

Druga svetovna vojna je prizadela mnoge Slovence, povzročila je veliko trpljenja in gorja in tudi naši družini in meni je spremenila nadaljnje življenje. Nemške oblasti so takoj po zasedbi uvedle nov strog policijski red. Vsakemu poskusu upora je za mnoge Slovence sledila smrt, pa tudi grenkoba v naši družini. Oče je umrl v Dachau, brat je bil obešen pri Frankolovem. Sam sem dočkal konec vojne v partizanski uniformi v obveščevalnem centru Tomšičeve brigade. V majskih dneh leta 1945 sem bil udeleženec zadnjih bojev druge svetovni vojne v Evropi, in sicer na Poljani pri Prevaljah.

Pred krvavim spopadom z Nemci in njihovimi sodelavci sem od obveščevalnega centra Tomšičeve brigade dobil posebno nalogo, da pohitim v 3 km oddaljeno Mežico. Tu naj raziščem trenutne razmere, zlasti v meščanski šoli, kjer sta bili zaprti dve nacistični učiteljici. Zadolžitev naj opravim takoj, se čimprej vrnem na Poljano in poročam o stanju v Mežici. Ker je bila cesta zatrpna z umikajočo Lehrvovo armado, ki je bila še vedno opremljena in do zob oborožena z oklepnimi vozili in tovornjaki, sem se odpeljal s kolesom. Pot je bila izredno nevarna in tvegana, saj sem se peljal mimo nemških vojakov in ustašev. Nekateri so celo s puškinimi cevmi merili name in me na ta način ustrahovali. Streljali sicer niso, toda moral sem krepko zadrževati svoje živce. Ves čas sem bil na sovražnikovi strelni muhi.

V Mežici sem takoj ugotovil, da je šolska stavba v plamenih, učiteljic pa nikjer.

Ko sem se vračal proti Poljani, sem opazil, da so se sovražnikove enote že razporedile v obrambne in ofenzivne položaje. Nadrejenim sem poročal o stanju v Mežici. Med bitko sem bil na položajih, najprej

pod cerkvenim zvonikom, nato pri Hrustu.

Bila je nedelja, 15. maja 1945. Krvava bitka je trajala tri četrt ure, bila je zadnja v drugi svetovni vojni v Evropi.

Po bitki na Poljani je bilo nekaj tisoč vojnih ujetnikov. Te smo spremljali preko Železne Kaple v zbirališče v Kranju. To nalogo so imele nekatere prištabne enote in del 3. bataljona Tomšičeve brigade. V dolgi koloni je med ujetniki prihajalo že do nemirov. Pri Železni Kapli so nas hoteli zaustaviti ustaši. Da ni prišlo do večjega pobega ujetnikov ali spopada z ustaši, so imeli zaslugo tudi Angleži, ki so prišli v močni koloni s tanki in ustaše razorožili. Kljub temu je bilo med ujetniki čutiti nemir in težko smo vzdrževali disciplino in red, ker so zaslutili, da se vračajo na jugoslovansko ozemlje. Toda v dogovoru z nemškimi ujetimi oficirji smo skupaj prevzeli komando in vzdrževali red v koloni ujetnikov. Nemški oficirji so zahtevali, da jim vrnemo opasače in pištole. Pojasnili so, da bodo le tako imeli avtoriteto in ugled, ki so ju potrebovali, da bi se ujetniki podrejali skupni komandi. Po kratkem posvetovanju je vodstvo našega bataljona na ta pogoj pristalo. Tako smo končno brez večjih težav vse ujetnike predali v Kranju.

V tem spremstvu smo imeli tudi zasežena nemška vojaška vozila. Z Ludvikom Dolarjem, doma iz Velike Pirešice, sva se z motorjem odpeljala v Ljubljano z namenom, da bi na komandi mesta dobila bone za bencin. Dobila sva nakaznico za gorivo, ki naj bi ga dvignila v gasilskem domu v Kamniku. Toda med potjo nama je zmanjkalo bencina, zato sva morala polovico poti iz Ljubljane do Kamnika hoditi peš in potiskati motor znamke Zündap. V Kamniku sva dolgo

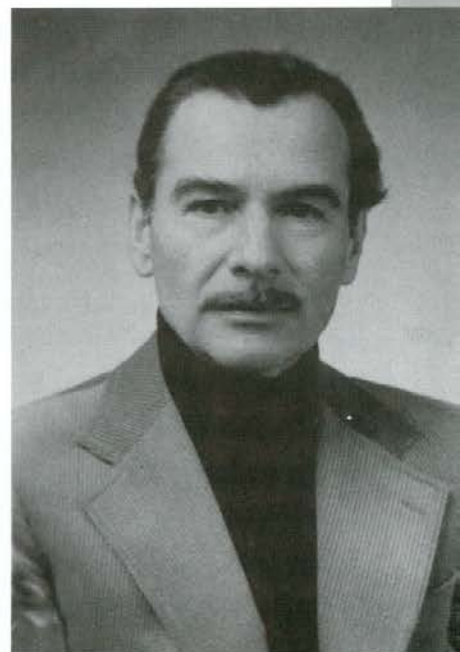
časa iskala človeka, ki nama je končno dotočil gorivo. Pot sva nadaljevala po Tuhinjski dolini do mojega rojstnega kraja, Ponikve pri Žalcu. Med vožnjo sva v vaseh doživljala veselje ljudi, plapolale so zastave, ljudje so praznovali in se veselili, da je domovina končno osvobodjena. Tudi v Savinjski dolini, v Šentilju in Ponikvi je bilo veselje, sreča in veliko praznovanje. V živem spominu so mi ostali zvoki potrkvajajočih zvonov, ki so oznanjali konec vojne. Povsod je bil praznik – konec vojne. Le doma ne. Ko sem prestopil hišni prag, sem našel mamo, solzna me je objela in žalost je bila velika. Naša družina je v teh dneh izvedela, da se oče ne bo nikoli vrnil, pogoltnila so ga žrela dachauskega krematorija, in tudi resnico, kaj se je zgodilo z bratom. Povsod vrisk in veselje, mitingi in ples, pri nas doma pa ena sama žalost, jokanje in solze.

S tovarišem Ludvikom sva naslednje jutro nadaljevala pot v 14. divizijo, ki se je tedaj zadrževala v Eibiswaldu na avstrijskem Štajerskem. Javil sem se v štabu brigade in prosil za nekajdnevni dopust. Poiskal sem komisarja Bojana Škrka in povedal mi je, da je naša enota že v sestavu III. jugoslovanske armade in da so dopusti začasno ukinjeni. Komisar je še dodal: »Že jutri odpotujemo do Ormoža in nato z vlaki v Vojvodino, v Zrenjanin.«

Ko smo se pripeljali v Zrenjanin, smo se pred mestom ustavili, pripravili in postrojili za paradni vstop v mesto. Ker smo bili tedaj že vsi oblečeni v lepe uniforme, smo se bistveno razlikovali od partizanov domačinov, ki so bili še napol v civilu. Zato so nas meščani Zrenjanina izredno navdušeno in prijazno sprejeli, saj smo predstavljali tedaj sodobno organizirano vojsko.

Naj dodam, da sem pri opravljanju svojih dolžnosti v Tomšičevi brigadi spoznal, da je bil komandni kader izredno razumevajoč in tovariški do soborcev, zlasti pa mi je ostal v lepem spominu moj predpostavljeni tovariš Vinko Žužek.

Ob koncu teh utrinkov iz mojih spominov lahko zapišem, da sta bila moj oče in brat v drugi svetovni vojni, kot mnogi drugi, umorjena samo zato,

Milan Razdevšek, fotografija je iz časa opisane zgodbe.

ker sta bila Slovenca, kot je zapisal za podobne slučaje Fran Ksaver Meško: »...ker so se uprli okupatorjevemu nasilju in raznarodovanju«. Bila sta v vrsti med tistimi Slovenci, ki so se zavzemali in borili za osvoboditev in socialno pravičnost.

Po demobilizaciji v jeseni leta 1946 sem bil z odločbo okrožja Maribor dodeljen za šefa personalne službe na tedanjem okraju Prevalje. Po dveh letih sem se zaposlil v Splošni bolnišnici Slovenj Gradec, kjer sem neprekinjeno delal do upokojitve leta 1989.

Andrej Ajtnik Dobnikov oče

☆1917

†2005

Kako je prazen dom, dvorišče,
naše oko zaman te išče.
Ni več tvojega smehljaja,
le trud in delo tvojih pridnih rok
za vedno nam ostaja.

Pomlad se je začela prebujati. Prve cvetlice že poganjajo svoje cvetove. V naravi se prebujajo nova življenja, dragi Andrej pa je za vedno zatisnil svoje utrujene oči. Andrej Ajtnik se je rodil pred 87 leti med obronki Pohorja, natančneje 9. 11. 1917 v številni družini na Dobnikovi kmetiji pod Kremžarjevimi vrhom očetu Antonu in mami Heleni. Ostal je doma na kmetiji, veliko znoja, solz in bolečin je pustil na teh poljih. Življenje kmeta je bilo hudo, a vendar je imel za vsakega toplo in prijazno besedo. Čeprav mu je življenje naložilo težka bremena, ni nikdar klonil. Že kot mlad fant je poprijel za vsa kmečka dela, ki pa so bila v njegovih mladih letih vse prej kot lahka. V mladosti je občutil tudi vojno, ki je divjala nad našo dolino. Leta 1942 je spoznal svojo življenjsko sopotnico Katarino, s katero si je ustvaril dom in skupaj sta krmarila skozi življenje v slabem in dobrem vse do današnjega dne. Kljub težkemu življenju je v njegov dom velikokrat posijalo tudi sonce. Zaslišal se je otroški jok in smeh. Rodili so se mu štirje sinovi: Jože, Andrej, Ivan in Albert.

Še večja sreča je bila, ko so začeli prihajati vnuki in pravnuki, za katere je bil vedno pripravljen s kakšnim dobrim nasvetom. Kljub temu, da je imel svojo družino, kateri je nudil veliko ljubezni, jo je imel tudi za sorodnike, sosede, znance in prijatelje. Otroci so počasi zapuščali ognjišče, sin Albert pa je ostal z njim na kmetiji. Pridno je pomagal na poljih, njivah in v gozdu, vse dokler ni prišla težka bolezen.

Res je bilo njegovo igrivo srce še polno ljubezni in volje do življenja, vendar ga je huda bolezen tokrat premagala. Bolezen, ki se ga je lotila, ga je vedno bolj težila, dokler ga ni priklenila na posteljo. Sin Albert pa mu je bil v veliko oporo.

Še naprej bodo šumeli ti pohorski gozdovi, tudi polja in travniki bodo še naprej dehteli, le njegove tople besede in toplih rok ne bo več. Ostali pa bodo sadovi njegovega poštenega življenja in spomini na njegovo nesebično ljubezen. Bog, v katerega je tako veroval, je zdaj za vedno zaprl knjigo njegovega življenja.

Jožica Jeromel

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi dragega moža, očeta, dedka in pradedka

ANDREJA AJTNIKA, DOBNIKOVEGA OČETA
iz Trobelj 52 pri Slovenj Gradcu,

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše, najlepše zahvaljujemo. Iskrena hvala vsem sosedom, sorodnikom in prijateljem, ki so nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih. Posebna hvala tudi družinama Šmon in Lakovšek. Hvala tudi govornici Pogačovi Jožici za izrečene besede slovesa, g. župniku Petru Leskovarju za pogrebni obred, Maticu Vrčkovniku za odigrano Tišino ter pogrebni službi Komunalnega podjetja Slovenj Gradec.

Žalujoci: žena Katarina, sinova Albert in Jože, sinova Ivan in Andrej z družinama, vnuki in pravnuki ter ostalo sorodstvo, sosedge, prijatelji in znanci.

Jožefa Tamše, Kumrova mama

☆1916

†2005

Prvega marca 2005 je v devetinosemdesetem letu umrla Jožefa Tamše, Kumrova mama iz Podgore pri Kotljah.

Rodila se je 17. marca 1916 pri Božanku v Podkrajju v hiši, kjer

je luč življenja zagledalo kar sedemnajst otrok. Preživljala je težko otroštvo. Še rosno mlada deklica je morala hoditi na dnino k sosednjim kmetom. Zelo mlada je odšla delat v gostilno v Savinjski dolini. Tam se je izučila za kuharico. Pot za kruhom jo je vodila naprej v Split v Dalmacijo. Ko se je vrnila domov, je spoznala Ivana Tamšeta, kmeta iz Podgore, izučenega krojača, in kmalu je postala Kumrica. Junija leta 1940 sta se na Prevaljah poročila. V zakonu je rodila tri otroke: Francija, Ivana in Jožico. Bila je dobra, pridna gospodinja, žena in mati. Možu Ivanu je pomagali šivati obleke. Šivala je predvsem perilo. Skrbela je za to, da je bilo vse postorjeno po hiši, hlevu in na polju. Skrbela je za otroke, jih vzgajala, da so rasli in se razvijali. Odrasli so odšli na svoje, ustvarili so si družine, Jožefa in mož Ivan pa sta živela, delala in šivala na svoji mali kmetiji sama dobrih osem let. Ko bi jima moralo biti najlepše, se je prikradla bolezen in se lotila obeh. Hčerka Jožica se je z družino vrnila domov, da bi jima bila v pomoč. Življenje je zopet steklo, bolje sta zaživela, dokler ni Jožefa ponovno hudo zbolela, tako hudo, da so jo namesto domov iz slovenjgraške bolnišnice odpeljali v dom ostarelih v Črnce pri Dravogradu. Tam je ostala vse do svoje smrti. Mož Ivan ji je umrl julija leta 2002 doma pri Kumru.

Neprecenljiv je Jožefin doprinos v narodnoosvobodilnem boju, ko je partizane aktivno podpirala vse od leta 1943 pa do konca vojne.

Jožefo Tamše bomo poznali kot prijazno, zgovorno, šegavo mater, ki je svoje otroke vzgojila v poštene, ponosne in pridne Slovence. Bila je babica šestim vnukom in prababica devetim pravnukom. Bila je nežna, globoko čuteča žena. Svoje občutke je vestno zapisovala v pesmice. Nabralo se jih je za drobno brošurico, ki jo ji je pred leti uredila nečakinja. Svoje slutnje smrti je večkrat izrazila v verzih. Pesem Slovo je ena takih:

Ko odhajala sem na pot,
oči sem svoje si zakrila,
ker v žalosti točile so
svoje svetle solzice.

a kaj ko leta tečejo,
nikogar nič ne vprašajo.

Ko sem se poslavljal,
roko vsem podajala,
s poljubom vsak mi zaželi,
ljubega zdravja še mnogo
dni.

Mladost jaz sem že prebila,
starost me je zajezila,
kaj mi je še storiti?
Le od svojega sveta se
posloviti.

Zdrava bi še bila rada,
rada bi še bila mlada,

Sedaj pa znanci, prijatelji vi,
ljubiti moramo se vsi.

Ne vemo, kje nas čaka smrt,
ker je vsakemu grob odprt.

Rok Gorenšek

Štefanija Krivonog

☆ 1912

† 2005

V soboto, 29. januarja, se je na naša lica prikradla žalost in v srce bolečina, saj smo izgubili svojo najdražjo mamo, babico in prababico, Lesnikovo bico s Sel.

Bica se je rodila 19. decembra 1912 v Ložnikovi bajti v Podgori

pri Kotljah kot prvi nezakonski otrok izmed desetih. Svoje otroštvo je preživljala skupaj z mamo, sestro Micko, polsestro Pavlo in polbratom Lojzom. Živeli so skromno in preprosto, ker pa so se težko preživljali, je morala bica že kot desetletno dekle zapustiti toplo domače gnezdo. Odšla je služiti na strmo kmetijo, obdano s kamenjem, na Sele k Lesniku. Vzljubila je te bregove in šumenje gozdov, z veseljem je opravljala delo pastirice in vsa ostala kmečka opravila. Lastniki so kupili kmetijo na Dolenjskem, Lesnikovo pa so dali v najem. Bico so vzeli s seboj, vendar se je tam počutila zelo osamljeno, pogrešala je selske bregove in domače ljudi. Čez nekaj časa se je odpravila na obisk k svoji mami na Koroško. Na poti je srečala Krivonogovega Feliksa, s katerim sta se poznala že od mladih let, saj sta skupaj služila pri Lesniku. Feliks je pred kratkim ovdovel in ostal sam s tremi otroki: Tončko, Ivanom in Angelco. Med njima se je spletla ljubezenska vez, prijateljstvo je raslo iz dneva v dan in leta 1936 sta se poročila. Sprva sta živela v mežnariji, kjer sta opravljala vsa cerkvena dela. Mežnarijo sta zapustila in se kot podnajemnika preselila h Klančniku. Njuna ljubezen je postajala še trdnejša in močnejša, ko so na svet pričeli prihajati otroci: Milka, Liksi, Štefka, Milan, Pavlika in Anica. Dva otroka pa sta umrla kot dojenčka. Bica je hodila okrog po tavorkah, deda pa je delal »rušte«. Tako sta preživljala veliko družino. Leta 1955 sta se skupaj s svojimi otroki preselila nazaj k Lesniku na strmino, ker sta domačijo podedovala od lastnikov. Obnovila sta hišo, ki je bila med vojno požgana, obdelovala sta travnike in njive ter se lotila vseh opravil v gozdu, bila sta ključarja na Uršlji gori, v pomoč pa so jima bili tudi otroci, ki so z dneva v dan postajali zrelejši in odgovornejši. Preprosto in delovno so v medsebojnem razumevanju in ljubezni preživljali vsak dan.

Pred 35 leti pa jim je srečo skalila nenadna smrt moža in očeta Feliksa. Bico je smrt moža zelo pretresla, saj je izgubila nekaj zelo dragocenega, nekaj svojega, v njej sta se naselili žalost in bolečina. Kljub temu se ni vdala. Otroci so si pričeli ustvarjati svoje družine, bica pa je z veseljem sprejemala rojstva vnukov in pravnukov. Pred letom dni pa je postala tudi praprababica. V zimskem času je rada prihajala k hčerkam na kolone, zlasti k hčerki Pavliki, kjer je ostala po cel teden; luščila je fižol, trla orehe in pletla tople nogavice. Z veseljem je opravljala ta dela, saj so ji dajala moč za poslednje dni. Leta 2000 si je zlomila kolk, bila je na operaciji, a je kaj hitro spet stala na nogah; čeprav s palico, se je rada podala po Lesnikovi domačiji in še postorila razna dela. A tudi trdna volja in žuljave roke so omagale pred skoraj tremi leti, ko je bolezen postajala močnejša od nje in jo je priklenila na posteljo. Nemočna je obležala in iskreno bi se rada zahvalila snahi Lenki, ki jo je skrbno negovala in hranila, da je bila vedno čista in sveža. Lepe besede pa ji je polagal na srce sin Milan, ki je dolge dneve kramljajal z njo. Bica se je veselila obiskov, rada je kramljala z ljudmi. Ko je snaha Lenka šla v bolnišnico, so bico peljali k hčerki Milki, da jo je negovala. Tam so jo po njenih srebrnih laseh božale vnukinje in pravnukinje in ji prinašale

radost na obraz. Čeprav v postelji, je pred dvema letoma v krogu najdražjih praznovala 90 rojstni dan. Njeno srce pa je iz dneva v dan postajalo šibkejše, želela je iti k svojemu možu in želja se ji je v soboto, 29. 1. 2005, tudi uresničila.

V življenju nimamo ničesar, kar bi bilo naša last. Vse nam je samo dano za določen čas, tudi ljudje, ki jih imamo radi

V imenu Lesnikovih se iskreno zahvaljujem zdravnici Hartmanovi in patronažni sestri Marjani. Pristrčna hvala moškemu pevskeemu zboru Ksaver Meško za lepo petje, govorniku Antonu Lahu, gospodu župniku Gabrijelu Knezu, pravnukinji Nini za ganljivo zaigrano žalostinko na rogu ter vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, prinesli sveče in cvetje ter darovali za svete maše.

Vnukinja Anica

Spomin

25. aprila mineva petnajst let žalosti in trpljenja, odkar si nas po hudi in neozdravljivi bolezni v starosti petindvajsetih let zapustila,

draga žena, mamica, hčerka in sestra

Irena Kotnik – Timošek
(1965–1990).

Človeka, ki ti je drag, je težko pozabiti, še težje za vedno izgubiti.

Tako je v trenutku tolažbe, smrt pa je kruta resnica, ki nam iz naše sredine iztrga najdražje.

Ni besed, s katerimi bi opisali bolečino, ki prebiva v naših srcih, odkar si nas zapustila.

Naš dom je brez tebe prazen, ostali sta nam le bolečina in tiha žalost večnega spomina.

Lepoto in ljubezen do svojih najdražjih ti je počasi, a vztrajno grenila bolezen. Uničevala te je in globoko v očeh je bila vidna sled trpljenja in bolečin, ki si jih morala prenašati. Izmučena od bolezni si se morala posloviti. Umrla si med njimi, ki si jih imela najrajši.

Iskrena hvala vsem, ki stojite ob njenem grobu in ji prižigate sveče ter z lepo mislijo obujate spomine nanjo.

Vsi njeni

Nekje v tebi je bolečina bila,

a le zamahnila si z roko in rekla:

»Saj zmogla bom – močnejša sem.«

A vendar ni bilo tako.

Mnogo težav v življenju si premagala,

a v boju z boleznijo si, žal, omagala.

Angela Ruprecht

☆1914

†2005

Ko pojdem jaz počivat,
mi zvonček miło poj,
po smrti srečno uživat
mir večni in pokoj.

A. M. Slomšek

Dotrpela je naša draga mama, babica in prababica Angela Ruprecht – Stablovška babica s spodnjega Razborja. Tiho in mirno, kakršno je bilo njeno življenje, je odšla od nas, da se pridruži svojemu možu Karlu na razborskem pokopališču, kjer jo je čakal že skoraj 10 let. Tu si bosta skupno, kot sta skupno v ljubezni in sreči živela, tudi odpočila od zemeljskih skrbi in težav. Toda v naših srcih in spominu bo živela naprej, kot da je še vedno med nami.

Pokojna Angela se je rodila leta 1914, malo pred začetkom prve svetovne vojne. Svojo mladost je preživljala v kmečko-delavski družini na mali grofovski kmetiji pri Kristavčniku nad Suhim dolom. Bila je tretjerोजना v naši družini in ko sem jo jaz pričel spoznavati, je bila že skoraj odraslo dekle, pridna in ljubeča hči našim staršem, nam mlajšim bratom in sestram pa skrbna varuhinja in ljubeča sestra, ki nas je s svojim zgledom in dobrimi nauki pripravljala na težko pot v življenje.

Ko je lani meseca maja praznovala svoj 90. rojstni dan v krogu svojih otrok, vnukov in pravnukov, smo prišli k njej zaželel ji zdravja in sreče ter ji čestitati, saj si nismo mislili, da prihodnjega rojstnega dne ne bo več dočakala. Bila je vesela našega obiska in se je še vedno rada pogovarjala o starih časih in doživetjih, ki smo jih nekdanj skupaj preživljali.

Pokojna Angela se je poročila s Karlom Ruprechtom, gozdnim delavcem iz Plešivca, s katerim sta se spoznala že med vojno, ko sta oba sodelovala v njej. Počakala sta, da se je po vojni pod domačo streho spet zbrala cela družina. Poročila sta se 7. julija leta 1946.

Po poroki sta Angela in Karl pričela gospodariti na Stablovški domačiji, ki jima je bila dodeljena po agrarni reformi. V zakonu so se jima rodili štiri otroci, katere sta lepo vzgojila, jim svetovala in pomagala, da so danes vsi pri svojem poklicu in delu ter vsak v svojem lastnem domu. Angela je bila dobra in ljubeča mati, babica, prababica in sestra. Priljubljena je bila pri sosedih in prijateljih, kar se je pokazalo tudi na njeni zadnji poti, ko so jo k njenemu počitku spremljali v obilnem številu.

Za vso ljubezen in skrb, ki ju je v življenju razdajala svoji družini, so ji ti obilno vračali zadnja leta njenega življenja, ko je bolehnata in onemogla sedela v svoji sobici pred oknom in gledala na kraje, ki so jo spominjali na njeno otroštvo in mladost.

Posebno hčerka Angelca in njen mož Marjan, ki sta prevzela vso njeno oskrbo in nego v starosti in bolezni, sta se trudila,

da je lažje prenašala tegobe bolezni in osamljenost. Vsi ostali otroci, vnuki in pravnuki pa so vedno radi prihajali domov k njej, če jim je le čas dopuščal, da so preživeli nekaj časa v njeni družbi. Sedaj jim preostanejo le še spomini na ljubljeno mamo, babico in prababico. Obiskovali jo bodo na njenem zadnjem domu na pokopališču pri sv. Danijelu, kjer počiva s svojim možem in njihovim očetom Karlom. Tudi mi ju nikoli ne bomo pozabili.

Hvala ti, Angela, za vso dobroto in ljubezen, ki si nam jo v življenju izkazovala. Počivaj v miru v rodni razborski zemlji.

Iskrena hvala vsem, ki so prišli na njen dom, poklonit se njenemu spominu, vsem, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti, prinesli sveče in cvetje ter plačali za svete maše. Še enkrat prisrčna hvala.

Vsi njeni
Rudi Rebernik

Marija Napotnik

☆1918

†2005

Na siv, mrzel dan, 26. februarja 2005, smo se na pokopališču v Črni na Koroškem poslovili od drage mame Marije Napotnik.

Rodila se je ob koncu prve svetovne vojne, natančneje 29. julija leta 1918. Na Pestoti v Bistri ji v zibko

ni bilo kaj lepega in dobrega položeno. Težke socialne razmere in odraščanje pri pradedku. Brez mamine ljubezni. Šolo je obiskovala v Črni, kolikor so dopuščale razmere. Z dvanajstimi leti pa je ostala sama. Služila je na bližnjih kmetijah, kjer je morala poprijeti za najtežja kmečka opravila. To jo je utrdilo in izoblikovalo njen pravi značaj. Leta so minevala in z devetnajstimi leti se je poročila z Jožetom, gozdnim delavcem, in postala gospodinja delavske družine. V družini pa se dogajajo lepe in žalostne stvari.

Težko otroštvo in socialne krivice, ki so jo čustveno zelo prizadele, so jo takoj na začetku druge svetovne vojne postavile na stran partizanskega gibanja. Že spomladi leta 1942 je pričela sodelovati in pomagati pri prenašanju pošte iz Črne v Hlipovec in naprej v partizanske tabore pod Smrekovcem in Belo pečjo, kjer je takrat deloval Pavle Žavcer – Matjaž. Organizirala je zbiranje in pripravo hrane za partizane, ki so se nahajali v okoliških gozdovih. To je bilo drzno in hrabro početje, bila je kot pravo, močno, mogočno drevo iz bistriških gozdov. Od leta 1953 je bila članica ZZB Črna.

Pomanjkanje v mladosti, vojna leta, povojno garanje in odrekanje so ji priklicali nešteto bolezni. S svojo trdoživostjo in potrpežljivostjo, vedro naravo, s pomočjo sopotnika Ivana in s požrtvovalnostjo dr. Fajmutove je premagovala težave vse do četrtega, ko se je ustavilo njeno dobro in plemenito srce. Siv in mrzel dan; mogočne smreke v Bistri so strmele v zimski idili, kot da se nič ni zgodilo. Mogoče so pričele z življenjem prav takrat kot Marija ...

Svečke bodo odgnale zimo, tudi rože se bodo prebudile in spet bo toplo. Naš spomin na Marijo Napotnik bo vedno topel in živ in nikoli se ne bo izgubil iz naših src.

Predsednik OO ZZB Črna

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame **Marije Napotnik** iz Bistre se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo v velikem številu pospremili na zadnji poti, darovali cvetje in sveče ter nam izrekli sožalje.

Posebna zahvala njeni zdravnici gospe Fajmutovi in sestram Zdravstvenega doma Črna za dolgoletno zdravljenje in spodbudne pogovore ob obiskih na domu. Priručna hvala župniku gospodu Vrisku za opravljen pogrebni obred, sveto mašo in lepe besede o njej, ki so nam v tolažbo. Hvala predsedniku Zveze borcev Črna, tovarišu Gvidu, za izbran poslovilni govor, pevcem za občutno zapete njej ljube domače pesmi, godbenikom za odigrane žalostinke. Hvala delavcem Komunalnega podjetja Log Prevalje za skrbno opravljeno zadnje slovo.

Vsem, ki ste našo mamo obiskovali na domu in vsem, ki ste v teh težkih trenutkih bili z nami, iskrena hvala.

Za njo žalujejo: Ivan, hčerki in sinova z zakonci, šest vnukov, sedem pravnukov in ostali sorodniki.

Marija Pečovnik

☆1923

†2004

V Javorju je kmetija, ki se kar nekoliko loči od sosednjih. Je manjša, leži v veliki strmini in nima dela zemljišča v osojni legi.

Na to kmetijo, ki se ji po domače reče Juvan, se je pred davnimi leti

priselila Nagernikova Marija in z možem Ivanom sta pričela gospodariti. Bilo je to trdo povojno življenje, obvezne oddaje in še množica otrok, ki so po eni strani delali to življenje lepo, po drugi strani pa so mami Mariji in očetu Ivanu povzročali obilo brige. Dokaj revna, strma kmetija je gnala Ivana, da si je iskal še dodatna dela, vsa skrb za otroke in kmetijo pa je dostikrat ostala na pridnih materinih rokah.

Kar devet otrok se jima je rodilo. Naučila sta jih ceniti delo, ljubezni do partnerja in ljubezni do zemlje. Otroci so od staršev prejeli lepo popotnico: poštenost in delavnost; ta dota je vsem zadostovala, da so postali cenjeni sosedje in krajanj.

Čeprav je morala večina od njih kaj kmalu v svet, so se radi vračali domov. V njihovo malo kuhinjo pri Juvanu se je včasih nagnetlo veliko otrok, vnukov in pravnukov. Radi so se pogovarjali, obujali spomine na težke in lepe čase in ob zvokih harmonike tudi zaplesali. Velika srečna družina, ki se je kalila skozi težke čase. Zadnja leta so si za takšna skupna srečanja ob Marijinem rojstnem dnevu izbrali gostilno, kajti število vnukov in pravnukov se je že kar povečalo. In na teh srečanjih je mati žarela. Vesela je bila, da je vseh svojih devet otrok vzgojila v poštene, delovne ljudi, ki so svojo ljubezen do mame pokazali tudi s stalnimi obiski.

Rada je imela svojo kmetijo. Veselje jo je bilo gledati, ko je pazila na otroke, ko sta »ta mlada dva« marsikaj na kmetiji na novo preurejala, ko sta sinova, ki si nista ustvarila družine, po napornem delu v gozdu sedla k pogrjnjeni mizi in ko je bilo potrebno splesti nove nogavice ali rokavice, ko je bilo potrebno kaj zašiti, skratka, ko je do zadnjega ostala tista, ki je znala vse.

Zanjo so bila to srečna leta, kajti tistega najtršega kmečkega dela na manjši kmetiji je bilo v mladih letih več kot preveč. Tisto res pravo podpiranje treh vogalov kmetije ji je jemalo moč in želela si je le, da bi pred koncem ne trpela, da bi vedra pričakala tisti dan, kateremu nihče ne ubeži.

Marija, hvaležni smo Vam; ne le hčerke in sinovi, vnuki in pravnuki, hvaležni smo vam tudi vsi znanci, prijatelji vaših otrok ali pa naključni obiskovalci Juvanove kmetije za vse lepe, včasih tolažilne, drugič vedre besede. Izrekla jih je ženska, ki je imela veliko tiste energije, ki jo samo nekateri oddajo sogovorniku, da tudi ta razmišlja drugače, prijaznejše, vedrejšje.

Naša Marija se je rodila pri Nagerniku v Javorju in tudi nam gozdarjem dala štiri močne, delovne »holcarje«, ki pa so že vsi v pokoju.

Marija, narodna pesem sprašuje o polju, kjer bo po smrti generacije raslo grmovje in drevje. Pri vas tega ne bo; s svojo vzgojo in odnosom do zemlje ste vzgojili dostojne naslednike in Juvanova kmetija bo še vedno lepo obdelana in na njej bodo vaši nasledniki še vedno prijazni gospodarji.

Naj Vam bo lahka koroška zemlja!

Domači se zahvaljujejo vsem sosedom, prijateljem in znancem za pomoč, za ogromno sveč in cvetja in za vse besede izrečenega sožalja.

Spomin

Skromno smo živeli,
lepo in zelo radi se imeli.
Prišla je pomlad in z njo tvoje
slovo,
ki večno bolelo bo.
Nihče ne ve, kako boli,
ko tebe več med nami ni.

Petega aprila je minilo deset
let žalosti, odkar je kruta smrt
iztrgala iz naše sredine dragega
moža in ljubega očeta

Jožeta Pačnika

iz Mislinjske Dobrave 77.

Iskrena hvala vsem, ki z lepimi spomini stojite ob njegovem grobu, mu poklonite cvetje in prižigate sveče.

Žalujoci: žena Vera, sinovi in ostali sorodniki.

V spomin

16. aprila je minilo eno leto, odkar
nas je zapustil vaš prijatelj, naš dragi
oče in dedek

Ludvik Mori.

Na mizi očetovi pisma listi beli,
pero, ki čaka na roko tresočo,
je omahnilo – več je ni.

Prijatelji, nikar pozabil ni na vas,
samo daleč, daleč je od nas.
Iz večnosti vam kot obnovo
piše pisma, knjigo novo.
Napisal vam bo tudi to,
da z vami mu je bilo lepo.

Hvala vsem, ki ob njegovem grobu stojite, zanj molite, prižigate sveče in v mislih k njemu pohitite.

Njegovi

Terezija Pantner

4. marca se je v petkovem popoldnevu množica pogrebcev molče poslavljala od Lubejeve mame. Terezija Pantner, ki ji je šele zadnjih šest mesecev zdravje začelo obračati hrbet, je umrla dva dni prej v slovenjegraški bolnišnici.

V Dovžah, na Lubejevi domačiji, ki je ostala zvesta vse svoje žive

dni, pa se je 13. oktobra 1913 Terezija rodila. Od mladih nog je morala pridno grabiti za deli, ki jih na kmetijah nikoli ne zmanjka. Skromnost in revščina sta spremljali njeno otroštvo in mladost. To je razburkal še čas 2. svetovne vojne, v kateri je po svojih močeh pomagala z obveščanjem ter zbiranjem hrane in zdravil. Tudi konje, s katerimi so vozili žito v mlin, so si na njeni kmetiji partizani pogosto sposojali. Pozneje, v svobodi, se je rada spominjala teh zgodovinskih trenutkov in bila vsa leta članica ZB. Ta čas ji je prinesel še nekaj prelomnega, saj je spoznala mladega Ivana, ki je v njenem srcu prebudil najlepša človeška čustva. Okronala sta jih leta 1945 in v dvoje postorila vse za čim prijetnejše trenutke življenja. Njunjo ljubezen so obogatili otroci, saj jih je Terezija povila kar osem. Vse prehitro je izgubila dva, kar ji je v srce zarisalo prvi boleči brazdi. Zatekla se je k molitvi, vse življenje pa srčno rada hodila v cerkev. Rada je imela svoje otroke, skrbela zanje in jim po večerih pridno pletla nogavice in šivala. Vselej je našla zanje čas in lepo besedo, pa čeprav jo je delo klicalo od zore do mraka. Pa je rada prijala tako za kuhalnico kot za motiko ali vile. Prehitro se je nanjo zgrnila nova bridka preizkušnja, saj je zakonsko srečo uživala le dve desetletji. Pa se je morala zrvnati, saj so na njeno pomoč čakali otroci in jo je klicalo delo. Oprtala si je težko breme in zmogla postoriti za dva. Na pomoč so ji z leti vse bolj stopali tudi že otroci in bila je tega vesela z enako mero kot vsakega njihovega uspeha in dosežka. Ko so drug za drugim odhajali v službe, je znala pregovoriti Cvetko, da je še tri leta ostala pri njej doma. In ko so si našli svoja življenjska gnezdeca, je Terezija vedela, da se bodo vselej radi vračali domov. S sinom Ivanom, ki je ostal na domačiji, sta poskrbela, da je delo steklo kot je treba. Dobro se je ujela s snahami in zeti in še zdravje ji je dopuščalo, da je lepo preživljala jesen življenja. Začeli so ji jo lepšati še vnuki, ki jih je lahko naštel že štirinajst. Življenje je Tereziji obračalo sončno plat, saj so zanjo skrbeli tudi hvaležni otroci. Njene misli v jeseni življenja je bogatilo druženje v skupini Jesen. Deset let se je pri Sinreihu, pozneje pa v popularnem dovžanskem »Kotičku« zbiralo nekaj starejših žena, ki so v živahnem klepetu sejale dobro voljo in vedrino.

Pa je čas kar prehitro bežal in za bonboni, ki jih je babica ponujala vnukom, so se že začele stegovati ročice pravnikov. Vsak jo je po svoje osrečil, najmlajša Barbara jo je pa kar pomladila. Z njo se je morala igrati in skakati ter za hip kar pozabiti na kolena in križ. Posebno presenečenje pa so Tereziji pripravili ob njeni 90-letnici otroci. V Slomškovem domu so pripravili zabavo, ki je nikakor ni mogla pozabiti. Kot bi se v tistih trenutkih otresla let, je plesala še, ko so urni kazalci oznanili polnoč in so mladi že omagali.

Dobro se je držala ta dobra babica in prababica. Še vedno ni pozabila na rože, pa še v vrste gasilskega društva Dovže je leta 2000 stopila. Lepo je zanjo skrbela snaha Ida, kar je hvaležna ženica rada povedala. Še posebej jo je božala snahina pozornost, ko ji je v lanskem septembru zdravje začelo

obračati hrbet. Nikakor se ni hotelo več obrniti na bolje in pred tednom dni je morala Terezija v bolnišnico. V sredo, 2. marca zjutraj, je za vselej zatisnila oči.

Vsem sorodnikom in sosedom se njeni bližnji zahvaljujejo za skrb in pozornost, tudi dr. Birku, patronažni sestri, gospe Gamsovi, pevcem, govorniku in duhovniku za opravljeno pogrebno svečanost.

Marjan Križaj

Olga Strmšek

☆1957

†2005

Pesnik Kajetan Kovič je nekoč zapisal, da je naše življenje tako čudno, srečno in hkrati nesrečno. Prav je imel. Pridejo dnevi, ko si poln vedrine, veselja in doživljaš lepe nepopisne trenutke. Pride pa tudi dan, ko ne veš, kam bi se dal,

ko ne veš, na kaj bi mislil ali kaj bi dejal.

Vsi pa natančno vemo, kaj čutimo, kaj smo doživljali s teboj. Tvoji sodelavci lahko rečemo: Bila si naš vzor, tvoja podoba se je razločno zarisala v nas. S svojim delom in zagnanostjo si nas vodila, bodrila, nam dajala pogum in iskrenost.

Ne bom razglabljala in razmišljala o tem, koliko časa si bila naša sodelavka, ne o tem, koliko časa si bila vzgojiteljica, koliko časa ravnateljica – saj to zate nikoli in nikdar ni bilo pomembno. Vsi pa vemo, da je bil ta čas dolg in hkrati kratek, za nas vse prekratek.

Odšla si, ne da bi pozabila na nas, dala si nam popotnico, kakršne ne dobi vsak. Naučila si nas delati, naučila si nas, da smo marljivi, največ pa preprosti in potrpežljivi; vse to si nosila v sebi in nam dokazovala, da to zmore vsak.

Toda ti si bila, si in boš v naših srcih nekaj posebnega. Z vztrajnostjo in trudom si dosegla vse, kar si želela, le nase si pozabila.

Spodbujala si nas, naj ne obupamo ob zahtevnejših nalogah in naj uživamo v času in prostoru, ki nam je naklonjen – tega pa sama nikoli nisi storila.

Razdajala si se za vsakogar izmed nas, za vse v svoji bližini – pa naj so bili to otroci, njihovi starši, sosedje, sodelavci, posebno pa še tvoji najbližji.

Res je tako, vrtec je bil zate drugi dom, zelo, zelo pomemben kraj za tvoje srce. Vedno si bila ponosna na »svoja dekleta«, tako kot smo bile tudi me ponosne nate. Hvala ti!

Tvoj boj z boleznijo in naše upanje sta bila zaman. Sonce je zate ugasnilo, luna zate ne bo več svetila, le lahen vetrič bo vsem nam dan za dnem šepetal na uho, da kadar umre človek, ki ga imaš tako rad in ga tako spoštuješ, kot smo mi tebe, ne odide za večno, pač pa je le nekje daleč ...

Kot drobna kapljica pomladnega dežja je življenje spolzelo s tvojega obraza in se stopilo v potoku večnosti.

Naj ti bo miren počitek pod Uršljo goro in domačim Pohorjem, ki si ju imela tako rada.

V mislih te globoko spoštujemo.

Možu, sinu in njegovi družini ter tvojim najbližjim izrekam globoko in iskreno sožalje v svojem in v imenu delavcev slovenjgraškega vrtca.

Marjeta Pori – Gostenčnik

Leopold Korat

Imel sem veliko srečo in enkratno priložnost, da sem leta 1990 za mesec dni odšel v Rim. S še dvanajstimi duhovniki iz Slovenije smo bili sprejeti v slovenski dom Slovenikum na Via Apia cesti. Hiša slovenskih študentov, ki so na izobraževanju v Vatikanu, je postala naš novi dom. Ob dopoldnevih smo poslušali predavanja z najrazličnejšo vsebino in se srečali z mnogimi strokovnjaki, ob popoldnevih pa smo imeli v programu obiske pomembnih cerkva in ustanov v mestu Rimu in v Vatikanu. En popoldan sem s podzemno železnico sam odšel na ogled svetovne razstave jaslic, skupaj pa smo si ogledali veliki komunikacijski center Telespazio, kjer zbirajo signale z vsega sveta. En dan smo se odpeljali proti Neaplju in si med potjo ogledali še samostan Monte Casino. Blizu Neaplja smo doživeli in preišljevali veliko nesrečo prebivalcev Pompejev, ki jih je na začetku našega štetja zasul in uničil vulkan Vezuv.

Prišel je četrtek večer. V »domu« so nam sporočili, naj se pripravimo, ker bomo drugi dan lahko obiskali svetega očeta, papeža Janeza Pavla II. V trenutku smo postali »veliki otroci«. Začeli smo polirati čevlje, pripravljali srajce, čistiti obleke. Po slabo prespani noči je prišlo petkovo jutro, 12. januar. Pripravljani in urejeni kot »iz škatlince« smo se popeljali na trg sv. Petra. Tam nas je pri-

čakal v Vatikanu pomemben Slovenec, gospod Maksimilijan Jezernik. Po mnogih stopnicah iz sobe v sobo in po nekaj pregledih naše osebne prtljage smo prišli v papeževo osebno kapelo. Pred oltarjem je klečal sveti oče, zatopljen v molitev. Glavo si je podpiral z obema rokama. Ob strani lepega oltarja je bila gora cvetja, bele božične zvezde. V kapeli, kjer smo somaševali, je bila še družina iz Sirije, oče, mama in dva otroka, ki jih je papež osebno sprejel na obisk. Po sveti maši je papež

še enkrat pokleknil pred oltar in se v tišini zahvaljeval za ta obred. Mi pa smo se postavili pred kapelo v veliki dvorani, kjer papež sprejema goste. Čez nekaj časa so se odprla vrata in med nami je bil sveti oče Janez Pavel II. Z vsakim izmed nas je spregovoril, vsaj vprašal, od kod smo doma. Ko sva si podala roke, mi je dal za spomin lep rožni venec. To mi je najdražji spomin, ki sem ga kdaj koli od koga dobil.

Šele v teh dneh, ko sem spremljal velike trenutke njegovega

trpljenja in njegove smrti, ko sem spremljal dogajanje po svetu in pri nas v Sloveniji, sem se začel spraševati, ali je to srečanje s svetim očetom bila resnica. Bila je resnica. Res je tudi, da ga ni več med nami. V mojem srcu je ostal lep in nepozaben spomin na srečanje s papežem Janezom Pavlom II. Naj bo ta kratek zapis spomin in zahvala za vse, kar je za nas Slovence in našo domovino naredil ta veliki papež. Hvala mu za vse! Zbogom, Janez Pavel II.

Franc Jurač

Brane Dolinšek, vodja Trgovine LES

»Trgovina LES je specializirana trgovina za prodajo gozdarske opreme in zaščitnih sredstev za delo v gozdu. Poslovne centre Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec ter druga gozdna gospo-

darstva v Sloveniji oskrbuje z gozdarsko opremo in rezervnimi deli za popravila strojev in naprav, potrebnih za opravljanje dejavnosti družbe, ravno tako pa s svojimi proizvodi oskrbuje tudi večje firme, ki potrebujejo opremo za posek in spravilo lesa,

kmetijsko-gozdarske zadruga ter Zavod za gozdove Slovenije.

Trgovina LES je poslovno povezana s švedskim proizvajalcem Husqvarna in nemškim proizvajalcem Stihl, prodaja njune proizvode ter opravlja servis le-teh, servisira pa tudi izdelke znamke

Jonsered, Viking in Partner.

Trgovina LES opravlja svojo dejavnost v Slovenj Gradcu in v Radljah ob Dravi. Na obeh lokacijah smo zaposleni štirje, dva prodajalca in obenem serviserja, nabavni referent in jaz kot vodja trgovine.«

Brane Dolinšek, vodja trgovine LES

Bogomir Janžekovič, vodja trgovine Štajer LES

Danilo Uran ima skrbno urejeno prodajalno v Radljah

Darko Pušnik opravlja servis motorne žage

smo veseli, da se za naš les zanimajo velika podjetja, ki ga pri nas redno kupujejo in so z njim zelo zadovoljna, v glavnem pa kupci prihajajo po manjše količine lesa in druge proizvode.

V trgovini smo zaposleni trije, dva prodajalca in jaz kot poslovodja. Z delom in samo prodajo smo zelo zadovoljni.«

Srečko Pal

»V trgovini na Ptuj sem zaposlen že enajst let. Upravljam z viličarjem in opravljam delo prodajalca ter vsa potrebna dela v skladišču lesa. Zelo sem zadovoljen, da stranke rade pridejo k nam in

kupujejo naše proizvode; veliko je takih, ki prihajajo stalno, iz leta v leto.«

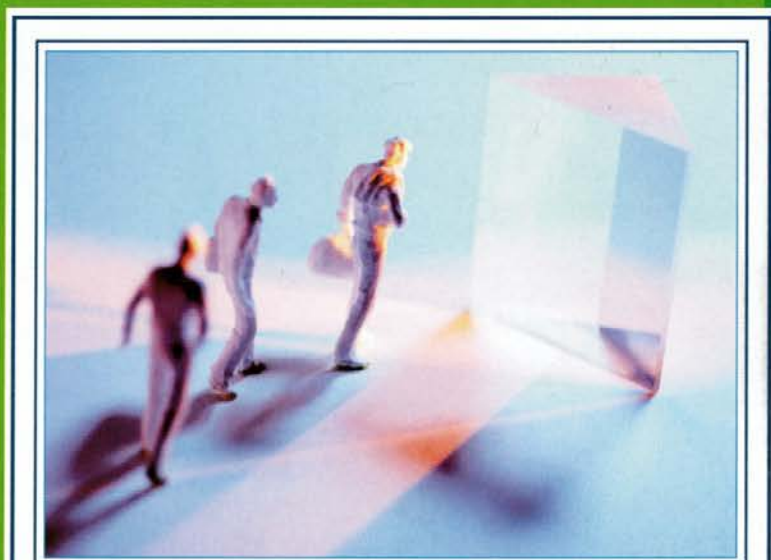
Jure Šmigoc

V času našega obiska na Ptujju ga nismo ujeli v fotoobjektiv, ker je bil bolan.

Štefan Kušenič – kupec iz Trakoščanov

»Najmanj enkrat mesečno prihajam v trgovino Les na Ptuj, kjer kupujem les iz pohorskih gozdov, ki je prvovrstne kakovosti. Tokrat kupujem les za izdelavo vrtnice mize in klopi, ki ju bom sam izdelal.«

Ivan Slemenik

PRIZMA

ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE Z NALOŽBENIM TVEGANJEM

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.
Cankarjeva ul.3

PE Slovenj Gradec

ZM d.d.
ŽIVLJENJE GRE NAPREJ IN MI Z VAMI

Francetova ulica 7, 2380 Slovenj Gradec, tel.: 02/881 27 00, faks: 02/881 27 37
e-mail: pe-slovenj-gradec@zav-mb.si

Srečko Pal,
prodajalec
in upravlja-
lec viličarja

Skladišče
na Ptuj

Andrej
Bezjak,
poslovodja
v trgovini
LES na
Ptuj

Kupec
Štefan
sam
izbere
blago

Štefan
Kušenič,
redni kupec
v trgovini
LES na
Ptuj

Vhod v
trgovino LES
na Ptuj